

T.C
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GAZETECİLİK ANABİLİM DALI

KONYA VİLAYET GAZETESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Yrd.Doç.Dr. Bünyamin AYHAN

Hazırlayan
Mehmet AKYÜZ

KONYA-2009

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
ÖNSÖZ	V
ÖZET	VI
SUMMARY	VII
GİRİŞ	1

I. BÖLÜM

KONYA VİLAYET GAZETESİ'NİN KİMLİK BİLGİLERİ VE TEKNİK YÖNÜ

1.Konya Vilâyet Matbaası	12
2.Gazetenin Kimlik Bilgileri.....	15
2.1 Gazetenin Kuruluşu ve İsmi.....	15
2.2 Gazetenin Dili	16
2.3 Gazetenin Sahibi	16
2.4 Gazetenin Yazar Kadrosu	16
2.4.1 Ebubekir Hâzim Tepeyran	17
2.4.2 Mehmet Galip	18
2.4.3 Seyyid Mehmet Celâleddin.....	18
2.4.4 Hamdizâde Mahbub	18
2.4.5 Tophaneli Sabri Bey	19
2.4.6 Halil Kâzım Hüsnü	19
2.4.7 Abdülkadir Erdoğan.....	19
2.4.8 Naci Fikret Baştak	20
2.4.9 Muzaffer Hamid.....	20
2.4.10 Server Rıfat İskit.....	21
2.4.11 Yusuf Mazhar	21
2.5 Ücret Bilgileri ve Abonelik Sistemi.....	21
2.6 Basım Yeri ve İdarehanesi	22
2.7 Tirajı ve Gelir Kaynakları	23
3. Teknik Özellikler	24
3.1 Sayfa, Sütun ve Ebadı	24
3.2 Mizanpajı	25

II. BÖLÜM

GAZETENİN ÇIKIŞ AMACI VE YAYIN POLİTİKASI

1. Amacı, Yayın Politikası, İncelediği Konular ve Koleksiyonları	28
1.1 Amacı, Yayın Politikası	28
1.2 İncelediği Konular	31
1.3 Koleksiyonları	35
2. Dönemin Olaylarının Gazeteye Yansımaları	36
2.1 İç Olaylar	37
2.2 Dış Olaylar	41

III. BÖLÜM

KONYA VİLAYET GAZETESİNE GÖRE KONYA

1.Ekonomi	44
2. Eğitim	52
3. Sağlık	56
4. Adli Vakalar.....	59
5. Tabii Felaketler	60
6. Sosyo-Kültürel Hayat	61
7.Gazete'nin Diğer Gazetelerle Olan İlişkisi.....	63
8. İlânlar	64
SONUÇ.....	67
KAYNAKÇA.....	70
EKLER.....	74

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin Adı Soyadı
Mehmet AKYÜZ
İmza

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

10.

Mehmet Akyüz tarafından hazırlanan Konya Vilâyet Gazetesi başlıklı bu çalışma/...../..... tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı
Ünvanı, Adı Soyadı
Ünvanı, Adı Soyadı

Başkan
Üye
Üye

İmza
İmza
İmza

ÖNSÖZ

Osmanlı Devleti'nde ilk basın faaliyetleri İstanbul merkezli olmuştur. Devletin yapmak istediği ıslahatları, halka vasıtasız anlatma amacıyla *Takvim-i Vekayi*, çıkarılmış ancak, etkisi daha çok, İstanbul ve çevresine münhasır kalmıştır. Bu etkiyi yaymak için 1864 yılında Vilâyet Nizamnâmesi yayınlanmıştır. Osmanlı idari yapısında bir çok yeniliğe imza atan bu nizamname, Osmanlı Devleti basın yaşamında da bir yeniliği başlatmış, hakimiyet altında buluna balkan toprakları, Orta Doğu ve Anadolu'da, vilâyet merkezli gazeteler çıkarılmaya başlanmıştır. Resmi gazete hüviyetindeki bu yayınlar, yayınlandıkları ilin ilk gazeteleri olmuştur. Bu gazetelerden biri de *Konya Vilâyet Gazetesi*'dir.

Vilâyetlerdeki, sosyo-ekonomik, siyasi ve kültürel olaylarının aydınlatılmasında önemli bir yere sahip olan vilâyet gazeteleri üzerinde yapılan araştırmaların sayısı çok azdır. Konya vilâyetine bağlı, Isparta, Burdur, Antalya, Niğde, Aksaray, Karaman'da da yayınlanıyor olması sebebiyle önemi daha da artan *Konya Vilâyet Gazetesi*, iyi analiz edilmelidir. Çalışma, bu alandaki eksikliğin giderilmesine katkıda bulunmak ve dönemin anlaşılmasını sağlamak amacıyla gerçekleştirilmektedir.

Bu düşüncelerle öncelikle beni böylesine önemli bir konu üzerinde çalışmaya sevk eden ve çalışmamda maddî ve manevî katkılarını esirgemeyen saygıdeğer hocam Yrd. Doç. Dr. Caner ARABACI'ya olan duygularımı kelimelerle ifade etmek mümkün değildir.

Ayrıca, çalışmamın her aşamasında beni yönlendiren, verdikleri fikirlerle çalışmamın şekillenmesinde önemli rol oynayan saygıdeğer hocalarım Yrd. Doç. Dr. Bünyamin AYHAN, Yrd. Doç. Dr. Hakan AYDIN'a, metin okumalarında yardımlarını esirgemeyen ve eski harfleri okumada ders aldığım Musa KARAOĞLU'na, çalışma süresince manevî desteklerini esirgemeyen, başta sevgili eşim Aslıhan Ülkü AKYÜZ, çalışmamı, meraklı gözlerle seyreden biricik oğlum Şükrü Furkan AKYÜZ ve aileme, arkadaşlarım Ahmet Han HORASAN, Mustafa LİMONCU'ya, gerekli dokümanların toplanması aşamasında yardımlarını esirgemeyen ve akademik hayatımın şekillenmesinde büyük katkısı olan Yusuf BAYDAR'a olan borcum teşekkürün ötesindedir.

ÖZET

Vilâyet gazeteleri yayınlandıkları ilin ilk gazeteleri olmuş ve yayınlandıkları ilde halkın fikrî seviyesinin gelişmesi ve her türlü medeni gelişmeden haberdar edilmesi ve eğitim görevini yerine getirmişlerdir. Araştırmanın konusu olan *Konya* Vilâyet Gazetesi çok uzun soluklu bir geçmişe sahiptir (1869-1932). Konya’da yerel gazeteciliği, uzun süre tek başına *Konya* Vilâyet Gazetesi temsil etmiştir. Araştırmada; Osmanlı Devletinde ilk basın faaliyetleri, ilk gazeteler ve Osmanlı Devleti’nde çıkan vilâyet gazeteleri ve özelliklerine değinilmesinin ardından birinci bölümde *Konya* Vilâyet Gazetesi’nin kimlik bilgileri ve teknik yönü, ikinci bölümde gazetenin çıkış amacı ve yayın politikası, son bölümde ise *Konya* Vilâyet Gazetesi’nde yayınlanan haberler değerlendirilmiş ve Konya’nın sosyo-kültürel yaşamına, gazetenin katkıları incelenmiştir.

SUMMARY

Province newspapers were the first newspaper in the province they were published and fulfilled the mission to develop the ideological level of community, inform people about any recent development and educate them. *Konya Province Newspaper*, the subject of this study, has also a long past (1869-1932). *Konya Province Newspaper*, had been the only representative of local media in Konya for a long time. In this study, after touching on the first media activities, first newspapers and Province Newspapers and their features in Ottoman State, in first section Identification and technical features of *Konya Province Newspaper*, in second section the mission of this publication and publication policy and in last section the news published in *Konya Province Newspaper* is evaluated and any possible contributions to Konya's socio-cultural life of Konya is examined.

GİRİŞ

Basın haberleri ve fikirleri toplama, değerlendirme, işleme ve bunları başkalarına ileterek kamuoyu oluşturmayı mümkün hale getiren yazılı kitle haberleşme aracıdır (İnuğur, 1993: 32). Basın, ekonomik olarak bir sektörün de adıdır. Basımcılık, yani matbaacılık da böyle bir sektörün oluşmasına imkân tanımıştır. Bu bağlamda Osmanlı basınıncı incelerken öncelikle matbaa ve matbaacılığa da kısaca değinmek gerekmektedir.

Matbaacılık, basma, yani bir kalıp ve boya vasıtası ile bir şeklin bir yüzüne çok miktarda kopyasının çıkarılması tekniği ve bu tekniğin kitap meydana getirmede kullanılmasıdır (İnuğur, 1993: 46). Matbaa sektörünün oluşumuna dair batılı kaynaklar her ne kadar Juhannes Gutenberg'i kaynak olarak gösterebilirler de bu sektörün ilk oluşumları doğuda, Asya kıtasında başlamıştır. MS. VIII. yy. Uygurlara ait tahta harufat kalıplarının varlığı malûmdur. Yine 1041 yılında Çinli demirci Pi-Şeng kitap basmak için madeni harufat takımı imal etmiştir (İnuğur, 1993: 48). Uygurların başlattığı bu süreç, Uygurların kültürel değerlerini alıp Almanya yakınlarına kadar taşıyan Moğollarla devam etmiştir. Rönesans sürecinde de matbaa sektörü Avrupa'da gelişim göstermiştir. Bu sektör, gelişim itibarıyla bugünkü modern dünyaya Avrupa'dan yayılım göstermiştir.

Matbaanın Avrupa'daki öncüsü olan Juhannes Gutenberg, Faust isimli bir zenginle ortak bir matbaa kurar. Bu matbaada basılan ilk kitap, her sahifesi 42 satırlık “*Mezamir İncili*”dir (İnuğur, 1993: 50-51).

Osmanlı’da ilk basımevi Gutenberg’in Avrupa’da 1455’te ilk kitap olarak İncil’i basmasından kırk yıl sonra kurulmuştur. İspanya’dan uzaklaştırılan Yahudilerden bazıları Osmanlı ülkesine sığınırken, ilk basımevini yanlarında getirmişlerdir. Basımcı David ve Samuel kardeşler, Hazreti Musa’nın Beş Kitap adlı kutsal kitabını, 1494’te İstanbul’da basmışlardır. Birkaç yıl sonra da Selânik, Halep, Edirne kentlerinde başka Musevi basımevlerinin kuruluşu izlemiştir.

Yine İstanbul’da 1587’de Ermeni, 1627’de Rum basımevleri kurulmuştur. 1494–1729 yılları arasında azınlıklar ve yabancı misyonlarca Türkiye’de açılan basımevi

sayısının 37'yi bulduğu sanılmaktadır. Ancak eldeki bilgilere göre Osmanlı'daki basımevlerinin hiçbirisinde Türkçe baskı yapılmamaktadır (Girgin, 2001: 2).

Osmanlı, devlet olarak erken tanıştığı matbaa teknolojisini, batı toplumlarının oldukça gerisinden takip etmiştir. Ayrıca matbaanın, Osmanlı topraklarına erken girmesine rağmen, Müslümanlar arasında geç yer edinmesi gazetecili e geç başlanılmasının temel nedenlerinden biridir. Osmanlı toplumu matbaaya başlangıçta oldukça olumsuz bir bakış açısı geliştirmiştir. Bu olumsuz bakış açısının nedenleri; kitapların Avrupa'da basılıp doğuda satılması, kutsal kitapların ayak altına düşeceği korkusu, hat sanatının gelişmiş olması, ekonomik olarak var olan zorluklar ve sosyo-psikolojik durum olarak sıralanabilir (Ayhan, 2007: 277).

Osmanlı Devleti'nde Türkçe harflerle ilk kitap basımı 1727'de gerçekleştirebilmişlerdir. 1727 yılında ilk Türkçe kitabı basma şerefine erişen İbrahim Müteferrika (1674–1745), 1719'da hazırladığı şimşir üzerine oyma bir Marmara haritası klişesini, Sadrazam Damat İbrahim Paşa'ya sunmuştur. Bu klişenin üzerinde “*Benim devletl  efendim, eğer fermanınız olursa daha büyükleri yapılır, sene 1132/1719*” ibaresi yazılıdır. Bu sanatından dolayı o zaman kendisine (Basmacı) “İbrahim A a” denilmiştir. Basımevi konusunda İbrahim A a'yı destekleyen kişi, Yirmi Sekiz  elebiz de Sait Efendi'dir. Sait Efendi, (divan efendisi sıfatıyla) babasıyla birlikte Paris'e gitmiş, Batı medeniyetinin ilerleyişini, basım tekniklerini ve bunun yararlarını yerinde görmüştür. Dört yıl kalıp, 1724'te İstanbul'a dönünce matbaayı kurmak için çabalara girişmiş ve önceden tanıdığı, Derg h-ı Ali m teferrikalarından tercüman İbrahim Efendi'yi kendine yardımcı ve ortak seçmiştir (İnu ur, 1993: 153-154).

İbrahim Müteferrika 1726 tarihinde matbaacılı ın gerekliliği, önemi ve faydası  zerine *Vesiletü't-Tabaa* adıyla bir risale yazmış, Damat İbrahim Paşa'ya sunmuştur. Sait  elebi ile anlaştıktan sonra bir dilekçe ile matbaa ruhsatını, bunun için Şeyhülislam fetvasıyla birlikte Padişah'tan da bir ferman istemiştir. Alınan fetva ile özellikle hattatların sektörüne zarar vermemek için pozitif bilimlerle ilgili eserlerin kitap halinde basılmasına müsaade edilmiştir. Bu şekilde hattatlar da din  içerikli kitapları yazmaya devam edeceklerdir. Böylece, *Dar t-Tıbaat 'l Amire* adı verilen ilk basımevi, İbrahim Müteferrika'nın Sultan Selim semtindeki evinin altında kurulmuştur (İnu ur, 1993: 155).

Müteferrika Matbaası adını taşıyan bu matbaada, 1745 yılında Müteferrika'nın ölümüne kadar çoğu tarih, coğrafya, gramer ve lügat türünde olmak üzere toplam 17 kitap basılmıştır.

Bu ilk basım evinde basılan kitaplar şunlardır: Kitab-ı Lügat-ı Vankulu, Tuhfetü'l Kibar fi Esfari'l-Bihâr, Tarih-i Mısır-ı Kadîm ve Mısır-ı Cedîd, Kitab-ı İklim-i Cedid, Tarih-i Timur Gûrgan, Füyûzat-ı Mıknatisiye, Cihannümâ, Tarih-i Naimâ, Gülşen-i Hulefa, Lisanü'l-Acem, Ahval-i Gazavat der Diyar-ı Bosna, Asım Tarihi, Tarih-i Raşid, Takvimü't-Tevarih, Tarih-i Seyyah der Beyan-ı Zuhur-ı Ağnaviyân ve Sebeb-i İnhidam-ı Bina-yı Devlet-i Şahan-ı Safeviyan, Usûl-ü Hikem fi Nizamü'l-Ümem, Grammaire Turque ou Methode Courte et Facile pour apprendre La Lanque Turque. Müteferrika'nın matbaasını, 1795'te "Mühendishane Matbaası" ile 1802'de kurulan "Üsküdar Matbaası" takip eder (İnuğur, 1993: 156-161).

Matbaacılığın gelişmesine asıl etkiyi, gazeteler yapmıştır. Basının gelişmesi hem birçok matbaanın kurulmasına ön ayak olmuş, hem okuyucu yetiştirmeye etki etmiş, hem de kitap ekleri verip ilanlarını yayınlarak yayıncılığın, dolayısıyla da matbaacılığın gelişmesine büyük katkılar sağlamıştır. Basının gelişmesine önyak olmuş Osmanlı'daki ilk matbaa, *Takvimhâne-i Amire*'dir. II. Mahmut tarafından *Takvim-i Vekayi*'yi basmak üzere kurulmuştur. 1864'te Topkapı Surları içindeki bir binaya taşınmış ve *Matbaa-i Amire* adıyla Cumhuriyet dönemine kadar burada hizmet görmüştür (İnuğur, 1993: 164).

Osmanlı'da ilk gazete çıkaran kesim, ülke içindeki yabancı devlet sefaretleri ve azınlıklar olmuştur.

Osmanlı'da ilk gazete bilindiği kadarıyla, Fransız Devrimi üzerine, İstanbul'daki Fransız Elçiliği'nce çıkarılmıştır. Elçilik içerisinde kurulan bir basımevinde Osmanlı topraklarında ilk kez 1795 ortalarında bir gazete yayınlanmıştır. Fransızca olarak çıkan kısa ömürlü gazete, *Bulletin des Nouvelles* adını taşıyordu. İstanbul'da yabancıların çıkardığı ikinci gazete de yine Fransızlar tarafından çıkarılmış ve Fransızca olan *Gazette Française de Constantinopl*'dür (1796-1798) (Ayhan, 2007: 279; Girgin, 2001: 10).

Bu dönemde çıkan üçüncü gazete, Alexandre Blacque'un, II. Mahmut'un himayesi ile 1825'te İzmir'de çıkardığı *Le Spectateur de L'Orient*'dir. Bir müddet sonra *Courier de Smyrine* ismini alan bu gazete, Avrupa'ya karşı Osmanlı'yı savunan bir

gazete olmuştur (Girgin, 2001: 11). Daha sonra 1830'lu yıllardan itibaren Osmanlı ülkesinde yabancı dilde yayın yapan oldukça fazla gazete çıkmıştır. Bunlardan bazıları;

- Journal de Smyrine (1833–1915)
- Echo de L'Orient (1838–1845)
- Presse Orient (1849–1854)
- Courrier d'Orient (1854)
- Revue d'Orient (1871)
- Journal de Constantinople (1846–1866)
- LaTurquie (1866)
- Impertial (1841–1912)
- LaReforme (1869–1922)
- Levant Herald (1867)
- Stambeul (1875–1964)'dır. (Koloğlu, 1992: 11; İnuğur, 1993: 165; Girgin, 2001: 10).

Osmanlı basınının yabancı dilde basılmış gazetelerle başlamasının nedeni, Avrupa ülkelerinin Osmanlı ile kurmak istedikleri ticari faaliyet, Osmanlı'daki azınlıkların milliyetçilik akımları ile kendi bağımsızlıklarını kazanmasını sağlama ve bunun sonucunda Osmanlı toprakları üzerinde kontrol sağlamaktır (Ayhan, 2007: 280).

Osmanlı Devleti'nde Türkçe olarak çıkarılan ilk gazete 1828'de Mısır'da çıkartılan *Vekayi-i Mısriyye*'dir. Ardından Sultan II. Mahmut'un isteği ve öncülüğünde 11 Kasım 1831'de İstanbul'da *Takvim-i Vekayi* yayınlanmaya başlamıştır. *Takvim-i Vekayi*, resmi gazete kimliği ile yayınlarını bazı aralıklarla Osmanlı Devletinin sona erdiği 4 Kasım 1922'ye kadar sürdürmüştür (Topuz, 2003: 13; İnuğur, 1993: 175; Girgin, 2001: 18).

Takvim-i Vekayi, devletin yapmak istediği ıslahatları halka vasıtasız anlatmak amacıyla çıkarılmıştır. Bu anlayış nedeniyle ve devletin farklı etnik ve dilsel yapısından dolayı gazete, Türkçe ve Fransızca başta olmak üzere Ermenice, Rumca, Arapça ve Farsça olarak basılmıştır (Ayhan, 2007: 280). Bu ilk başlangıcın ardından özel sektörün gayretleri gelmiştir. İstanbul'da özel teşebbüs tarafından ilk Türkçe gazete ise William Churchill adlı bir İngiliz tarafından *Ceride-i Havadis* ismi ile çıkarılmıştır (Ayhan, 2007: 282).

Churchill'in 3 Temmuz 1840'ta yayınlanmaya başlayan gazetesi *Ceride-i Havadis*, bir bakıma, 1839 Tanzimat Fermanı'nın da basın-yayın alanına dolaylı olarak bir yansıması gibidir. İlk çıktığı zaman haftalık daha sonra ise haftada beş gün çıkan gazete dış haberlere öncelik verdiği gibi Fransızca makaleler yayınlamış ve devlet desteği de almıştır (Ayhan, 2007: 282). Basın tarihçileri, *Ceride-i Havadis*'i baştan itibaren yarı resmi bir gazete olarak değerlendirmişlerdir. Bu değerlendirmenin temel kaynağı, devletin gazeteye olan maddî desteğidir (Topuz, 2003: 17; İnuğur, 1993: 181; Girgin, 2001: 29).

Ayrıca, Agâh Efendi ve Şinasi'nin çabaları ile 1860'ta *Tercüman-ı Ahvâl* çıkmaya başlamıştır. Gazete, Gülhane Hatt-ı Hümayunu'ndan ancak 21 sene sonra çıkarılabilmektedir. İlk sayısı 21 Ekim 1860'da çıkmıştır. *Tercüman-ı Ahvâl*'den bir sene sonra çıkmış olan *Tasvir-i Efkâr* ise, onun açtığı yolda daha ileri bir hamleyi işaretler. *Tasvir-i Efkâr*, ilk 24 sayısının çıkışında, *Tercüman-ı Ahval*'e katkıda bulunmuş olan Şinasi tarafından, onun takip ettiği prosedür aynen uygulanarak 28 Haziran 1862'de çıkarılmıştır. Gazete daha sonra Namık Kemal ve Recaizade Mahmut Ekrem tarafından yönetilmiştir (Topuz, 2003: 18; İnuğur, 1993: 184; Girgin, 2001: 21).

Tasvir-i Efkâr, toplumun milliyetçilik duyguların, özgürlük istemlerini uyandırmaya çalışmıştır. Aynı zamanda kamuoyu oluşturmaya çalışan Şinasi ve arkadaşları, vatan, millet, özgürlük, yurtseverlik kavramlarını gazete ve edebiyatta ilk kez kullanmışlardır (Ayhan, 2007: 282).

1864'te çıkarılan Vilâyet nizamnamesiyle Osmanlı mahalli idarelerinde ilk büyük düzenleme yapılmış ve eyalet sistemi kaldırılarak Vilâyet sistemine geçilmiştir. Bu girişimin amacı, Ali Paşa'nın 1856 Islahat Fermanının 13. fıkrasına uygun olarak yaptığı, "*Halkın ülke işlerine katılması temel kuralının uygulanmaya konulması, hâlen geçerli olan merkeziyet usulündeki mutlakıyetçi yönetimin hafifletilmesine yöneliktir*" sözleriyle açıklanmıştır. Bu konudaki ilk uygulamada, söz konusu nizamnamenin çıkarılmasından önce, 8 Ekim 1864'te yayımlanan Tuna Vilâyeti Nizamnamesi ile başlatılmıştır. 1865'te Bosna Vilâyeti'nin kurulması için ayrı bir nizamname çıkarılmış, bunu; Suriye, Erzurum, Halep, Edirne Vilâyetleri izlemiştir (Koloğlu, 1992: 20; Girgin, 2001: 83).

1864'te yerel yönetimlerle ilgili düzenleme çerçevesinde "eyalet sistemi" kaldırılarak yerine "vilâyet sistemi" getirilince her vilâyette kendi gereksinmesini

karşılamak için bir de basımevi kurulması, böylece o döneme kadar sınırlı bir kültürel yapı içinde bulunan bölgelerin bu açıdan gelişmeleri öngörülmüştür. Ülkede yapılan bu yasal değişiklikle vilâyet gazeteleri oluşmaya başlamış ve her vilâyette kendi bölgesinin haberlerine yer veren gazeteler çoğalarak yerel gazeteciliğin oluşmasına yardımcı olmuştur (Varlık, 1999: 99).

Osmanlı Devleti'nde ilk basın faaliyetlerinin haber vermekten çok eğitim amaçlı olarak yürütüldüğünü söylemek mümkündür. Bu uygulamayı, bir yandan Osmanlı toplumundaki artan ayrılıkçı eğilimleri dengelemek, öte yandan da Avrupa' da özellikle Araplara yönelik olarak sayıları artan Arapça süreli yayınların etkisini bastırmak isteği teşvik ettiği anlaşılmaktadır (Koloğlu, 1992: 11). Öncelikle karşı girişim olarak, Ahmet Faris Şidyak'a 20 yıl boyunca din ya da başka hiçbir Arapça gazetenin yarışamayacağı mükemmellikteki *El Cevaib* gazetesini yayımlamak için maddi yardımda bulunulmuştur. Bu gazete, Osmanlıcılık ve İstanbul sultanı çevresinde toplanma temasını, öyle başarıyla savunmuştur ki Osmanlı ülkesi için en liberal basın rejimini savunan Avrupa ülkeleri bile bu gazetenin kendi sömürgelerine girmesini yasaklamışlardır (Koloğlu, 1992: 20).

Suriye'deki iç kargaşaları bastırmak için olağanüstü yetkilerle görevlendirilen Fuat Paşa da 1860'ta, Beyrut'ta çıkmakta olan *Hadikat'ül Ahbar* adlı Arapça gazeteyi, yerel yönetimin resmi sözcüsü haline getirmiş, böylece Türkçe-Arapça olarak ilk vilâyet gazetesi yayımlanmıştır (Koloğlu, 1992: 20).

Öte yandan, Mithat Paşa'nın vali olduğu Tuna vilâyetinde yayınlanan 1865'te yayınlanmaya başlayan *Tuna* gazetesi bazı kaynaklarca ilk yerel gazete olarak gösterilmektedir (Varlık, 1999: 99). Türkçe ve Bulgarca yayınlanan gazete aynı zamanda bir okul işlevi görmüş, Bulgar ve Türk çocukları matbaacılık ve gazeteciliği burada öğrenmişler, hatta Bulgaristan Başbakanlığı yapan Dragon Tskonov bu gazetede yetişmiştir. Bu gazete, Türk kültürü ve Osmanlı kültürünün gelişmesinde de etkili olmuştur (Ayhan, 2007: 284).

1865–1923 döneminde yayınlanan vilâyet gazetelerinin sayısı 47'dir. Bu gazetelerin 22'si bugünkü sınırlarımızın dışında kalan yerlerde yayınlanmıştır.

Osmanlı ülkesinde çıkan bazı Vilâyet gazetelerinin kuruluş, yer ve tarihleri şu şekildedir (Varlık, 1985, 100):

Yıl	Vilâyet	Ad	Dil
1860	Beyrut	Hadikat'ül Ahbar	Türkçe/Arapça
1865	Tuna	Tuna	Türkçe/Bulgarca
1865	Şam	Suriye	Türkçe/ Arapça
1866	Trablus garp	Trablus garp	Türkçe/Arapça
1867	Halep	Gadir el-Fırat	Türkçe/Arapça
1867	Girit	Girit	Türkçe/Rumca
1868	Edirne	Edirne	Türkçe/Rumca
1868	İşkodra	İşkodra	Türkçe
1868	Yanya	Yanya	Türkçe/Rumca
1869	Diyarbakir	Diyarbakir	Türkçe/Ermenice
1869	Bursa	Hüdavendigâr	Türkçe/Ermenice
1869	Halep	Fırat	Türkçe/Arapça
1869	Konya	Konya	Türkçe/Rumca
1869	Selânik	Selânik	Türkçe/Rumca
1869	Trabzon	Trabzon	Türkçe/Rumca
1869	Bağdat	Zevra	Türkçe/Arapça
1871	Prizren	Prizren	Türkçe/Sırpça
1872	Kastamonu	Kastamonu	Türkçe
1872	Adana	Seyhan	Türkçe/Rumca
1872	Yemen	Yemen	Türkçe/Arapça
1873	Manastır	Rumeli	Türkçe
1874	Ankara	Ankara	Türkçe
1874	İzmir	Aydın	Türkçe
1876	Hersek	Neretva	Türkçe/Sırpça
1877	Priştina/Üsküp	Kosova	Türkçe/Sırpça
1878	Sivas	Sivas	Türkçe
1882	Rodos	Cezair-i Bahri Sefid	Türkçe/Rumca
1884	Manastır	Manastır	Türkçe
1884	Musul	Musul	Türkçe
1888	Beyrut	Beyrut	Türkçe/Arapça
1903	Kudüs	Kudüs	Türkçe/Arapça
1908	Hicaz	Hicaz	Türkçe/Arapça

Vilâyet gazeteleri yoluyla, birçok yörede ilk kez süreli yayın çıkartılmıştır. Gazetelerin basıldığı matbaalar kamu işlerinin yanı sıra özel kesimin işlerine de açık tutulmuş, böylece yerel basının başlaması ve yaygınlık kazanması yolunda önemli bir adım atılmıştır. Matbaalarda çalışan personel başlangıçta, çoğunlukla ülkenin basın merkezi olan İstanbul'dan temin edilmiş, ancak zaman içinde bölgeden matbaacılar da yetiştirilmiştir. Bazı vilâyetlerde “sanat okulu”, “sanayi okulu” açılmış, mevcut matbaalar uygulama alanı haline getirilmiş, bu yolla yerel matbaacıların yetiştirilmesi sağlanmıştır (Varlık, 1985: 100).

Birçok vilâyette yayınlanan gazete, yörenin ilk süreli yayını olduğu için, gazeteciliğin alfabesinden başlanılmış, halkın basın yolu ile eğitilmesi konusunda önemli bir adım atılmıştır. Vilâyetlere ilişkin nizamnamelerde, gazetelerde yer alacak resmi ve gayri resmi nitelikli tüm yazıların vilâyet mektupçusunun sorumluluğu altında olduğu belirtilmektedir. Bu nedenle, gazetelerde yer alan yazıların büyük kısmı bizzat mektupçular tarafından kaleme alınmıştır. Ancak, bazı illerde bir yayın kurulu oluşturulmuş ve o bölgedeki bürokratlar ve aydınların da yazı yazmalarına imkân sağlanmıştır. Bazı illerde yazarlar, vilâyette resmen görevlendirilmiş, böylece yazmaları kolaylaştırılmıştır. Bu arada, vilâyetlerde mektupçu olarak görevlendirilen bazı kişilerin gazetecilik ve yazarlık deneyimine sahip olan kişiler olduğu da görülmektedir (Varlık, 1985: 100).

Gazetelerde yer alan yazılar genellikle imzasızdır. Yazıların konuları, yaşanan sürece bağlı olarak büyük farklılıklar göstermektedir. Gazetelerde çoğunlukla yasalar, yönetmelikler, kamu görevlilerinin ödüllendirilmesi, tayinler, kolluk kuvvetlerinin başarıları, valilerin konuşmaları, resmi bildiriler, kamu kuruluşlarının gerçekleştirdiği işler haber olarak yer almıştır. Ancak, zaman zaman bu yapının dışına çıkmış, gazetelerde şiirler, tarih araştırmaları, çeşitli incelemeler de yayınlanmıştır. Yazıların bir bölümü de İstanbul basınından aynen alınmıştır (Varlık, 1985: 101)

Bir kısmı cumhuriyetin, ilk yıllarına kadar yayın hayatını sürdüren ve kalanları da 1930'lu yıllarda, özel sektör tarafından çıkarılan gazetelere imkân tanınması düşüncesiyle kapatılan vilâyet gazetelerinin özelliklerini maddeler halinde şu şekilde sıralayabiliriz:

- Vilâyet gazeteleri, Anadolu basınına, yerel basına öncülük, önderlik ve rehberlik etmişlerdir.

- Yazıların konuları tarihsel süreç içinde büyük farklılıklar göstermektedir.
- Vilâyet gazetelerinin yayınlarında, bilinçli bir gazetecilik yaklaşımı görülmemektedir.
- Gazetelerde zaman zaman şiirlere, inceleme ve araştırmalara, tarih çalışmalarına da yer verilmiş, böylece taşra kültürüne olumlu bir hareketlilik getirilmiştir.
- İki dilde yayımlanan vilâyet gazetelerinde her iki dildeki metinler birbirlerinin aynısıdır.
- Özellikle Anadolu’da yayımlanan bazı gazetelerde, Türkçe metinler Ermeni ve Rum harfleriyle aynı ama yine Türkçe olarak yer almıştır.
- Türkçe dışındaki yayımlar genellikle sürekli olmamıştır.
- Vilâyet gazeteleri zaman zaman ilavelerde yayımlamışlardır.
- Genellikle haftalık olan yayınlar çoğu kez düzensiz çıkmıştır.
- Gazetelerin sayfa sayısı 2 ile 4 arasında değişmiştir.
- Resim ve karikatürün yok denecek kadar az olduğu vilâyet gazetelerinin önemli bir bölümünün baskı adedi 500 dolayındadır.
- Vilâyet gazeteleri, belirli merkezlerde halk tarafından okunmalarını sağlanmaları için duvarlara yapıştırılmıştır.
- Bazı vilâyet gazeteleri birkaç yıl sürebilmiş, bazıları ise son yıllara kadar yayımlanmıştır.
- Bunların bir bölümü de, Cumhuriyetten sonra, özel gazeteciliğin özendirilmesi ve desteklenmesi için kapatılmıştır.

Vilâyet gazeteleri, yukarıda belirtilen özelliklerinin yanı sıra esas olarak merkezin taşrayı bilgilendirme ve yönlendirme çabalarıyla, doğrudan doğruya yayınlandığı merkez ve çevresinde gelişen olaylardan, o bölgede yaşayanları haberdar etmek amacıyla yönelik olarak çalışmakta idiler. Bir araştırmaya göre 20. yüzyıl başında Osmanlı taşrasında bulunan vilâyet matbaalarının %72’si o vilâyetin ilk matbaası, Vilâyet gazetelerinin %80’i de vilâyetin İlk gazetesi konumundaydı (Yazıcı, 1997: 79)

Vilâyet gazeteleri başta, Osmanlı şehir hayatına önemli bir yenilik kazandırmış, bu yenilik kadar önemli bir değişikliği de Osmanlı basın yaşamında gerçekleştirmiştir. Öncelikle basının İstanbul’un tekelinden çıkmasına neden olmuş, Osmanlı’nın egemen olduğu yörelerde gazeteciliğin yaygınlık kazanmasında önemli bir rol oynamıştır.

Anadolu'daki birçok ilin ve Orta Doğu'daki bazı ülkelerin basın tarihleri vilâyet gazeteleri ile başlamıştır. Basının öneminin kitleler tarafından kavranılmasında bu gazetelerin büyük payları bulunmaktadır.

Bu çalışmada, 1869'da yayınlanmaya başlayan *Konya Vilâyet Gazetesi*, kuruluşu, idaresi, yayın politikası ve Konya siyasi ve sosyal hayatına etkileri incelenecektir.

Amaç ve Önem

Araştırmalar; Birinci ve İkinci Meşrutiyet Dönemi, Millî Mücadele ve Cumhuriyet dönemlerinde Konya'nın basın faaliyetleri açısından öncü rol üstlendiğini ortaya koymaktadır. Zikredilen dönemler içerisinde Konya'da yayınlanan gazeteler, birçok araştırmanın konusunu teşkil etmiştir. Ancak, 62 yıl yayını sürdüren *Konya Vilâyet Gazetesi* üzerine kapsamlı bir çalışma yapılmamıştır. Konya Basın Tarihi, *Konya Vilâyet Gazetesi* ile başlamaktadır. Sadece Konya değil, o dönemde Konya vilâyetine bağlı, Isparta, Burdur, Antalya, Niğde, Aksaray, Karaman'da da yayınlanıyor olması sebebiyle önemi daha da artan *Konya Vilâyet Gazetesi*, iyi analiz edilmelidir. Çalışma, bu alandaki eksikliğin giderilmesine katkıda bulunmak ve dönemin anlaşılmasını sağlamak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Yöntem

Niteliksel bir karaktere sahip olan araştırma tasarımında, vilâyet gazeteleri hakkında daha önce yapılmış incelemelerden yararlanılmış ve incelemelere ilişkin bilgileri içeren kaynaklardan ve Konya gazeteleri ve konuyla ilgili bilgiler sunan diğer kaynaklardan yararlanılmıştır. Gazetenin yapısal özelliklerini incelemek için gerekli birincil kaynaklar olarak; Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi ve diğer kütüphanelerdeki gazete arşivleri, dönemin Konya gazeteleri, Osmanlı arşivlerinde yer alan konuya ilişkin belgeler temel alınmıştır. Vilâyet Gazetelerine ilişkin yapılan diğer araştırmalar ve bunlara ilişkin bilgiler sunan diğer kaynaklar ise ikincil kaynakları oluşturmaktadır. Çalışmada gazete içerikleri üzerinden bir analiz uygulanmamıştır. Çünkü, elde bulunan mevcut sayıların farklı dönemler ait olması ve eldeki sayıların bazı nüshalarının sayfalarının olmaması, içerik açısından gazeteyi incelemeyi güçleştirmiştir. İçerik analizi uygulanamadığı gibi söylem

analizinin de uygulanması mümkün olmamıştır. Elde edilen nüshaların farklı dönemlere ait olması nedeni ile basın iktidar ilişkisi, gazetenin içerik yapısı ve vurguların değişmesi muhakkaktır. Söylem açısından evren ve örneklem oluşturma sorunu yaşanacağından bu teknikten de uzak durulmuştur. Ancak dönemin sosyal yapısını analiz etmek için *Konya Vilâyet Gazetesi*’nden faydalanılmış ve basının içeriği ve dünya algılaması bu şekilde ortaya konmuştur. Burada, basının olguları tanımlaması değil, olguların basında nasıl yer aldığı önemli görülmüştür.

Kuramsal Varsayımlar

Araştırma belli varsayımlara dayanmaktadır:

- i. Vilâyet gazeteleri başta Osmanlı şehir hayatına önemli bir yenilik kazandırmış, bu yenilik kadar önemli bir değişikliği de Osmanlı basın yaşamında gerçekleştirmiştir.
- ii. Gazete, dönemin sosyo-kültürel toplumsal yapısını yansıtmaktadır.
- iii. Gazete, Anadolu’da yerel gazeteciliğin gelişmesinde öncü rol oynamıştır.

Kapsam ve Sınırlılıklar

Osmanlı Devletinde ilk basın faaliyetleri, ilk gazeteler ve Osmanlı Devleti’nde çıkan vilâyet gazeteleri ve özelliklerine değinilmesinin ardından Birinci Bölümde *Konya Vilâyet Gazetesi*’nin kimlik bilgileri ve teknik yönü, ikinci bölümde gazetenin çıkış amacı ve yayın politikası, son bölümde ise *Konya Vilâyet Gazetesi*’nde yayınlanan haberler değerlendirilmiştir. İncelenen konuya ilişkin belge ve bilgilere ulaşma, ülkenin içinde bulunduğu şartlar gereği derli- toplu bir arşiv oluşturmak mümkün olmadığı için güçleşmiştir. Birincil kaynaklar olan gazete nüshaları, arşiv belgeleri ve gazete koleksiyonları bunların başında gelmektedir. Belgelere ilişkin transkripsiyon problemi araştırmanın kapsamı ile ilgili bir takım güçlükler neden olmaktadır.

I. BÖLÜM

KONYA VİLÂYET GAZETESİNİN KİMLİK BİLGİLERİ VE TEKNİK YÖNÜ

Konya Vilâyet Gazetesi'ni, *Konya Vilâyet Matbaası* ile bir bütün olarak ele almak gerekmektedir. Çünkü, illerdeki vilâyet matbaaları ve matbaa çalışanlarının birinci görevi vilâyet gazetelerinin yayını düzenli bir şekilde sürdürmektir. Araştırmanın bu bölümünde *Konya Vilâyet Matbaası*'nın tarihi, belgeler ışığında aktarılmakta ve *Konya Vilâyet Gazetesi*'nin teknik yönü irdelenmektedir.

1. Konya Vilâyet Matbaası

1864 nizamnamesiyle vilâyetler düzene konurken hemen her büyük il merkezinde bir matbaa açıldı. Bu matbaalar öncelikle valilik yönetiminin ihtiyaç duyduğu basılı evrakı çoğaltmak üzere kurulmuştu. Ancak vilâyet matbaaları, vilâyet yıllıkları, il gazeteleri, takvimler gibi yörenin kültür hayatını canlandıran birçok ürünü de bastılar.

Anadolu'da birçok ilin ve Orta Doğu'daki bazı ülkelerin basın tarihleri, vilâyet gazeteleriyle başlamaktadır. Anadolu'da yerel gazeteler yayımlanırken, vilâyet gazeteleri deneyiminden yararlanıldığı açıkça söylenebilir. Bu illerin en önemlilerinden biri de Konya'dır.

Konya Vilâyet Matbaası, Konya Valisi Burdurlu Ahmet Tevfik Paşa zamanında 1867 yılında kurulmuştur (Arabacı, 2002: 117; Çelik, 1999: 28). Başlangıçta matbaa, Londra'dan getirtilen iki taş baskı (litografya) makinesinden ibaretken iki yıl sonra vilâyet adına, İstanbul'dan bir küçük tipograf makinesi daha getirtilir. Tabii, baskı makineleri yanında Türkçe (Osmanlıca), Rumca, Lâtince hurufat (harf kasaları=tipo için) ve diğer matbaa malzemeleri de alınmıştır (Arabacı, 2002: 117).

Matbaanın yeri, ilk başta hükümet konağı zemin katı olurken, 1868 yılından 1913 yılına kadar olan sürede, çeşitli badireler atlatarak hizmet vermeye çalışmıştır (Arabacı, 2002: 117).

Osmalı Arşivinde yapılan taramada Konya Vilâyet Matbaası ile ilgili çeşitli tarihlerde birçok belge bulunmaktadır. Arşivde, matbaanın kuruluşundan itibaren belli bir süre sonra eskiyen harflerin yerine yenilerinin alınması ile ilgili belgeler dikkat

çekmektedir. 1898 tarihli belgede Konya Vilâyeti Matbaası için ihtiyaç duyulan hurufatın satın alınmasına izin verilmesi ile ilgili Dahiliye Nezareti'ne başvurulmaktadır (Arabacı vd. 2009: 28).

Yine aynı tarihli bir başka belgeye¹ göre bu satın alma işleminin “mübadele” yoluyla gerçekleştirilmesinin planlandığı görülmektedir (BOA, DH. MKT. DN. 2152, GN. 125 /19. 12. 1898).

Fakat, bu işlemlerin uzun sürmesi sebebiyle matbaa gelirinden zarar edilmeye başlanmış ve matbaa teçhizatının değiştirilmesi tekrar vurgulanmıştır. Aynı belgede geçen bir ayrıntı da “Konya Vilâyet Matbaası varidatının” fazlası, “Mekatib-i İbtidâiye masarifi karşılığı” olmasıdır (Arabacı vd. 2009: 28). Bu nedenle hurufatın bir an evvel değişmesinin büyük önem arz ettiği bu konudaki müteakip yazışmaların çokluğundan da anlaşılmaktadır². Bu yazışmalar ayrıca “harflerin çeşit ve miktarlarının bildirilmesi, yenilerinin kaçta mal olacağı”, “hurufat ve aletlerin bedel bildirimi” gibi konuları içermektedir (BOA, DH. MKT. DN. 2195, GN. 11/02. 04. 1899).

Bu sürecin devamında 1900 tarihli bir belgeye³ göre nihayet, Brüksel'den bir makine satın alındığı anlaşılmaktadır (BOA, DH. MKT. DN. 2310, GN. 44/08. 01. 1900). Öte yandan Feridiye Matbaası sahibi Hasan Ferid Efendi'den de iki yüz parça çeşitli hurufatla bir huruf makinesi satın alındığı görülmektedir⁴ (BOA, DH. MKT. DN. 2549, GN. 138 /24. 11. 1901).

Yine arşiv taramasında 1906 tarihli belgeye⁵ göre, matbaa için gerekli görülen “Levha ve Litograf taşları” trenle Konya'ya getirilmiştir (BOA, DH. MKT. DN. 1094, GN. 38/21. 06. 1906).

Arşivden elde edilen 1908 tarihli belgeye⁶ göre matbaa için gerekli olan alımlar devam etmektedir. Bu belgelerden ilkinde Konya Vilâyeti Matbaası mürettibi Ali Efendi, istenilen harflerin imali ve hazırlanması için gerekli kolaylığın sağlanması talebiyle İstanbul'a gönderilmiştir (BOA, DH. MKT. DN. 1224, GN. 1 /06. 01. 1908). İkinci belgede⁷ ise Hanımlar Gazetesinde bulunan ve Komiser Osman Efendi'nin malı

¹ Bu belge için bkz: Ek-1/A.

² Bu belge için bkz: Ek-1/B.

³ Bu belge için bkz: Ek-1/C.

⁴ Bu belge için bkz: Ek-1/D.

⁵ Bu belge için bkz: Ek-1/E.

⁶ Bu belge için bkz: Ek-1/F.

⁷ Bu belge için bkz: Ek-1/G.

olan tipograf makinası ile hurufatçı Haçık Efendi'nin dükkânında emaneten bulunan zımba makinesinin” satın alınmasıdır (BOA, DH. MKT. DN. 1231, GN. 61/03. 02. 1908).

Matbaa, bir ara Sanayi Mektebi emrine verilir. Böylelikle matbaada, bir uygulama alanı halinde hem iş yapılacak hem matbaacılar yetiştirilecektir. Ancak istenilen verim alınamaz (Arabacı vd. 2009: 30)

1912 yılının sonlarında, Konya Vilâyet Matbaası masrafını karşılayamaz duruma gelmiştir. Dönemin Konya valisi bu duruma bir çare bulunması için Dahiliye Nezaretine başvurmuş⁸ ve matbaanın devri konusunda daha önce kendilerine bu konuda başvuran özel gazete sahipleri olduğu hatırlatılarak, *Konya Vilâyet Gazetesi*'nin yayınının aksamaması kaydıyla bir müteahhide devredilmesi için izin istenmiştir (BOA, DH. ID. DN. 79, GN. 28/16. 01. 1913). Aynı belgede, matbaanın işletme masraflarının senelik yetmişbin kuruşa ulaştığı da belirtilmektedir. Dahiliye Nezaretinden Konya Valiliğine gelen cevap olumludur⁹ (BOA, DH. ID. DN. 79, GN. 28/01. 02. 1913). 1913 yılı başında Vilâyet Matbaası, İl özel idare ödeneği ile varlığını sürdüren Sanayi Mektebi'nden alınarak bir şahsa devredilir.

Vilâyet matbaasının işletmesini üstlenen kişi, Yusuf Mazhar'dır. Kendisi, matbaanın devri ile ilgili yapacaklarını da bir beyanname¹⁰ ile valiliğe sunmuştur (BOA, DH.ID.DN.79, GN.28/27. 11. 1912) . Valiliğin, Dahiliye nezaretine gönderdiği yazıda, Vilâyete, matbaanın işletilmesi için özel gazete sahiplerinin başvurduğu belirtilmekteydi. İki belge arasındaki tarihlerin birbirine çok yakın olması da bu yönden dikkat çekmektedir. Dahiliye Nezaretinden gelen iznin hemen ardından Yusuf Mazhar'ın 15 maddeden oluşan beyanname, kısmi tadilatlar ile kabul edilerek¹¹ matbaanın devri tamamlanmıştır (BOA, DH. ID. DN. 79, GN. 28).

Bu mukavelenin ardından Yusuf Mazhar beş yıllık süreyle Matbaa Müdürü olmuştur. Nitekim son *Konya Vilâyeti Sâlnâmesi*'nde, bu kitabı hazırlayan 15 kişilik ekip içinde, “Matbaa-i Vilâyet Müdürü Mazhar Bey”de bulunmaktadır. Diğer taraftan, 1331 (1915/16) yılı Konya vilâyeti bütçesinde, Vilâyet Matbaasının işletilmesi için bir ödenek ayrılmış bulunması anlamlıdır (Arabacı vd. 2009: 35).

⁸ Bu belge için bkz: Ek-2/A.

⁹ Bu belge için bkz: Ek-2/B.

¹⁰ Bu belge için bkz: Ek-2/C.

¹¹ Bu belge için bkz: Ek-2/D.

1893'e kadar Vilâyet Matbaası, Konya'da kitap basan tek matbaa olarak çalışmıştır. 1893-1897 arasında Vilâyet Matbaasına iki matbaa daha ilâve olur, İrfan Matbaası ve Yusuf Kenan Matbaası. 1908-1917 arasında, resmî matbaa dışında kitap çıkaran basımevi yine ikidir, Babalık Matbaası ve Meşrik-ı İrfan Matbaası. 1933'e kadar Konya'da kurulan matbaa sayısı 12, 1867-1947 arasında seksen yıllık süre içinde kurulan matbaa sayısı ise 22 adettir. Vilâyet Matbaası dışında kitap basan matbaaların, genelde gazete basımevleri olduğu görülmektedir. Kaldı ki Vilâyet Matbaasının da bastığı gazeteler bulunmaktadır (Arabacı, 2002: 118).

1923 Konya Meclisi Umumisi, yeterli ödenek ayırarak matbaayı tekrar canlandırır. Fakat 1932'de Ankara'dan gönderilen bir emirle *Konya Vilâyet Gazetesi*'nin kapatılmasının ardından gazeteyle varlığı bütünleşmiş olan ve altmış altı yılını dolduran tarihî matbaa, 1933'te CHP'nin yayın organına devredilmiştir. (Arabacı, 2002: 118).

2. Gazetenin Kimlik Bilgileri

2.1. Gazetenin Kuruluşu ve İsmi

Araştırmaya konu olan gazetenin ismi *Konya*'dır. 1864 yılına yürürlüğe giren Vilâyet Nizamnâmesi ile o zamana kadarki eyalet sistemi kaldırılmış ve yeni bir sisteme geçilmiş, Osmanlı memleketinde yeni bir idari taksimat yapılmıştır. Bu taksimatla birlikte Konya; günümüzde il olan Isparta, Burdur, Karaman, Aksaray, Niğde, Nevşehir ve Antalya'nın bağlı bulunduğu, merkez vilâyet konumuna getirilmiştir. Nizamname ile birlikte illerde, idare yeniden yapılandırılmış ve yeni görev ve görevliler belirlenmiştir. Bu görevlerden biri de Mektub-i Vilâyet (Vilâyet Mektupçuları) olmuştur. (Akandere, 1987: 72)

Vilâyet mektupçularının görevleri arasında Vilâyet matbaasının yönetimi ve resmi vilâyet gazetesinin çıkarılma işi de bulunmaktadır. Böylece vilâyet mektupçularının denetimi ve yönetiminde ilki Tuna vilâyetinde aynı adla olmak üzere merkez vilâyetlerinde bu gazeteler teker teker yayınlanmaya başlamıştır.

Vilâyet Matbaasının 1867 yılında Vali Ahmet Tevfik Paşa tarafından kurulması ile beraber vilâyet gazetesi çıkarılması için hazırlıkların hemen başlatıldığı söylenebilir. Bu çerçevede *Konya Vilâyet Gazetesi*, 1869 tarihinde, Konya'ya bağlı sancak ve livaları

kapsayacak şekilde çıkmaya başlamıştır. *Konya Vilâyet Gazetesi*'nin çıktığı 1869 tarihi, Konya Basın tarihinin başlangıç tarihi olarak kabul edilebilir.

2.2. Gazetenin Dili

Gazete, ilk sıralar, iki sayfası Türkçe, iki sayfası Rumca olarak yayınlanmaya başlamıştır. Gazetenin Türkçenin yanı sıra Rumca da yayınlanması, Konya vilâyetinde azınlıklar arasında en çok nüfusun Rum olmasındandır. 1873'te Girit olaylarının Osmanlı Devleti aleyhine geliştiği sıralarda, valilik kararı ile Rumca yayını durdurulmuştur. 1873 (1290) yılında Konya Valisi olan eski Sadrazamlardan Sakızlı Ahmet Paşa, Türkçe kısmı dört sayfaya çıkararak Rumca yayını tamamen kaldırmıştır. (Arabacı, 2003: 283; Arabacı vd. 2009: 45). Harf İnkılâbının ardından gazete kapanıncaya kadar Latin harflerle yayını sürdürmüştür (Arabacı, 2003: 284.)

2.3. Gazetenin Sahibi

Gazetenin sahibi, resmi gazete sıfatını taşıması sebebiyle Konya Valiliğidir. Gazetenin çıkarılmasından sorumlu kişiler ise vilâyet mektupçularıdır (Yazıcı, 1997: 78).

2.4. Gazetenin Yazar Kadrosu

Konya Vilâyet Gazetesi, Vilâyet matbaası ile bütünleşmiş gibidir. Vilâyet matbaası kadrosu içinde; muharrir, gazete muharriri, muhasebe memuru gibi görev adları taşıyan şahıslar bulunmaktadır. Bunlar, matbaanın yönetimle ilgili birimlerinin zamanla arttığını göstermektedir. Hatta 1882, 1894'te muharrirlerin, matbaa müdüründen önce yazılması; mevki açısından gazeteyi hazırlayan şahsın, müdürden önce geldiğini düşündürmektedir. Zaman zaman mektupçu (vilâyet genel sekreteri, özel kalem) da matbaa kadrosu içinde, ama müdürden önce yer almıştır. Yazar ve vilâyet yazı işleri müdürü, gazeteyi hazırlayacak; teknik kısım da basacaktır. Fakat onların hepsi, matbaa kadrosu içinde gösterilmişlerdir (Arabacı, 2002: 118).

Vilâyet Matbaası kadrosu, gazetenin yayın ekibini teşkil etmektedir. Bu yönüyle gazete ile matbaa hiç birbirinden ayrılmamışlardır. Bu nedenle vilâyet matbaasının gelir-gider işlerini sancak (il) ve kazalarda takip eden “Liva tahrirat müdürleri, kaza

tahrirat kâtipleri”, aynı zamanda “vilâyet gazetesinin resmî muhabirleridir” (Tepeyran, 1998: 17).

62 yıllık yayın hayatı boyunca *Konya Vilâyet Gazetesi*, bir okul vazifesi görmüştür. Konya basın tarihinde yer alan öncü isimler, bu gazetede yazılar yazmışlardır. Gazete’de çeşitli tarihlerde yazarlık yapmış bazı önemli isimler şunlardır: Ebubekir Hâzim (Tepeyran), Mehmet Celaleddin, Hamdizade Mahbub, Tophaneli Sabri bey, Halil Kâzım Hüsnü, Abdülkadir Erdoğan, Naci Fikret Baştak, Muzaffer Hamid, Server Rifat İskit, Yusuf Mazhar (Babalık).

2.4.1. Ebubekir Hâzim (Tepeyran):

Konya Vilâyet Gazetesi’nde, teşvikle yazısı yayınlanmaya başlayanlardan birisi de Ebubekir Hâzim (Tepeyran)’dır.

Ebu Bekir Hâzim yayımlanmış olan hatıratında Konya günlerini ve *Konya Vilâyet Gazetesi*’nde yaşadıklarını anlatmaktadır. Anlattıkları, o dönem için *Konya Vilâyet Gazetesi* hakkında bilgiler vermesi bakımından önemlidir. Ebubekir Hâzim hatıratında, dönemin Konya Mektupçusu ve matbaa nazırı Mehmet Nazım Paşa’yı, yazdığı şiir ve yazıları beğenmesinden ötürü vilâyet gazetesinde neşrettirdiğini belirtmektedir. Daha sonra Niğde’ye teftiş için gelen Konya Valisi Müşir Mehmet Said Paşa’yı kendi evlerinde misafir ettiklerini belirterek, 1882 yılında vilâyetlerde maarif meclisleri, livalarda maarif momisyonları oluşturulmasından sonra, Vali Mehmet Said Paşa’nın ziyaretindeki tanışıklık ve vilâyet gazetesinde daha önce çıkan yazı ve şiirleri vesilesiyle kendisine, maarif meclisi kâtipliği ve vilâyet gazetesini muharrirliğini teklif ettiğini kaydetmektedir. Ebubekir Hâzim, on beş günlük ziyaret esnasında valinin şahsiyetinden çok etkilenen babasının, bu görevi duyunca hemen kabul ettiğini yazar (Tepeyran, 1998: 17).

Ebubekir Hâzim, Konya’daki görevinde Mektupçu Mehmet Nazım Bey’in yanında yer alacak olmasından ötürü mutlu olduğunu söylüyor ve Mehmet Nâzım Bey’den övgüyle bahseder. Hatıratında, Mektupçu Mehmet Nâzım’ın matbaanın gazete nazırı olmasının yanı sıra gazetede manzum ve mensur yazılarının yer aldığını ve vilâyet gazetesinin gerçek muharriri olduğunu vurgular (Tepeyran, 1998: 23).

Ebubekir Hâzim’in hatıratından elde ettiğimiz bir başka ayrıntı da Mehmet Nazım Bey’in vilâyet gazetesine konan şiirleri ve onun devamlı teşvikleri sebebiyle

Konya ve vilâyete bağlı yerlerde birçok şairi meydana çıkarmasıdır (Tepeyran, 1998: 30). Buradan, vilâyet gazetesinin bölgede tek yayın organı olması sebebiyle takip edildiği, yazı ve şiire ilgi duyanların kendilerini bu yolla geliştirdikleri anlaşılmaktadır.

2.4.2. Mehmet Galip:

Mehmet Galip'in *Konya Vilâyet Gazetesi*'nde yazılarının yayınlandığını yine Ebubekir Hâzım'ın hatıratından öğreniyoruz. Matbaa Nazırı Mehmet Nâzım Bey'in vilâyet gazetesine konan şiirleri ve onun devamlı teşvikleri sebebiyle Konya ve vilâyete bağlı yerlerde birçok şair meydana çıkardığını belirten Ebubekir Hâzım, daha sonra ikinci meşrutiyet ayanında bulunan Mehmet Galib Bey'in bu şairlerin başında geldiğini yazarak, kendisinin de Mehmet Nazım beyin zoruyla bu şairler arasına girdiğini ve gazel ve mesnevi tarzında yazdığı manzume taslaklarını vilâyet gazetesinde neşrettiğini aktarmaktadır (Tepeyran, 1998: 30).

2.4.3. Seyyid Mehmet Celâleddin:

Konya Vilâyet Gazetesi'nin ulaşılan nüshalarında bu isme rastlanmamıştır. Ancak, arşivde yapılan bir taramada, 6 Ekim 1892 tarihli (Rumi 24 Eylül 1308) bir belge¹² o dönemde *Konya Vilâyet Gazetesi* muharririnin Mehmet Celaleddin olduğunu kanıtlamaktadır. Hümayun Başkitabet Celilesi (Sultan'ın Özel Kalem Müdürlüğü)'ne gönderdiği yazıda Mehmet Celaleddin, Dâr'ül-aceze'ye yaptığı yardımı padişaha bildirmektedir. Yazı, "Konya Resmi Gazetesi Muharriri Kulları" şeklinde bitmektedir. (BOA, Y. Mtv DN. 69, GN. 1 /06. 10. 1892)

2.4.4. Hamdizâde Mahbub:

Konya Vilâyet Gazetesi'nin yazarları arasında Hamdizade Mahbub Efendi de bulunmaktadır (Arabacı vd. 2009: 49) Son devrin kıymetli hattatlarından olan Mahbub Efendi 1843 senesi'nde Konya'da doğmuştur. Sıbyan Mektebi'nde Kuran'ı Kerim tahsil ettikten sonra Karatay Medresesine girmiş onbeş yıl burada okumuş, edebiyata meraklı olup, hattatlık ve hakkaklık sanatlarıyla meşgul olmuştur. Bir ara, Konya Mektubi Kalemi Kitabet Mümeyyizliklerinde Konya Matbaası Müdür ve Yazarlığında çalışan Mahbub Efendi, daha sonra Memuriyet hayatından ayrılarak sanatına devam etti. Mahbub Efendi, Konya'da Şerafettin, Aziziye, Türbe kısmen Sultan Selim, Dursunoğlu,

¹² Bu belge için bkz: Ek-3.

Dolap ve Kışla Camileri'nin yazı ve süslerini yapmıştır. 1899'da vefat eden Mahbub Efendi, Şems-i Tebrizi Mezarlığına defnedilmiştir. Fakat, bu kabristan 1944 yılında kaldırıldığı zaman kabri parka karışmıştır (Es, Büyük Konya Ansiklopedisi).

2.4.5. Tophaneli Sabri Bey (Mülazım-ı Evvel):

Sabri Bey, İstanbul'un Fatih İlçesi'nde doğmuştur. Tahsilini bitirdikten sonra Konya Askeri Okul Resim Dersleri öğretmenliğine tayin olan ve Konya'da göreve başlayan Mülazım-ı evvel¹³ Sabri bey'in Konya Vilâyet Gazetesi'nde ordu ve askerlikle ilgili makaleleri¹⁴ yayınlanmıştır (1 Aralık 1908: 1). Çok genç yaşta yakalandığı hastalıktan kurtulamayarak 1916 senesinde vefat eden Sabri bey'in Sırçalı Taş Eserler Müzesi'nde mezar taşı bulunmaktadır (Es, Büyük Konya Ansiklopedisi).

2.4.6. Halil Kâzım Hüsnü:

Konya Vilâyet Gazetesi'nde muharrirlik yapan isimlerden biride ileriki yıllarda İlk mecliste Milletvekili olarak yer alan Halil Kâzım Hüsnü'dür. Halil Kâzım beyin ulaştığımız nüshalarda bir yazısı bulunmaktadır (31 Ocak 1910: 1): “-KUYRUKLU YILDIZ- Şehrimizde çend günden beri rü'yet olunmakda olan necmi giysüdarın cühelayı halkca bir takım güft-ü gûyu badi olduğu ve hatta oldukça aklı başında olanların bile vekayi-i azimeye izafetle izhârı kehanet eylemekde bulundukları kemali te'essüfle mesmuumuz oldu. Edibi şehîr Ebu'z-Ziyâ Tevfik¹⁵ Beyefendi hazretleri tarafından 1317sene-i hicriyesine mahsus olmak üzere neşr edilen Takvimü'z-Ziyâda mûnderic makale-i necmi giysüdârı tenviri efkâra ve i'tikadatı batlanın ref'ine medar olur umudiyle ber-vechi zîr Konya ya aynen derc ve nakl eyliyorum. Muharrir Kâzım”

2.4.7. Abdülkadir Erdoğan:

Konya Vilâyet Gazetesi'nde yazıları yayınlanan isimlerden bir başkası, Abdülkadir Erdoğan'dır (Bezirci; 1999: 45; Arabacı vd. 2009: 49). 1877 yılında Konya'da doğan Abdülkadir Erdoğan, Konya basınının öncü isimlerinden biri olarak

¹³ Osmanlı Devletinde Üsteğmen rütbesi.

¹⁴ Bkz: Ek-4.

¹⁵ Kâzım Hüsnü bey ve Ebu'z-Ziyâ Tevfik çok yakın arkadaşlardır. Ahmet Atalay "Millî Mücadelede Konya Kuvâ-yı Milliyecileri" adlı eserinde Konya Vilâyet gazetesi baş yazarlığı yapan Halil Kâzım Hüsnü Bey'in Ebuzziya Tevfik Bey ile beraber Abdulhamid aleyhinde faaliyetlerde bulunmak üzere gizli teşkilat kurduğunu belirtmektedir (Atalay, 1997: 1 - 111).

Konya tarihine, kültürüne ve folkloruna ışık tutan yazarların başında gelmektedir. *Konya Vilâyet Gazetesi*ni yanı sıra, Konya’da çıkan *Türksözü* ve *Babalık* ve İstanbul’da çıkan *Zaman* gazetesinde yüzlerce makale ve araştırması yayınlanmıştır (Uz, 2003: 18).

2.4.8. Naci Fikret Baştak:

Naci Fikret, *Konya Vilâyet Gazetesi*’nin son dönem yazarlarından birisidir. 1891’de Konya’da doğan Naci Fikret, Konya Basının önemli isimlerindendir. Öğrencilik yıllarında gazetecilik hayatına başlayan Naci Fikret arkadaşlarıyla birlikte “Ufk-ı Atı” isimli bir mecmua çıkarmıştır (Uz, 2003: 60). “Ufk-ı Atı”nin yayın hayatına başladığı, dönemin *Konya Vilâyet Gazetesi*’nde okuyuculara duyurulmuştur (4 Nisan 1911: 3). *Konya Vilâyet Gazetesi*’ni incelediğimizde, Naci Fikret’in “Tedkikat-ı Tarihiye” başlığıyla, Konya tarihi ile ilgili yazılar¹⁶ yazdığını ve bu yazıların seri halde neşredildiğini görmekteyiz (25 Ocak 1928: 2). Naci Fikret’in tek eseri olan ve 1945 yılında basılan “Konya Tarihi” kitabının (Uz, 2003: 62), *Konya Vilâyet Gazetesi*’nde yayınlanan bu makalelerin derlemesi olduğu söylenebilir.

2.4.9. Muzaffer Hamid:

1896 yılında Konya’da doğan yazar, *Anadolu*, *Yeni Fikir* gazete ve dergilerde yazılar yazdıktan sonra 1926 yılında *Babalık* gazetesinin başyazarlık görevini yaptı (Uz, 2003: 70). *Babalık*’ta yazdığı¹⁷ sıralarda *Konya Vilâyet Gazetesi*’nde yazıları da yayınlanmaktadır (25 Ocak 1928: 3). Yazarın, *Konya Vilâyet Gazetesi*’nde “Tedkikat-ı Edebiye” başlığıyla yazıları neşredilmiştir¹⁸. Sosyal ve kültürel hayatta aktif olan Muzaffer Hamid, dönemin Cumhuriyet Halk Fırkası Merkez Kazası idare heyeti ve Tıp Birliği idare heyetinde yer almıştır (25 Ocak 1928: 3). Muzaffer Hamid, Konya basınında en çok adı geçen yazar ve şairlerden birisidir (Uz, 2003: 70).

¹⁶ Bkz: Ek-5.

¹⁷ Muzaffer Hamid’in, *Konya Vilâyet Gazetesi*’nde yazdığı makalenin sonunda yer alan cümleleri, o dönemde *Babalık*’ta da yazdığını göstermektedir (25 Ocak 1927, s. 3): “Ahmet Haşim Bey ve sanat-ı edebiyesi hakkında *Babalık*’ta epeyce evvel yazdığım silsile-i tedkikat üzerine bir çok gençlerden dün bu yoldaki edebi tahlillere devam etmeğimi müşir rica yollu mektuplar almıştım. Hem emir telakki ettiğim bu ricaları isaf (yerine getirme) etmiş bunmak ve hem de naçiz yazılarım hakkında fazla teveccüh ve rağbet gösteren gençlerle bilhassa müştakan şiiri vadiye bir şükran nişanesi olmak üzere bu yazıyı neşr ediyorum.”

¹⁸ Bkz: Ek-6.

2.4.10. Server Rıfat İskit:

1894 İstanbul doğumlu olan yazar, Vefa Lisesi ve Tatbikât-ı Baytariye Mektebi (1910) mezunudur. Millî Mücadelenin başlamasıyla birlikte Anadolu'ya geçerek 12 Eylül 1919-11 Ocak 1922 yılları arasında Karaman Kazası Baytar Muavinliği ve İhtiyat Mülâzımı Evvelliği görevinde bulunur. 1921-1924'de Konya *Babalık* ve *Halk* gazetelerinde baş yazarlık yapan İskit, 1924-1925 yılları arasında ise, Konya Vilâyet Matbaası Müdürlüğü yapar. Aynı zaman da *Konya Vilâyet Gazetesi*'nin yayın müdürlüğü görevini üstlenmiştir (Aydın, 2004: 26).

2.4.11. Yusuf Mazhar:

Yusuf Mazhar, Bosna-Hersekli Nedim Bey'in oğludur. 1302'de Yalvaç'ta doğmuş, ilk ve orta öğrenimini Konya'da tamamlamıştır. Daha sonraları öğretmenlik yapan Yusuf Mazhar 1913 yılından¹⁹ 1917 yılına kadar Konya Vilâyet Matbaasını işletmiştir. *Konya Vilâyet Gazetesi*'nde başyazarlık yapan Yusuf Mazhar daha sonra kendi müstakil gazetesi olan *Babalık*'ı çıkarmıştır (Aydın, 2004: 4)

2.5. Ücret Bilgileri ve Abonelik Sistemi

Araştırmada ulaşabildiğimiz *Konya Vilâyet Gazetesi*'nin nüshalarında gazetenin ücreti ve abonelik koşullarını bildiren ayrı bir bölüm bulunmaktadır. Gazeteye, maaşı beş yüz kuruş olan memurlar abone olmaktadır²⁰. *Konya Vilâyet Gazetesi*'nin ulaşılan en eski tarihli nüshasında (8 Aralık 1885: 1) şu bilgiler verilmektedir: “*Seneliği Mecidi on dokuz kuruştan atmış, altı aylığı otuz kuruştur. Bir nüshası elli paradır. Posta ücreti başkaca ahz olunur.*”²¹

Gazete, 1902 senesinde 40 paradan satılırken (Arabacı, 2003: 283), II. Meşrutiyet'in ilanının ardından, 1908 yılında 20 paradan (24 Kasım 1908: 1) satıldığı görülmektedir.²² *Konya Vilâyet Gazetesi*'nde 1909 yılına gelindiğinde (19 Ocak 1909: 1) ücret bölümünde şu bilgi verilmektedir: “*Seneliği (mecidi yirmi kuruştan) yirmi ve altı aylığı on iki kuruştur. Bir nüshası on paradır.*”²³

¹⁹ Bu belge için bkz: Ek-2/D.

²⁰ Bu bilgi, 16 Ocak 1913 tarihli, Konya Valiliği'nin Dahiliye Nezaretine gönderdiği yazıda yer almaktadır. (Bkz: Ek-2/A).

²¹ Bkz: Ek-5.

²² Bkz: Ek-8.

²³ Bkz: Ek-9.

Gazete, 1910 yılının yarısından sonra (28 Haziran 1910: 1) tekrar 20 Paraya satılmaktadır.²⁴ 1913 yıllarının başlarında vilâyet matbaası gelirlerinin artırmak maksadıyla gazetenin senelik üç mecrediye olan abone bedeli bir mecrediye'ye indirilmiştir. Bu bilgi, Konya Valiliğinin, Dahiliye nezaretine gönderdiği yazıda²⁵ verilmektedir: “...abone bedelâtının tahsilinin Jandarma tarafından ifa olunan muavenetin inkıtayıyla beraber diğer bir usul ve kaidenin vazı’ olamaması ve mukaddema mevzu olan senevî üç mecrediye abone bedelinin celb-i rağbet maksadıyla bir mecrediyeye tenzil edilmesine rağmen ondan da istifade edilemeyerek.....”

Ulaşılan en son tarihli Konya Vilâyet Gazetesi’nde (25 Ocak 1928: 1) gazetenin abonelik ücreti; senelik 250, 6 aylık 150 ve bir nüshası 5 kuruştan satılmaktadır.²⁶ Bu nüshadan öğrendiğimiz başka bir bilgi de o dönemde gazetenin eski nüshalarını meraklılarının ilgisine sunduğudur. Bu tarihli gazetenin ücret kısmının en altında, günü geçmiş nüshaların da 20 kuruşa satıldığı gözükmektedir.

2.6. Basım Yeri ve İdarehanesi

Gazetenin, Konya Vilâyet Matbaası ile bir bütün olduğunu dikkate alırsak Gazetenin de basım yeri ve idarehanesi Hükümet dairesi yani valiliktir. Ancak, 1879’da Vilâyet Matbaasında çıkan yangın sonucu, yayına bir süre ara verilmiştir (Arabacı, 2002: 117) 1882 yıllarında ise farklı bir yerde basılıp idare edilerek gazetenin neşrine devam ettiği anlaşılmaktadır (Tepeyran, 1998: 36). Araştırmada ulaşılan 8 Aralık 1885 tarihli Konya Vilâyet Gazetesi nüshasında²⁷ gazetenin idare merkezi ile ilgili şu bilgi verilmektedir (8 Aralık 1885: 1): “Dersaadette merkezi: Umum Vilâyât gazetelerinin merkezi olan Sarafim Efendi kiraathanesidir. ” 1908 ve 1909 yıllarında ise gazetenin idare yeri tekrar hükümet dairesi olmuştur (24 Kasım 1908: 1; 8 Aralık 1908: 1)²⁸.

1909 yılının sonlarında ise gazetenin idare yeri “Mekteb-i Sanayi”²⁹ olarak değişmiştir (20 Aralık 1909: 1). 4 Nisan 1911 tarihli nüshada ise gazetenin idare yeri, “Hükümet Civarında Daire-i Mahsusa” olarak belirtilmektedir³⁰.

²⁴ Bkz: Ek-10.

²⁵ Bkz: Ek-2/A.

²⁶ Bkz: Ek-11.

²⁷ Bkz: Ek-7.

²⁸ Bkz: Ek-8/13.

²⁹ Bkz: Ek-12.

³⁰ Bkz: Ek-14.

Gazetenin 1928 yılındaki idare yeri Başaralı Otel arkasında Vilâyet Matbaası olarak gözükmektedir (25 Ocak 1928: 1)³¹. 22 Ağustos 1928 yılında çıkan *Konya Vilâyet Gazetesi*’nde ise idare yeri olarak, “*Konya’da Hükümet civarında Sanatlar Mektebi içinde Vilâyet Matbaasıdır*” yazmaktadır (Arabacı, 2003: 283).

2.7. Tirajı ve Gelir Kaynakları

O dönemde çıkan gazetelerin hiçbirinde günümüz basınında olduğu gibi baskı adeti bildirilmemektedir. *Konya Vilâyet Gazetesi*’nde de bu yönde herhangi bir bilgiye rastlamak mümkün olmamıştır. *Konya Vilâyet Gazetesi*’nin Konya Vilâyet Matbaası ile birlikte bir bütünlük arz ettiği belirtilmişti. Matbaa resmi olduğundan Konya Vilâyetine bağlı tüm resmi dairelerin baskı ihtiyaçlarını üstlenmiştir. Uzunca bir süre Vilâyetinde tek matbaa olduğundan bütün kuruluşlar Vilâyet Matbaasına müracaat etmişlerdir. Onun için gelir havzası en az Vilâyet sınırları kadardır (Arabacı, 2002: 122). Matbaa gelirinin, gazetenin basımını maddi anlamda destekleyen bir unsur olduğu belirtilebilir. Buna ilaveten gazetenin başlıca gelir kaynakları arasında ilanlar bulunmaktadır. Bu durum gazetenin elde var olan künyelerinde de gözükmektedir. 8 Aralık 1885 tarihli nüshada ilan şartları şu şekilde belirtilmektedir: “*İlanatın beher satırı için birinci defasında iki, tekrarında bir buçuk kuruş alınır. İkinci üçüncü sahifelere derç olunacak ilanlar için ayrıca pazarlık alınır.*”³² 1900’lü yıllarda ise ücretin arttığı ve her sayfaya ilan alınabildiği görülmektedir: “*İlanatın yedi kelime hesabı ile beher satırı için dört, tekrarı halinde üç kuruş alınır. Birinci, İkinci ve üçüncü sahifelere derç olunacak ilanlar için ayrıca pazarlık olunur.*”³³

25 Ocak 1928 tarihli sayıda ise ilan ile ilgili herhangi bir bilgi verilmemiştir.³⁴ Bu durum, Cumhuriyetin ilanından sonra vilâyet gazetelerine bakış açısının değişmesi ile birlikte bu gazetelere olan ilginin hem vatandaşça hem de devletçe olan ilginin azalması şeklinde yorumlanabilir.

Gazetenin diğer bir gelir kaynağı ise aboneliklerdir. Her sayıda yıllık ve altı aylık abonelik bedelleri okuyucunun dikkatine sunulmaktadır. Bu konuda Seleklerin anlattıkları da gazetenin abone durumu ve geliri ile ilgili bize bilgiler vermektedir:

³¹ Bkz: Ek-11.

³² Bkz: Ek-7.

³³ Bkz: Ek-8.

³⁴ Bkz: Ek-11.

“Konya gazetesinin alınıp-satılmasına göre yaşayabilmesi, her halde icra ve Ziraat Bankası ilânları, ücretleri ile mümkün oluyordu. Bununla beraber Konya gazetesine, vilâyetin bütün köyleri tabii ve temelli abone idi. Mutasarrıflar, kaymakamlar, nahiye müdürleri seneliği 40 kuruş olan bu abone bedelini tahsil ile mükellef idiler. Hele tahrirat müdür ve tahrirat kâtiplerine tahsilâtta ondalık verilmek sureti ile alâkalandırılınca, ömründe hiç gazete yüzü görmemiş köyler, bu kırkar kuruşu bir salgın olarak kabul eder öderdi. Konya gazetesi, bu abone köylere dağıtılmak için mutasarrıflığa toptan paket halinde gelirdi. Fakat üzerinde hangi köye ait olduğu yazılı olmaz, mutasarrıflık bürosunda bunları dağıtmak ile vazifelendirilmiş kimse bulamaz, tahrirat kalemlerinde telef olur giderdi. ” (Arabacı vd. 2009: 48) Gazetenin vilâyet dahilindeki Rüştîye mekteblerine de dağıtımı³⁵ yapılmıştır (BOA. MF. MKT. DN. 58. GN. 94/28. 11. 1878).

3. Teknik Özellikler

3.1. Sayfa, Sütun ve Ebadı

Elde bulunan nüshalara göre gazetenin, genelde prensip olarak iki yaprak ve dört sayfa şeklinde ve 54x36 ebatlarında günümüz tabloid gazete boyutlarına yakın bir boyutta yayınlandığı görülmektedir. Ancak gazete Harf İnkılâbı’nın ardından yeni harflere geçtikten sonra tek yaprak ve iki sayfa halinde çıkarak küçülmüştür (Arabacı, 2003: 284) Genellikle sütun uzunluğun 6,5 cm olmak üzere dört sütun olarak tanzim edilen gazetenin ikinci ve üçüncü sayfalar, bazen iki bazen üç sütun olarak yayınlandığı görülmüştür. 14 Mart 1910 tarihli nüshada birinci sayfa dört sütun olarak tanzim edilmiş ancak “Meclis Umumi Kararı” başlıklı haber iki sütun birleştirilerek³⁶ neşredilmiştir. Yine ulaştığımız nüshalara göre gazetenin özel günlere has özel tasarımlarla³⁷ çıktığı görülmektedir (26 Temmuz 1910: 1). Bunlara ilaveten Cülûs (padişahın tahta çıkma), veladet (doğum) günlerinde birinci hamur kâğıtla basılmakta, yazılar üzerine yaldız sürülerek parlak yaldızlı sayılar yayımlanmaktadır (Arabacı vd. 2009: 47).

³⁵ Bkz: Ek-1/H.

³⁶ Bkz: Ek-15.

³⁷ Bkz: Ek-16.

3.2. Mizanpajı

Yazılı basın alanında, eldeki materyali bir düzen içerisinde, önemine göre sıralayarak ve belli bir estetik kazandırarak sayfalara aktarma işlemine mizanpaj ya da sayfa tasarımı adı verilmektedir. Yirminci yüzyılın başlarına kadar gazetelerde sayfa düzenlerinde sade bir üslup tercih edilmiştir. Haberler, yukarıdan aşağıya ufak bir başlıkla sıralanarak haberin önemine göre resimlenmiş, okurların dikkatini çekme gibi bir endişe içerisinde olunmamıştır. Ancak, 1900 ile 1914 yılları arasında başlıklar büyütülerek daha canlı sayfa düzenleri yapılmaya başlanmış, hatta gazetelerin birinci sayfalarında fotoğraf klişeleri de bu dönemde ortaya çıkmıştır (Aydın, 2004: 35).

Konya Vilâyet Gazetesi'nin sayfa düzenlemesine gelince öncelikle sayfanın üst kısmına büyük ve kaim puntolarla *Konya* ismi yerleştirilmiştir. Başlık dönemin tekniği gereği klişedir. Konya başlığının sağında ilan, abonelik bilgileri ve ücret bilgileri bulunmaktadır. Solunda ise idare bilgileri ile birlikte şu ifade yer almaktadır: “*Umur-ı idare ve tahriyeye aid mevad için Matbaa Müdüriyetine müracaat olunur. Menafi-i umumiye aid asar meccanen kabul derc olunur. Derc edilmeyenleri iade olunmaz*”. Başlık klişesinin hemen altında iki çizgi arasına “Konya” başlığının tam altına gelecek şekilde iki küçük motif arasında “*Haftada bir kere neşrolunur. Vilâyet gazetesidir.*” ifadesi yer almaktadır. Bazı sayılarda ise³⁸ “vilâyet gazetesidir” kısmı “Resmi Vilâyet gazetesidir” şeklinde yer almıştır. Bu ifadenin solunda gazetenin yayınlandığı günün hicri tarihi, sağında ise Rumi tarihi verilmektedir. Yeni alfabeye geçilmesinin ardından gazete haftada iki defa çıkmaya başlamıştır. Başlık altındaki yazı, “*Pazar ve Çarşamba günleri neşrolunur, Vilâyet gazetesidir*” şeklindedir (Arabacı, 2003: 284).

Başlık klişesinin üstünde bir çizgi çizginin üstünde ise ortada gazetenin yayınlandığı gün, solunda gazetenin sayı numarası sağında ise gazetenin yayına başladığı günden itibaren kaç senedir yayınlandığını gösteren sene numarası yazmaktadır (4 Nisan 1911: 1)³⁹.

Ancak gazetede, Cumhuriyetin ilanı ile birlikte başlık klişe mizanpajının değiştirildiği görülmektedir. Nitekim, 25 Ocak 1928 tarihli nüshada klişenin altındaki çizgi teke inmiş, tarih ve numara klişenin üstüne alınmış ve klişenin sağ ve solunda yer

³⁸ Bkz: Ek-11-14.

³⁹ Bkz: Ek-14.

alan bilgiler kesik çizgilerle ile çerçevelenmiştir⁴⁰. Gazetenin Harf İnkılâbından sonra önemini giderek yitirmesi sebebiyle yeni harflerle, tek yaprak ve iki sayfa halinde çıkarak küçülmüştür (Arabacı, 2003: 284).

Düz yazı karakterinin kullanıldığı gazetede, yazı başlıkları içerikten ayrı olarak iri puntolarla verilmiş ve araya konan şekillerle içerikten ayrılmıştır. Başlığın hemen altında yer alan alt başlıkların ise içerikle karışmasını önlemek amacıyla çoğu zaman işlemeli iki motif arasında verildiği görülmektedir.

Standart başlık yazılarının altında gazetenin günlük haber ve makalelerinin yer aldığı görülmektedir. Gazetenin tüm sayılarında bu haber ve makaleler dört sütun halinde verilmiştir. Fakat zaman zaman sütunlar bozulmuş, kimi zaman birleştirilmiştir. Gazetenin tüm sayılarında yukarıdan aşağı doğru çizilen sütunlar arası çizgiler varlığını korumuştur. Bu yönüyle *Konya Vilâyet Gazetesi*'nde de dönemin diğer gazetelerinde olduğu gibi boyuna bir mizanpaj usulü uygulanmıştır.

Gazetede yayınlanan haberler, birbirinden çoğu zaman üçgen şeklindeki üç yıldız veya bir çizgiyle ayrılmaktadır. Gazetede ayrı bir habere geçildiği bu şekilde anlaşılmaktadır. Gazetenin birinci sütunda merkezden yeni gelmiş resmi tebliğler, yönetmelikler, meclis ilanları, Vilâyete ulaşmış telgrafların öncelikle yer aldığı görülmektedir. İç sayfalarda ise yapılan atamalar, ilde verilen konferanslardan ayrıntılar, edebi tenkitler birinci sayfadan devam eden haberler görülmektedir. Gazetenin son sayfası genellikle ilâna ayrılmıştır. Bazı ilanlar kısaca yer alırken Vilâyete bağlı icra dairelerinden gelen ilânların uzun uzadıya gazetede neşredildiği görülmektedir. Bu yönleriyle *Konya Vilâyet Gazetesi* tam bir resmi gazete hüviyetindedir.

Gazetenin mizanpajında dikkat çeken bir diğer husus, haberlerin kimi zaman “Taze havadis” ortak başlığı altında sırayla yazılmasıdır. Osmanlı Devleti’ni ilgilendiren dış gelişmelere de yer veren gazete, “İcmal-i Ahval”, “İlânât”, “Tevcihat” gibi başlıkları, sülüs yazısı şeklinde neşretmiştir. Yine şehirde ve vilâyete bağlı bulunan yerlerde yaşana adli vakaların “Adliye” başlığı altında toplanarak haberleştirildiği dikkat çekmektedir. Gazetenin son sayılarında ise eski sayılarına nazaran, haberlerin genel bir başlık verilip bölüm halinde sunulduğu anlaşılmaktadır. 25 Ocak 1928 tarihli sayıda bu uygulamaya sıkça rastlanılmıştır. Örneğin ilânlar, müdürlük veya kuruluşların

⁴⁰ Bkz: Ek-11.

ismi anılıp başlıklar halinde alt alta verilmiştir. Yine bu sayıda ulaştığımız diğer sayılardan farklı olarak başlıkların daha büyük puntolarla değerlendirildiği, ilan ve makale başlıklarına iki sütun birleştirilerek daha vurgulu hale getirildiği ve makalenin konusu, başlığı ve yazarının süslü çizgilerle çerçevesi görülmektedir⁴¹. Bu özellikleriyle de *Konya Vilâyet Gazetesi*'nin son dönemde gazetecilik anlayışının ilerlediği yorumu getirilebilir.

⁴¹ Bkz: Ek-5.

II. BÖLÜM

GAZETENİN ÇIKIŞ AMACI VE YAYIN POLİTİKASI

Vilâyet gazeteleri yayınlandıkları ilin ilk gazeteleri olmuş ve yayınlandıkları ilde halkın fikrî seviyesinin gelişmesi ve her türlü medeni gelişmeden haberdar edilmesi ve eğitim görevini yerine getirmişlerdir. Araştırmanın bu bölümünde *Konya Vilâyet Gazetesi*'nin ulaşılan sayılarında yer verdiği haberler dikkate alınarak yayın politikası değerlendirilmeye çalışılmıştır.

1. Amacı, Yayın Politikası, İncelediği konular ve Koleksiyonları

1.1. Amacı ve Yayın Politikası

Konya Vilâyet Gazetesi'nin çıkış amacını, 1864 yılındaki nizamname doğrultusunda diğer vilâyet gazetelerini de kapsayacak şekilde değerlendirmek gerekir.

Vilâyet gazeteleri, duruma göre birden fazla dilli olarak çıkmakta ve yönetimle yönetilenler arasında bir iletişim köprüsü oluşturmakta idiler. Aynı zamanda bu yayın organları düzenli tutulmuş arşiv belgeleri niteliğine sahiptirler. Nitekim vilâyet salnamelerinin yılda bir defa ve bazı kereler daha da aralıklı yayınlandıkları düşünüldüğünde, sayıları elli civarında bulunan resmi vilâyet gazetelerinin düzenli arşiv belgeleri oldukları açıkça ortaya çıkmaktadır (Yazıcı, 1997: 79).

Vilâyet gazeteleri diğer bir kısım fonksiyonlarının yanında esas olarak merkezin taşırayı esas olarak merkezin taşırayı bilgilendirme ve yönlendirme çabalarıyla, doğrudan doğruya yayınlandığı merkez ve çevresinde gelişen olaylardan, o bölgede oturanları haberdar etmek amacına matuf yayın yaptıkları söylenebilir.

Tanzimat hareketinin *nevi şahsına münhasır* uygulamalarından birisi olan vilâyet gazeteleri, Batı'nın o kendine özgü gelişme çizgisinden ayrı düşmüş geleneksel bir toplumu, yukardan değiştirmede yönetici elite potansiyel olanaklar sunmuştur (Kocabaşoğlu, 1984: 1)

Öte yandan Osmanlı Devleti'nde basının doğuşu ve gelişmesi Batı'dakine benzemiyordu. Osmanlı Devleti'nde gazete çok daha farklı bir ihtiyaca cevap vermek üzere ortaya çıkmıştı. Bu ihtiyaç, kısaca "yukardan" modernleşme; gazetelerin bu bağlamdaki rolü de "tenvir ve terbiye" idi (Kocabaşoğlu, 1984: 1). Nitekim, ilk vilâyet

gazetesi olan *Tuna*'nın ilk sayısındaki sunuş yazısında aynen şöyle denilmektedir (Kocabaşoğlu, 1984: 2):

"Ahalisi vukuf-u malûmat ve hüsn-ü ahlâk ve adat ile yolunu düzeltmiş olan memlekette efrad-ı nâs hukuk-u meşruiyesini temin eden bütün nizama riayet için vesait-i muhabereye muhtaç olarak vazifesini ifa ve idare eder. Binaenaleyh, halkın ve bir memleketin emniyet ve mamuriyet ve saadet-i hâli için iptidaen lâzım ve vacip olan tedbir, izale-i cehalet ve hüsn-ü terbiyet kaziyeleri olup bunun usulü dahi bir taraftan esbabının tamim ve teshili usûl ve kavaidin tesis ve neşri ile vücuda geldiğinden ve asrımızda fenn-i tab'îyyat bu misullû teshilâtın makinesi olduğundan . . . merkez-i Vilâyette bir matbaa vaz' ve ihdas edilmiştir "

"Tenvir ve terbiye" amacına bir örnek de, Konya Vilâyet Gazetesi'nden vermek istiyoruz (8 Aralık 1908: 1):

"Mesalih-i zatiye vesaire için makam-ı Vilâyete ve devaire resmen verilecek arzı hallerini mahallat ve kurra ahâlisi bircemm-i gafirle getirib memurin-i hükümeti işgal etmekde olup usulü meşrutiyetin asâr-ı mebruresiyle her umûrda mütecellî olan terakki-i memurin-i dahi hâl-i faaliyete getirdiği cihetle usûl ve nizami dairesinde ba arzu hal müracaat idenlerin günü gününe işlerini görmeğe her daire memuru bezl-i mesai ve gayret etmekde kusur etmeyeceğinden bundan böyle her neye dair olursa olsun ve hangi daireye müteallik bulunursa bulunsun arzu hal verecek olanların müctemian gelmeyib münferiden gelmeleri ve hilafına hareket edenlerin Dâhiliye Nezareti celîlesinden tebliğ olunan mukarrarat mucibince haklarında muamelei lazime derhal icrâ olunacağı ilan olunur. "

Konya Vilâyet Gazetesi, değindiği konular itibariyle devletin sesi olsa da gazetecilik mesleğinin temel esası olan eleştiri görevini yerine getirdiği söylenebilir. Gazetenin ulaşılan en eski sayısında, Konya'ya bağlı Nevşehir ve Niğde'den haberler aktarılmaktadır. Haberin sonunda, Niğde Belediyesinin şehrin sorunlarıyla ilgilenmediği belirtilmekte ve eleştirilmektedir (8 Aralık 1885: 2): *"Meclis-i belediyenin hangi dikkatsizliğinden hangi himmetsizliğinden şikâyet edeceğimizi bilmiyoruz ki bunun için dahi bir şey diyebilelim. Âsarı görülmesine nazaran burada Belediye yok demekten başka bir sözle tadil-i tesirat mümkün olmuyor. İnşallah bundan böyle belediye bir belediye dairesine düşen vazai fi bi-hakkın ifa ederek bilfiil isbat-ı vücut eder. Hem de şimdiye kadar Niğde belediyesi ne yapmıştır anlamak isteriz. "*

Yayın politikasına ilişkin olarak haberlerin içeriğinde ve ele alınışında bir değişme olmamakla birlikte, II. Meşrutiyet'in ilanından sonra yeni yönetim anlayışını yansıtan bir değişiklik yaşandığı belirtilebilir. O dönemde, eski döneme ilişkin "istibdat" gibi nitelemelerin, gazetede yayınlanan tebliğ, telgraflarda sıkça kullanılması dikkat çekmektedir. Bu duruma bir örnek vermek gerekirse 31 Ocak 1910 tarihli *Konya Vilâyet Gazetesi* nüshasında vatandaşların kanuna uyan işlerinin sonraya bırakmadan yapılması ile ilgili Maarif Nezaretinden valiliklere gönderilen tebliğde şu ifadeler yer almaktadır (31 Ocak 1910: 1):

"Saniyen unutmayınız ki memurlar hadim-i halkdır. Binâenaleyh işleri için müracaat edecek efrâd-ı milletden her birine hüsnü muamele iderek talepleri muhik ise, kanun ve nizama muğayir değil ise hemen muktezasının ifasına müsareatle bir bahane ile işlerin tehir ve ta'vîkine meydan verilmemesi ve talep vaki' kanun ve nizama muğayir olduğu takdirde hemen bir kelime ile ve hitab-ı barid ile eshab-ı müracaatı red etmeyerek matlublarının ademi is'afı sebebi kanunu ve nizamiye müstenid bulunduğu kanun ve nizam her memurun fevkinde hâkim olduğunu, bütün memleketin menafi-i umumiyesi öyle icab ittiğini lisanı münasible anlatarak hükümet ile ahâli beyinde vücudu her zaman lâzım olan hüsn-ü nazarın teşyidine çalışınız.

Salisen muhaberâtda iltizam-ı vüzu ve sür'at mekatibatı resmiyenin şeraiti esasiyesinden olup bunun için yazılacak muharreratın gâyet açık ve haşivden âri bulunmasına bilhassa dikkat olması lâzımdır. Devri istibdadda işlerin sakatını kelime ile tevil eylemek, fikirlerdeki tereddüdü elfaz-ı garibe altında gizlemek için icad ve ittihaz olunan sığayı kinayet her işi açık olmak lâzım gelen hükümet-i meşruta lisanıyla kabili te'lif değildir.

Tekid ve isti'lam gibi lüzümsüz ve işleri ta'lil ve ta'vik eden muhaberata kat'iyen mahal kalmamak için nezaretten vaki' olacak tebliğatı hemen icrâ ediniz ve cevabı müstelzim olan muharreratın cevaplarını derhal gönderiniz ve şayed bu babta tehhur vuku'u ba'zı esbabdan naşi zaruri olur ise bu esbâbı bildiriniz.

En ziyâde tavsiye edeceğim şey az yazmak çok iş görmektir. İtiyadat-ı sabıkaya temsilen kağıd çıkarmağa değil iş çıkarmağa bakmalıdır. Maârif memuru olmağla memlekete karşı ta'ahhüd etmiş olduğumuz vezaif pek mu'tenadır. Münevver fikirler mezheb-i vicdanlar mu'tekid kalbler yetiştirmek gibi hidematı mühimme ile mükellef bulunur..... Zimmetimize mevdû' ve mahmül olan vezaif ne kadar ağır olursa olsun

hüsnüniyetle bed' itmek, işi bilerek görmek, say-u gayretten ayrılmamak her kârda muvaffakiyeti te'min eden esbabdan olmağla ifa-yı vezaif emrinde bu dairede ve ciddiyetle hareket eylemeleri tavsiye olunur. ”

Vilâyet gazetelerinin resmi görüşü yansıtan ve dönem iktidarlarının, halka yönelik bir propaganda aygıtı olduğu gerçeği, Konya Vilâyet Gazetesi için de geçerliliğini korurken, yayın politikasındaki teknik bir değişiklik de gazetenin son yıllarında gerçekleşmiştir. Harf İnkılâbı hazırlıklarının yapıldığı bir dönemde 22 Ağustos 1928 tarihli nüshada görülmektedir (Arabacı, 2003: 283). Gazete o tarihteki başyazısına şu başlığı atmıştır: “*YENİ HARFLERİMİZ VE FAİDELERİ 1*”

Daha yeni harfleri kullanma zorunluluğu olmadığı halde, gazete medeniyet ve aklın, ilmin yolunun bu olduğunu belirtir (Arabacı, 2003: 283): “*Lâtin harfleri, yeni harflerimiz... Beynelmilel olan ehemmiyetinden sarf-ı nazar Türk lisanının bünye ve şive-i asliyesine çok tevafuk eden Lâtin Harfleri, daha doğrusu yeni harflerimizin kabulü, muhterem Büyük Millet Meclisinin de takdiren mazhar-ı tasvib ve tasdiki olarak kesb-i kanuniyet etmişti. ”* Lâtin Alfabetiyle yazı belki de ilk defa dördüncü sayfanın dördüncü sütununda dokuz satır halinde şöyle yer alır (Arabacı, 2003: 283): “*Yeni harflerimiz inkılap tarihimizde nurlu bir merhaledir. Asil milletimizi bu ziyadar merhaleye erdiren ulu halâskare nihayetsiz minnetler, tebciller...M. Hamid. ”*

Konya Vilâyet Gazetesi, haftada bir gün olacak şekilde yayınlanmaya başlamıştır. Yayın günü genellikle “Salı”dır. Harf İnkılâbından sonra gazete haftada iki gün (Pazar, Çarşamba) çıkmaya başlamıştır. Cumhuriyetin ilanından sonra ise döneme kadarki gazete numaralamasına ek yapılmaya başlanmıştır. Gazetenin 25 Ocak 1928 tarihli nüshasında numara hanesinde, 142-2292 yazmaktadır⁴². 25 Mayıs 1932’ye gelindiğinde ise gazetenin numarası: 394-2685’tir (Arabacı, 2003: 284).

1.2. İncelediği konular

Gazetede haber ve yazı dağılımının en dikkat çeken yanı, iç haberlerin büyük ağırlığının genel olarak yönetime, özel olarak da "adlî", "mülkî", ve "malî" konulara ilişkin oluşudur. Bir başka çarpıcı özellik ise, haberlerin büyük bir çoğunluğunun Konya Vilâyeti’ni ilgilendirmesi, İstanbul ve taşraya ilişkin haberlerin gazetede ancak çok

⁴² Bkz: Ek-11

küçük bir yer tutmasıdır. Bu iki olgu, bir yandan vilâyet gazetelerinin “sebeb-i hikmet”ini açıklarken, bir yandan da bölge gazeteciliği açısından vilâyet gazetelerinin önemini ortaya koymaktadır. Ayrıca, sağlık haberleriyle birlikte, iktisadi ve sosyal hayata ilişkin haberlerin önemlice yer tuttuğunu, buna karşılık sıradan günlük olaylara da -çok fazla ağırlık tanınmamakla birlikte- yer verilmiş olduğu görülmektedir. İktisadi haberler içinde bayındırlık faaliyetleri, sağlıkla ilgili haberlerin büyük bir yer tuttuğu görülmektedir.

Uygur Kocabaşoğlu tarafından *Tuna* gazetesinin koleksiyonu üzerinde, gazetenin yayın politikasına yönelik yapılan bir araştırma vilâyet gazetelerinin yayın politikasını belirlemek adına bizlere ışık tutmaktadır.

Bu araştırmaya göre 52 sayıdan oluşan koleksiyonun beş sayıda bir oranıyla toplam 11 gazete taranmış ve bu sayıların her birinde ortalama olarak 20’nin üzerinde, toplam 230 değişik konuda yazı ve haber olduğu tespit edilmiştir. Bu durum tablo halinde şu şekilde gösterilmiştir (Kocabaşoğlu, 1984: 6):

	Adet	Oran
Dahili Haberler	136	%59
Harici Haberler	62	%27
İlanat	32	%14
Toplam	230	%100

Tabloda görüldüğü üzere ilanlarla birlikte gazetenin içeriğinin %73’ü iç haberlerden yani vilâyet dahilini doğrudan ilgilendiren konulardan oluşmaktadır.

Araştırmamızın konusu olan *Konya Vilâyet Gazetesi*’nin ulaşılan nüshaları incelendiğinde de bu tabloya benzer bir durum ortaya çıkmaktadır.

Gazete, resmî yayın olduğu için genelde vilâyet haberlerini, resmî emir ve ilânları yayımlamıştır. Ancak incelediğimiz kaynaklarda ve ulaştığımız bazı nüshalarda, gazetenin, makale, şiir ve benzeri yazılara da yer verdiği görülmüştür (Tepeyran, 1998: 23). Gazetenin mevcut sayılarına bakıldığında, padişah fermanları başta olmak üzere, İstanbul’dan merkeze gönderilen siyasi bilgi ve haberler, II. Meşrutiyet döneminde mebusların haber ve beyanlarının yer aldığı görülmektedir.

Gazete’de; vilâyet merkezi Konya ile birlikte, etrafındaki şehir ve kasabaların, diğer yerleşim yerlerinin haberleri de yer almaktadır. Aynı zamanda derneklerden, toplumdaki hareketliliğe kadar her türlü olguda resmî bakışı yansıtan gazetecilik anlayışı öne çıkmaktadır.

Bu noktada, ulaştığımız nüshaların azlığı sebebiyle, elde bulunan nüshalar ve yararlandığımız kaynaklar ışığında gazetenin dönemsel olarak içeriği ve durumu ile ilgili serüvenini aktarmak istiyoruz.

1879 yılında Konya merkezinde büyük bir yangın çıkar. Çarşı ile birlikte, Hükümet Konağı, Aziziye yerindeki Yüksek Camii, Kapı Camii de yanar Yangın sırasında Hükümet Konağındaki matbaa, aletleriyle birlikte kurtarılarak hükümet karşısındaki Bedesten’e, oradan Türbe, Meram Caddesi üzerinde bir dükkâna, ardından Dârüleytam akaratı (Kasaphane) civarına taşınır. Tabii bu sebeple *Konya Vilâyet Gazetesi* yayınına zorunlu olarak ara vermek durumuna kalmıştır. Vilâyet matbaası 1887 yılında tekrar yapılan şimdiki Hükümet Konağına getirilmiştir (Arabacı, 2002: 117).

Konya Vilâyet Gazetesi’nin, yayın ve içerik olarak, Sultan Aziz döneminde, en rahat ve etkili yayın yaptığı söylenebilir. Sansürün etkisinin hissedilmediği bu dönemde, Konya’nın tek gazetesinde Türkçe, hatta Arapça şiirler, makaleler neşredilmiştir. Bu katkıyı sağlayanlar arasında sonradan büyük şöhret sahibi olan Veled Çelebi (İzbudak), Niğdeli Ebubekir Hâzım gibi isimler bulunmaktadır (Arabacı vd. 2009: 47).

Konya Vilâyet Gazetesi’nin 1880’li yılların ortalarındaki durumuna ilişkin olarak ise Macit Seleklerin tanıklığını önemlidir. Selekler bir yazısında, kendisinde bulunan gazete koleksiyonundan yola çıkarak şunları yazmıştır (Arabacı vd. 2009: 47-48):

“Konya gazetesinin çarşıda satıldığı ve her hangi bir insanın okumak için eline aldığı vaki değildi. Babamın sakladığı nüshalara ait o eski hararetli devir söndükten sonra gazete de icra dairesi ilânları, müktesebât başlığı altında patates ziraatı hakkında başka gazetelerden alınmış yazılardan başka bir şey bulunmazdı. ”

Konya Vilâyet Gazetesi’nin, 1885 tarihli ulaştığımız nüshasında yer alan haberler Selekler’in gazetenin içeriği ile ilgili anlattıklarını doğrular niteliktedir.

1900’lü yıllara gelindiğinde ise gazetenin içeriği, Selekler’in anlattıklarından pek farklı değildir. Özellikle 1908-1910 döneminde Osmanlı ülkesinin devamlı harb

halinde olduğu dikkate alındığında *Konya Vilâyet Gazetesi*’nde resmi yazışmalar, basit adli vakaların yanı sıra askerlikle ilgili yerel halka moral ve motivasyon sağlama anlamında haber ve makalelere⁴³ yer verildiği görülmektedir (1 Aralık 1908: 1).

O dönemde Konya’da yayımlanan bir başka gazete olan *Meşrik-ı İrfan*’ın 11 Temmuz 1910 tarihli haberi, *Konya Vilâyet Gazetesi*’nin 1910’lu yıllardaki halini özetler niteliktedir (Arabacı vd. 2009: 48): “*Bugün intişar eden vilâyet gazeteleri arasında Ankara gazetesinden başka şâyân-ı itibar bir gazete mevcut değildir. İstihbarât-ı hususiyemize nazaran bu gazete de nim resmî (yarı resmî) ve nim hususî bir şekil ve vaziyette bulunduğu için itibardan düşmüyor, mamafih Ankara’da başka bir matbaa ve başka bir gazete bulunmamasının da bu babda icra-yı tesirden halî kalmadığı düşünölmelidir. Hâlbuki bugün vilâyetimizde iki matbaa ve üç gazete intişar etmektedir. Yakında da bir matbaa ile daha birkaç gazetenin teessüs edeceği me’mûldür.*”

Konya Vilâyet gazetesi, Millî Mücadele döneminde devrin siyasi kamplaşmalarına katılmadan resmi gazete hüviyetiyle yayın hayatına sessiz bir şekilde devam etmiştir. Cumhuriyetin kuruluşu ile birlikte vilâyet matbaaları ve devlet gazeteciliğinin yavaş yavaş basın alanından çekilmeye başlaması, vilâyet gazetelerinin durumunu tartışılır hale getirmiştir.

Harf İnkılâbının ardından, basın camiası yayınlarını devam ettirme noktasında ciddi güçlüklerle (yeni matbaa harflerini temin etme ve okuyucusuz kalma) karşılaşmış hatta bazıları kapanma noktasına gelmiştir. Ancak Valilik desteği bulunan *Konya Vilâyet Gazetesi*, bu güçlükleri çok hissetmemiş ve varlığını sürdürmüştür.

Gazetenin, yayınına; 1879 yangınından sonra verdiği zorunlu aranın ardından asıl ve devamlı ara verışı Cumhuriyet devrinde olmuştur. *Konya Vilâyet Gazetesi*, 1932’de İç İşleri Bakanlığı’nın “hususî gazete çıkan yerlerde resmî gazetelerin çıkamayacağını” bildiren kararıyla artık kapatılmıştır (Arabacı vd. 2009: 49).

⁴³ Bkz: Ek-4.

1.3. Koleksiyonları

Konya Vilâyet Gazetesi, uzun solukludur. Rus Harbi olur çıkar. Cihan Harbi patlak verir, çıkar. İstiklâl Harbi yıllarında pek sesi duyulmasa da kapanmaz. Ama nedense zafer kazanılıp Cumhuriyet kurulduktan sonra 1932'de resmen kapatılır.

Araştırmalarımızda *Konya* Vilâyet Gazetesi'nin İstanbul Beyazıt Kütüphanesinde 10, Milli Kütüphane'de 3 ve *Konya* İzzet Koyunoğlu Müzesinde 1 adet nüshasına ulaşılabilmektedir. Yine *Konya* tarihi üzerine araştırma yapan kıymetli bilim adamları ve araştırmacılarla görüşmeler yapılmış, şahsi arşivlerde başka nüshalara ulaşılabilmek amacıyla girişimlerde bulunulmuş ise de maalesef farklı bir gazete nüshasına ulaşılamamıştır. Yine, "Millî Mücadele'de *Konya*" isimli eserde kaynak olarak gösterildiğini tespit ettiğimiz *Konya* Vilâyet Gazetesi'nin, 2 Mart 1326, 18 Mayıs 1326 ve 1 Haziran 1326 (1910) tarihli nüshalarına bütün çabalarımıza rağmen ulaşılamamıştır (Avanas, 1998: 14).

Ulaştığımız gazete nüshalarının tarihlerini ve sayı numaraları kronolojik olarak şu şekildedir:

- 26 Teşrinisani (Kasım) 1301 (1885) Numara: 738 (İzzet Koyunoğlu Müze ve Kütüphanesi)
- 21 Kanun-i Sani (Şubat) 1318 (1903) Numara: 1601 (Yrd. Doç. Dr. Caner ARABACI Özel Arşivi)
- 11 Teşrin-i Sani (Kasım) 1324 (1908) Numara: 1894 (Beyazıt Kütüphanesi)
- 18 Teşrin-i Sani (Kasım) 1324 (1908) Numara: 1895 (Beyazıt Kütüphanesi)
- 25 Teşrin-i Sani (Kasım) 1324 (1908) Numara: 1896 (Beyazıt Kütüphanesi)
- 6 Kanun-i Sani (Ocak) 1324 (1909) Numara: 1901 (Beyazıt Kütüphanesi)
- 13 Kanun-i Sani (Ocak) 1324 (1909) Numara: 1902 (Beyazıt Kütüphanesi)
- 10 Şubat 1324 (1909) Numara: 1906 (Beyazıt Kütüphanesi)
- 7 Kanun-i Evvel 1325 (Aralık) (1909) Numara: 1948 (Beyazıt Kütüphanesi)
- 18 Kanun-i Sani (Ocak) 1325 (1910) Numara: 1953 (Beyazıt Kütüphanesi)
- 15 Mart 1326 (1910) Numara: 1959 (Beyazıt Kütüphanesi)
- 15 Haziran 1326 (1910) Numara: 1974 (Beyazıt Kütüphanesi)
- 13 Temmuz 1326 (1910) (MillîKütüphane)
- 22 Mart 1327 (1911) Numara: 2011 (Millî Kütüphane)

- 6 Mayıs 1336 (1920) Numara: 58-2259 (Yrd. Doç. Dr. Caner ARABACI Özel Arşivi)
- 25 Mayıs 1927 Numara: 117-2292 (Yrd. Doç. Dr. Caner ARABACI Özel Arşivi)
- 25 Kanun-i Sani (Ocak) 1928 Numara: 142-2292 (Milli Kütüphane)

Gazetenin, elde edebildiğimiz 17 adet nüshasının yanı sıra halen Etnografya Müzesi'nde sergilenen halı gazete şeklinde bir örneği de bulunmaktadır. Bu Halı gazetenin hikayesi ise şu şekildedir: 1889 yılında Konya Valisi olarak tayin edilen Avlonyalı Ferit Paşa, Konya'da halıcılık sanatını teşvik etmek maksadıyla 5 Mayıs 1901'de halı ve kilim sergisi açmış ve sergi beş hafta sürmüştür. Sergide, Akşehir halı tezgahlarında dokunmuş "Konya gazetesi" şeklindeki halı sergide ilgi odağı olmuştur (Memleket, 2008: 8). Halen Konya Etnografya Müzesi'nde sergilenen 1x1.5 m. Ebatlarında beyaz zemine siyah çizgilerle, kök boya ile boyanmış yün iplikle dokunmuş olan tarihî halı gazetede sütunlara bölünmüş haber metni şu şekildedir:

" Havadis- Konya Vali-i Alisi devletlu Ferit Paşa Hazretleri tarafından tensip ve iş'ar üzerine Konya'da bir halı ve kilim sergisi küşadına müsaade buyrulmuştur ki bugün mezkur serginin birinci günü olmak ve şimdiye kadar buralarda asar-ı sınaiyye ait böyle bir sergi küşad edilmemiş bulunmak cihetiyle umum Konya ahalisi ve bahusus halı ve kilim sanileri tarafından zat-ı hazreti hilafetpenahinin ed'iyeyi sıhhat ve afiyet-i cihan kıymetleri bir kat daha yad ve tekrar kılınmıştır".

63 yıllık tarihî hatırayı; "turistlerin ilgi odağı olarak" Konya Etnografya müzesindeki bu halı gazete yaşatmaktadır

2. Dönemin Olaylarının Gazeteye Yansımaları

1869-1932 yılları arasında yayınlanan ve uzun süre Konya basınına tek başına temsil eden Konya Vilâyet Gazetesi'nin, belirtildiği üzere çok az sayıda nüshasına ulaşılabilmiştir. Bu durum incelememizin kapsamını daraltmıştır. Bu bölümde, Konya Vilâyet Gazetesi'nin, ulaşabildiğimiz nüshalarını esas alarak o dönemde yaşanan iç ve dış olayların ele alınış biçimi irdelenmeye çalışılacaktır.

2.1. İç Olaylar

Gazetede yer verilen haberleri tayin, atama terfi, azl, becayiş, maliye, maarif, ulaşım, iskan, sağlık ve pratik bilgiler, askeriye, iletişim, nüfus, adliye, doğal afetler, Kanun-u Esasi, azınlık cemaatleri, ilanlar ve diğer haberler olmak üzere başlıklar altında toplamak mümkündür. Ancak gazetenin son sayılarına kadar bu haberlerin veriliş şekli, belli bir disiplin içinde olmamıştır. Bir başka deyişle, ekonomi, dış haberler, vilâyet haberleri şeklinde bir bölüm anlayışı yoktur. Gazete ilk sıraya (manşet şeklinde de belirtilebilir) kimi zaman “Taze Havadis” başlığını kullanarak haberlere yer vermiş, kimi zaman merkezden gelen tebliğ ya da “evamir”leri yayınlamış, bazen dünyada yaşanan önemli bir gelişmeyi okuyucularına sunmuş, bazen de makaleye yer vermiştir.

Gazetenin iç haberleri ele alma şeklinin değerlendirmek için gazeteden bazı haber örnekleri vermek yararlı olacaktır.

24 Kasım 1908 tarihine ait nüshada yer alan haberde, Nazım Paşa’nın Konya valiliğine atanması fermanının Hükümet meydanında Çelebi Efendinin hazır bulunduğu bir kalabalığa okunma merasimi ile ilgili haber, fermanın tam metni ve Çelebi Efendinin kalabalığa hitap metni yayınlanmıştır. Çelebi Efendi (Dönemin Mevlevi Postnişini) konuşmasında İttihat ve Terakki yönetimine methiyeler sıralarken, eski idarenin kötülüklerinden bahsedip kalabalığa meşrutiyet rejiminin faziletlerini anlatmaktadır (24 Kasım, 1908: 1):

“Ahâli-yi kirâm!

Usûl-i meşrutiyet hakkı sarîhimiz iken hukukumuzu arayamamak bizi dereke-i mahv u izmihlale düşürmüş idi. O devr-i istibdadın mezalimini bilmem ta’rif ve tasvir edecek bir kalem var mıdır? Mücmelen diyebilirimki bunların zulmünden, değil gerdün, Eflak de, Ar şda ağlamış idi. Ey sînesi hamiyetle meşhûn olan muhterem Konya ahâlisi! Usûl-i meşrutiyet ve meşveret hakk-ı meşrû’umuzdur. Cenâb-ı Perverdigâr Kur’an-ı mecidinde Habib-i Ekremine hitâb ile umumumuza şamil olan esteizübillah (ve şâvirhüm . . .) buyuruyor. Emr u ferman-ı ilahiyye ve ehadis-i nebeviyye ile sabit ve mü’eyyed olan usûl-i meşrû’a ve meşrûtayı kaldırmışlar idi. Hamden sümme hamden gayretullah galeyana gelerek Cenab-ı Hak İttihad ve Terakki Cemiyetini âlet ederek kahraman ve şanlı ordumuzun inzimam-ı mu’avenet-i satvetkârânesiyle hakk-ı

meşru’umuzu istirdâd ittik. Bunun için işbu cemiyet-i muhteremeye ez-dil-ü cân muhib ve muavin olmaklığımız ayn-i farz ve farz-ı ayndır. ”

Konya Valisi Vefik Bey’in görevinden ayrılması 20 Aralık 1909 tarihli gazetede okuyuculara “istifa” başlığıyla duyurulmuştur. Haberde Vefik Bey’in yerine Ali Rıza Paşa’nın atandığı belirtilirken gazete sabık valiye, teşekkür babında şu cümleleri neşretmiştir (20 Aralık 1909: 2): “*Vefik Beyefendi hazretleri umran ve terakkiyatı memlekete cidden sa’y-ü gayret eylemiş ve bundan dolayı hoşnudu-i ciddiyeti mesaisiyle temeyyüz itmiş vülâtı kiramdandır. Kendilerinin vilâyetimizden mufarakatları ahâli-i memleketi pek ziyâde müteessir eylemiştir. Cenabı Hak selâmet, afiyeti ihsan buyursun. ”*

Bir başka nüshada ise Konya Valiliğine atanan Arif Paşa’nın karşılama merasimi haberine yer verilmiştir. Gazete Aynı sayıda vilâyet meclisi umumi toplantısı tutanağına da yer ayırmaktadır (28 Mart 1910: 1-2).

26 Temmuz 1910 (13 Temmuz 1326) tarihli II. Meşrutiyetin ilânının yıl dönümünde şehirde yapılan kutlamalara yer veren Konya Vilâyet Gazetesi, o güne özel bir tasarımla çıkmıştır⁴⁴. Klişenin altına büyükçe Osmanlı Devleti’nin arması yerleştirilmiş, sağına ve soluna ise “Yaşasın Hakimiyet-i Milliye”, “Yaşasın Meşrutiyet” ifadeleri konulmuştur. Haberin başlığı “İyd-i Ekber-i Osmaniye”dir. Haberin girişinde uzunca, meşrutiyetin faziletleri ve vatandaşlara kazandırdıkları anlatıldıktan sonra yapılan merasim hakkında bilgi verilmiştir.

Gazete, haberi övgülerle okuyucularına aktarmaktadır. Belediyenin o günün şerefine bütün bir şehiri süslediğini haber veren gazete, haberi ilginç kılmak amacıyla şu cümleleri de kullanmıştır:

“Belediyemiz bu yevm-i mübarekin kadriyle mütenasip, tenvirat ve tezyinat ile ilan-ı şaduman ederek ahali-yi memleketin hissiyatına tercüman olmuştu. Cevami-i şerif minareleri, mektepler ve tak-ı Osmanî ve Ziraat Bankası ve hapishane ve sair müessesat-ı emiriye ve maliye ve birçok emkine-i hususiye tezyin ve tenvir edilerek her taraf mütebessim görünüyordu. Hele her unsura mensup dört kız çocuğunun müzeyyen urba içinde arabanın ön cihetine muallâk “İttihad-ı anasır” levha-i mübeccelesinin her

⁴⁴ Bkz: Ek-16.

biri bir köşesine merbut kırmızı ve beyaz habl-i metin ellerinde olarak aldıkları vaziyet, umuma reşk-i meserret bahş etmiştir. Bu levha ittihadın kuvvet ve ulviyetini meyan-ı unsura bir lisan-ı sitayişle irae eylemekte ve her unsur kalblerinde câyı-gir olan ittihadî vecihlerinde hâsıl olan alaim-i ibtisam (tebessüm alametleri) ve meserretle irae etmekte idi. ”

Bu örnekler, Konya Vilâyet Gazetesi’nin, vilâyet merkezi ile ilgili haberlere, hem dil hem de habere gazetede ayrılan yer bakımından önem atfettiğini göstermektedir.

24 Kasım 1908 ve 8 Aralık 1908 tarihli nüshada askerlik ve ordu ile ilgili haber ve makalelerin yoğunluğu dikkat çekmektedir. Osmanlı ükesinin o dönemde devamlı harb halinde olduğu dikkate alındığında Konya Vilâyet Gazetesi’nde askerlikle ilgili yerel halka moral ve motivasyon sağlama anlamında haber ve makalelere yer verilirken orduya Konya’dan yapılan kışlık yardımların, liste halinde verildiği görülmektedir.

Buna ilaveten yardımlar yetersiz görülmüş olacak ki 24 Kasım 1908 tarihli nüshada gayet sert bir dille kaleme alınmış ve askere kışlık hediye ve malzeme temini konusundaki haber de dikkat çekicidir (24 Kasım 1908: 2):

“Askerlere kışlık hediye tedarik etmek üzere Osmanlı namını taşıyan İslâm, Hristiyan ve Musevi nisvanından refakati acizide teşekkül etmiş olan cemiyet ol bâbda mesaiye ibtidâr eylemiştir. Vatanın emri muhafazası için göğüs geren askerdir. Avrupada imparatoriçeler, kraliçeler, prensler dahi askere hediye hazırlamayı şerefli bir meşguliyet addeyleyerek o hususda pek çok gayretleri göstermişlerdir. Japonya nisvanının bu yoldaki gayretleri gazetelerde görüldü. Biz de dahi şu emri hayra icabet etmeyecek bir Osmanlı hanımı tasavvur etmiyoruz. Gerçi bazı mahallat halkı beyninde askere çamaşır ihzar edilmek hamiyetinde bulunuluyorsa da bu kafi olamayacaktır. Büyük dairelerden himmetler, gayretler gösterilmelidir. Kış geldi soğuk bastı. Mangal başlarına soba kenarlarına iltica edilürken askeri hatıra getirmemeyi hiç bir Osmanlıdan me’mul edemeyiz”.

14 Mart 1910 tarihli gazetede askere verilen hediyelerin listesi uzunca yayınlanırken listenin üst kısmında bir teşekkür cümlesi vardır (14 Mart 1910: 2): *“Hamiyetmendan ahâlisine bilhassa teşekkür ederiz var olunuz vatanperver, ittihad küster kardaşlar. ”*

Gazete, 1909 yılında yeni göreve gelen Hükümetin Bakanlar Kurulu listesini “Yeni Heyet-i Vükela” başlığıyla ilk haber olarak aktarmaktadır. Habere göre bakanlar kurulu şu isimlerden oluşmaktaydı: Sadrazam ve Dâhiliye Nâzırı Hüseyin Hilmi Paşa, Şeyhülislam Ziyâeddin Efendi, Hariciye Nâzırı Rif’at Paşa, Harbiye Nâzırı Ali Rıza Paşa, Şurayı Devlet Reisi Hasan Fehmi Paşa, Adliye Nâzırı Refik Bey, Maârif Nâzırı Abdurrahman Bey, Maliye Nâzırı Rif’at Bey, Orman ve Meadin Nâzırı Mavro Kurtatı, Nafiâ Nâzırı Nevradı Nekyan, Evkaf Nâzırı vekâleten Sadaret Müsteşarı Ziyâ Bey (23 Şubat 1909: 1)

Vilâyet haberlerine ilişkin ilginç bir haber Konya’da Alaeddin tepesi ile ilgili yaşanan polemikle ilgilidir. Gazete; *Tanin* gazetesinde yer alan Konya Alaeddin tepesinin bir bölümünün Belediye kararı ile satılacağına ilişkin habere cevap verirken Dönemin Vilâyet Evkaf Müdürü Reşat Bey’e ilginç bir eleştiri de getirmektedir (4 Nisan 1911: 2):

“ *Halbuki Sultan Alaeddin asarı atıkay-ı İslamiye nokta-i nazarından kıymetdar bir cami-i şerifi ve selatin selçukiden bir çoğunun türbeleri bulunan böyle bir mahalde bir karış yerin bile satılması gayri caiz bulunmakta olduğundan tesbit-i mezkurun men’i zımında Vilâyete tebligat-ı mukteziye icrası lüzumunun Evkaf Nezaretinden Dahiliye Nezaretine iş’ar kılındığı hakkında bir fıkra görülmüştür. Mezkur tepenin daire-i belediye terki ve parça parça hakkında Konya belediye ve idare meclislerince müttehiz hiçbir karar olmayıp bilakis mezkur tepenin camii müstemilat-ı tarihiyesiyle beraber ebediyyen muhafaza-i mevcudiyeti için cemiyeti belediyece düşünülen bir suret silsile meclisi idare-i Vilâyetin fi 3 Şubat sene 326 tarihli ve bir numaralı mazbatasıyla makam-ı celil-i sadarete arz edildiği ve kendi odasıyla daire-i vilâyet arasındaki mesafe onbeş hatveden ibaret olup bu babda makam-ı vilâyetten istizah-ı keyfiyet etmesi lazimedden bulunduğu halde Vilâyet Evkaf Müdürü Reşat Bey’in haricen aldığı haberi ve ahd üzerine nezarete hilf-ı hakikat iş’aratda bulunması şayan-ı te’accüb ve te’essüf olduğundan tashih-i keyfiyete mesareat olunur. ”*

Konya Vilâyet Gazetesi’nin ulaşabilen son dönem sayılarından 25 Ocak 1928 tarihli nüshasında vilâyet haberlerinin tek bir başlık altında toplandığı görülmektedir.

Gazete bu tarihte, haberlerin yerleştirilmesi anlamında diğer nüshalardan ayrılmakta ve daha disiplinli bir görüntü vermektedir⁴⁵.

2.2. Dış Olaylar

Gazetede dış haberlerin verildiği ayrı bir sütun bulunmamaktadır. Dış haberler gazetede kimi zaman “İcmal-i Ahval” başlığıyla duyurulmuş, kimi zaman da İstanbul gazetelerinden alıntı yapılarak okuyucuya aktarılmıştır. Dış haberlerin gazetede yer alış biçimiyle ilgili herhangi bir standart bulunmamakla birlikte daha ziyade bir ve ikinci sayfalarda verildiği görülmektedir.

Araştırmamızın en kısıtlayıcı durumu, gazetenin 14 sayıdan fazla koleksiyonuna ulaşamamasıdır. Bu nedenle elde bulunan nüshalarda yer alan haberleri burada aktarmak istiyoruz.

8 Aralık 1885 tarihli gazetenin ilk haberi “İcmal-i Ahval” başlığını taşımaktadır. 14 Kasım 1885 yılında patlak veren Sırp-Bulgar Savaşı⁴⁶ ile ilgili gelişmeleri okuyucularına aktarmaktadır. İki ülke arasında çatışmalar devam ederken bir yandan da ateşkes görüşmelerinin sürdüğü anlaşılmaktadır. Haberin devamında Bulgaristan prensinin İstanbul’a iltica ettiği yönünden haberler geldiği belirtilmekte, haberin sonunda ise Şark-ı Rumeli Komiserliğine devletli Cevdet Paşa’nın atandığı haber verilmektedir (8 Aralık 1885: 1).⁴⁷

26 Ocak 1909 tarihli gazetenin birinci sayfasında, İtalya’da meydana gelen deprem ile ilgili haber okuyuculara aktarılmaktadır. Bu depremle ilgili bir yardım komisyonunun daha önce oluşturulduğunu hatırlatan gazete, yeni bir depremin bu sefer İzmir’de yaşandığını haber vermektedir (26 Ocak 1909: 1):

“Cenabı hak bil-cümle bilad-ı İslamiye ile beraber memaliki mahruse-i Osmaniye’yi âfât-ı semaviye ve araziyyeden muhafaza buyursun. İtalya memalikiinde zuhur yâfte olan hareketi arz hakikaten dilsûz bir vak’a-i müessife teşkil ederek bütün osmanlıları da dağdarı teessüf eylemiş bulunduğu mebusan ve a’yanca nazarı dikkate

⁴⁵ Bkz: Ek-11.

⁴⁶ Sırp-Bulgar Savaşı, 14 Kasım 1885’te başlamış ve 28 Kasım’a kadar sürmüştür. Kesin barış anlaşması 19 Şubat 1886 yılında Bükreş’te imzalanmıştır. Savaşın sonucunda, Avrupa devletleri 6 Eylül 1885’te gerçekleşen Bulgaristan’ın birleşmesini kabul etmişlerdir.

⁴⁷ Bkz: Ek-7.

alınarak sadrazam meali Efham Paşa hazretlerinin tahtı riyâseti-i merahim perveranelerinde mezkur harekatı erziyeden musab olanlar için bir iane komisyonu da teşkil edilmişdi. Şimdi ise Der-saadet gazeteleri harekatı arzıyenin me’at-te’essüf İzmir ve mülhakatında dahi oldukça şedid bir suretde başlayarak Foça-i atikde beş altı yüz hane münhedim olduğunu ve nüfusca da telefât vuku’ bulduğunu ve afetzedeganın iaşe ve iskanları için hükümetce yiyecek ve çadır irsal idilmekte bulunduğunu yazıyorlar. Şu suretle düçar-ı felaket olan vatandaşlarımızın te’esüratına iştirak ve bu gibi âfâtı maneviyyenin tekerrür etmemesini Cenabı Erhamürrahimin hazretlerinden umumen istirham edelim”.

Kimi zaman isyanlar kimi zaman diğer devletlerin müdahillikleri nedeniyle Girit Osmanlı devletinde, her zaman bir sorun kaynağı olmuştur. *Konya Vilâyet Gazetesi*’nin, 28 Haziran 1910 tarihli nüshasının manşet haberinde o dönemde Girit’i⁴⁸ himaye eden dört devletin Osmanlı devleti başbakanlığına sunduğu muhtıraya yer verilmiştir. Bu haber, vilâyet gazetelerinin Osmanlı kamuoyundaki tesirini ve bu tesirin devlet tarafından ne kadar önemsendiğini ortaya koymaktadır.

Haberde, muhtıra suretine geçmeden önce Dahiliye Vekili Talat imzasıyla valiliklere bildirilen “telaşa gerek yok” mesajı, bu konuda her zaman hassas olan kamuoyunu teskin etmek amacıyla, *Konya Vilâyet Gazetesi* gibi muhtemelen dönemin diğer vilâyet gazetelerinde de ilk haber olarak yayımlanmıştır. Bu mesajda şu cümleler yer almaktadır (28 Haziran 1910: 1):

“Düveli erbeai hâmiye süfarâsı tarafından i’ta olunub sadareti uzmadan tevdi’ edilen muhtıranın tercümesi süreti atıye derc olundu, mealinden müsteban olacağı

⁴⁸ Girit meselesi, Osmanlı Devletini her dönemde meşgul eden bir sorun olmuştur. Talat Paşa 1910 yılında Ada’da Osmanlı’nın hükümranlığının devam ettiğini belirtse de, kısa süre sonra, adanın elden çıkmasıyla sonuçlanacak olaylar sürmüştür. 1912’de On iki ada İtalyan donanması tarafından işgal edildi; Uşi antlaşmasıyla Trablus garp ve On iki ada İtalya’ya bırakıldı Osmanlı Devleti Trablusgarp’ta savaşıırken Balkan Devletleri bu durumdan yararlanarak Balkanlardaki Osmanlı ülkelerinde yapılacak ıslahatın birlikte yürütülmesini, silah altında bulunan Osmanlı ordusunun hemen terhis edilmesini istediler. Arkasından da savaş ilan ettiler. Osmanlı orduları dört balkan devleti karşısında ağır bir yenilgiye uğradı. Balkan devletleri, ancak Çatalca’da durdurulabildi. Barış görüşmelerine 16 Aralık 1912’de Londra’da başlandı. 30 Mayıs 1913’te Londra’da imzalanan antlaşmaya göre Midye-Enez hattı Osmanlı devletinin sınırı oldu; Edirne Bulgarlara bırakıldı. Osmanlı Devleti Girit üstündeki bütün haklarında vaz geçti (Adıyeke, 1998: 335-346).

üzere düveli hamiyece hükümeti seniyezin Girid üzerindeki hakkı hükümranisi te'yid ve tasdik edilmiş ve mesele hüsnü tesviyeye iktiran etmekde bulunmuş olmağla bu hususda ahâlice telaş ve heyacâna mahal olmadığından icab edenlere ana göre tefhimat ve tatminat icrâsıyla teskini ezhana itina edilmesi tamimen tebliğ olunur. 14 Haziran 326 Dahiliye Nazırı Talat”

Konya Vilâyet Gazetesi'nde dış olaylar ile ilgili vereceğimiz son örnek 4 Nisan 1911 tarihli gazeteye ait: Gazete, manşetinde “Yemen ve İşkodra'da muzafferiyat-ı Cedide-i Osmaniye” başlığını kullanarak Yemen ve İşkodra'daki isyan hareketlerinin bastırıldığı haberini okuyucularıyla paylaşmaktadır (4 Nisan 1911: 1).

III. BÖLÜM

KONYA VİLAYET GAZETESİNE GÖRE KONYA

Konya Vilâyet Gazetesi’nin haber içeriklerini tetkik ettiğimizde, haberlerin çoğunun Konya’yı doğrudan ilgilendirdiğini belirtmiştik. Bu bölümde, elimizdeki nüshalar ışığında Konya ile ilgili gazetede yer alan haberlerini inceleyerek gazete nüshalarının yayınlandığı tarihte Konya’nın ekonomik ve sosyo-kültürel yapısı ve *Konya Vilâyet Gazetesi*’nin bu konularda ne gibi bir katkısının olduğunu irdelenmeye çalışılacaktır.

1. Ekonomi

Gazete’nin ekonomiyi ilgilendiren haberlerini iki başlıkta analiz edebiliriz: Osmanlı devletini ilgilendiren genel haberler, Konya’yı ilgilendiren yerel haberler.

Genel haberlerde ilk olarak Maliye Nezareti’nden gelen tebliğ ve kanunlar dikkat çekmektedir. 8 Aralık 1885 tarihli nüshada, Düyun-ı Umumiye⁴⁹ borçlarının tavsiyesi ile ilgili on iki maddelik kararname sureti yayımlanmıştır. Kararnamede faizsiz olarak çıkarılan tahvil miktarı ve çeşitleri belirtilmektedir (8 Aralık 1885: 3).

8 Aralık 1908 tarihli gazetede de Düyun-ı Umumiye borçlarının kaydedilmesi ile ilgili bir haber yer almaktadır. Habere göre devlet gayr-ı muntazam borçlar için bir çare düşünmektedir (8 Aralık 1908: 1).

⁴⁹ Osmanlı Devleti’nin Galata bankerlerine olan borçların idaresi için 1879’da Rüsum-u Sitte kurulmuştur. Sonrasında Muharrem Kararnamesinin 15. maddesine göre Rüsum-u Sitte İdaresi yerine devlet gelirlerini idare etmek üzere 1881 yılında İstanbul’da “Düyun-u Umumiye-i Osmaniye” idare meclisi kurulmuştur. Bu meclisin en büyük özelliği yabancılardan oluşmasıdır. Toplam yedi üyeden oluşan olan bu meclisin merkezi İstanbul’dadır. Bu üyeler sırasıyla İngiliz, Hollandalı, Fransız, Alman, Avusturya, İtalyan ve bir Osmanlı’dan oluşmaktadır. Süresi beş yıl olan meclisteki üyeler yeniden seçilme hakkına sahiptirler. İdare, vergi ve resimleri toplama hakkına sahip olduğu gibi bu gelir kaynaklarını işletme hakkına da sahiptir. Kurulun üyelerinin dolaylı yollardan Batılı ülkelerce atanması ve kurul üyelerinin Osmanlı ile iş ilişkisindeki şirketlere yakınlığı nedeniyle, Osmanlı Devleti yarı sömürge haline getirilmiştir Düyun-u Umumiye İdaresi, Osmanlı Devletinin yirmiyi aşkın kentinde toplam beş bin kişilik bir kadro kurmuştur. Bu kadronun üst düzey grubundaki iki yüz kişi Avrupalılar’dan oluşmaktadır. Diğer çalışanlar ise Osmanlı vatandaşlarıdır. Düyun-u Umumiye İdaresi’nin kurulmasından sonra Osmanlı Devleti Avrupa piyasalarına tahvil satarak borçlanmasını sürdürmüştür. Osmanlı maliyesindeki etkin denetim Osmanlı tahvillerinin riskini azalttığı için, daha düşük faizle borçlanma mümkün olmuştur. Ancak bu idare sayesinde Avrupalılar alacaklarını eksiksiz tahsil ederken, Osmanlı’nın ödediği anapara ve faizler aldığı yeni borçlardan oldukça yüksek düzeylerde seyretmiştir (Şeker, 2007: 115-132)

“Duyûnu gayri müntezeime hakkında bir çare-i tesviye düşünülmesi evvel emirde mikdârı tayin etmesine vâbeste olup şu muamelenin meclisi mebusanın devre-i ictimaiyesinde behemehal intacı lâzımeden olmasına ve vaktin darlığı beyândan müstağni bulunmasına mebni kararnamenin serian ve acilen ilanıyla karar-ı vâkı’ın ıtıla-i ahâliye temami-ı vusûlü için mahalli resmi ve gayri resmi gazeteler ile mükerreren derc ettirilmesi ve gazete bulunmayan yeylerde vesaiti münasibe ile ve mahallat ve köylerde mevaki-i lâzımeyle ilan tebliğ ile ilan talık-ı ile ilan keyfiyet olunması....”

Haberin devamında Maliye Nezareti’nden bildirilen konuyla ilgili kararname sureti yer almıştır.

Gayr-ı muntazam borçlara ilişkin başka bir haber, 19 Ocak 1909 tarihli gazetede de yer almaktadır. Haberde, gayr-i muntazam borçların miktarını tayin hususunda alacaklarını talep edenlerin ibraz edecekleri belgeler üzerine, alacaklarının yazılması ve bu hususta yapılacak olan işlemler hakkında Maliye Nezareti’nden gelen kararnameyi okuyuculara aktarılmaktadır (19 Ocak 1909: 2).

Aynı tarihli nüshada tercüme-hal evraklarına yapıştırılacak damga pulu uygulaması ile ilgili oluşan tereddüdü gidermek maksadıyla yine Maliye Nezaretinden gelen tebliğ yayınlanmaktadır (19 Ocak 1909: 2).

Bağdat Demiryolu’nun yapımı ile ilgili ayrıntılar ve işin ekonomik boyutu 28 Haziran 1910 tarihli *Konya Vilâyet Gazetesi*’nde yer almaktadır. Gazete, “Tanin” gazetesinden alıntı yaparak okuyucularını bu konuda bilgilendirmektedir (28 Haziran 1910: 2): *“Bağdad şimendüfer hattı inşaatına aid olarak hükümeti seniyye cânibinden akd olunan istikrazı Osmaninin 108 milyon Frank kıymet i’tibariyeyi haiz ikinci tertibinin yakında bütün Avrupa merakiz-i cesimesinde mevki-i tedavüle vaz’ olunacağını haber aldık. Dersaadetde bank-ı Osmani gişeleriyle Doyçe Bankın ve Viz Bank Firaynik der-saadet şubeleri bu mu’ameleye vüsatat edecekler. Ma’lum olduğu üzere bu ikinci tertible bil’-ahire mevki-i’ tedavüle vaz’ edilecek olan 119 milyon franklık üçüncü tertib mecmu’u Konya-Bağdad-Basra hattı cesiminin der-dest inşa bulunan ikinci kısım için hükümeti seniyye cânibinden kilometre tahsisatı olarak i’ta buyrulacak mebâlîğin yekününü teşkil etmektedir. Bağdad hattı kebirinin bu ikinci kısmı*

840 kilometre ve tûlunda olub birinci kısmının nihayeti olan Bulgurludan bed' ile Elif mevkiinin takriben 25 kilometre ötesinde nihayet bulmaktadır. İkinci kısım üzerindeki ameliyatı inşaıyyeye büyük bir sür'at ve faaliyetle devam olunmaktadır”.

Gazete, Tanin Gazetesinde yayınlanmış başka bir haberi de okuyucularına aktarmaktadır. Habere göre, 1909 senesinde Anadolu şimendûfer kumpanyasının, hasılat toplamı 3. 094. 820 franktır. Hasılatın önceki seneye nazaran arttığı, haberdeki, “sabıkı 2. 920. 702 frank idi” cümlesinden anlaşılmaktadır (28 Haziran 1910: 2).

Savaş’tan çıkmış, milletin yeni bir devlet kurarak ilerleyişini sürdürdüğü yıllarda memleketin ekonomik durumunu çarpıcı bir şekilde anlatması bakımından, *Konya Vilâyet Gazetesi*’nin 25 Ocak 1928 tarihli nüshasında imzasız fakat başmakale olarak yayınlanan yazı dikkat çekicidir. Gazete ilk sırada bu makaleyi yayınlamıştır. Başlığı, “İki mühim teklif-i kanun” olan makalede, türk parasının değerini artırmak için meclise verilen iki önergeden bahsetmektedir (25 Ocak 1928: 1). Önerilerin içeriği hakkında bilgi verilen makalede, ülkenin ekonomik durumundan bahsedilmekte diğer ülkelerde ne gibi uygulamalar yapıldığından örnekler verilmektedir. Makalede, bu nedenle, önergelerin büyük önem taşıdığına vurgu yapılmaktadır. Ancak verilen birinci önergede ki tavsiye edilen yol hazindir. Dönemin mebusu, Necib Asım⁵⁰ tarafından verilen önergede, “*Milli müzelerimize adet itibariyle fazla bulunan aynı cins eşyanın bir tanesini muhafaza ederek diğerlerinin satılması ve bunların esmanından hasıl olacak meblağla paramıza karşılık temin olunması lüzumu...*”

⁵⁰ Necib Asım ismi Konya gazetesinin eski sayılarında bir kez daha karşımıza çıkmıştır. Gazetenin 1 Aralık 1908 tarihli sayısında, Necib Asım’ın Tercüman-ı Hakikat’te yayınlanan bir makalesine yer verilmektedir. Bu makalede Necip Asım, Türkçe’deki Arapça, Farsça kelimelerin tesirini eleştirmekte ve kendi görüşüne göre yapılması gerekeni anlatmaktadır. Asım’a göre millet olarak terakki edeceksek yapılması gereken şudur: “*Biz eğer terakki edecek isek bizden önce gidenlerin izine uymalıyız. Almanlar, Macarlar ne yaptılar, ne yapıyorlarsa bizde öyle yapmalıyız. Kendiliğimizden tecrübelere kalkışmak zaman gaib etmekten ilerliyor gibi görünüb geri gitmekden başka bir şey değildir. Böylelikle kendimizi aldatır, kendi çukurumuzu elimizle kazmış oluruz. Hem Almanlara, Macarlara gitmeğe ne hacet? Dil hususundaki taassubları hiçbir millet de bulunmayan Araplar bile “İsagociye mukaddime” Okyanus, namus: kanun gibi binlerce kelimeleri Rumcadan, Latinceden almakda taassub göstermemişler bizde öyle yapmalıyız yani bu güne kadar dilimize uyararak girmiş kelimelerin hepsini muhafaza etmeliyiz ”* (1 Aralık 1908, s. 2).

Verilen ikinci önerge konusu ise makalede, *“hazine emrinde bulunan umumi emlak-i milliyeyi sigorta ettirerek evrakı naktiyemizin karşılığı olarak tahsis etmek ve bu suretle paramızın kıymetini artırmak.”* olarak açıklanmıştır.

Vilâyetin gazetesi olması sebebiyle ulaştığımız nüshalarda Konya’yı ekonomik açıdan doğrudan ilgilendiren birçok habere rastlamak mümkün olmuştur. Bu haberlerin konusu kimi zaman Vilâyet dahili kimi zamanda mülhakatla ilgilidir. Aşağıda değindiğimiz bu haberlerin, Konya tarihi açısından önemli olduğunu düşünmekteyiz

Konya’ya bağlı Kaş Kazasındaki ormanlardan toplanan palamutların, 1908 yılındaki satışı hakkında bilgi verilen *Konya Vilâyet Gazetesi* nüshasından, toplanan palamutların Terme limanına nakledildiğini ve bunlardan belli oranda orman hakkı alındığını ve bu palamutların layık bir bedelle ve orman ve meadin nezareti tarafından ihale üsülü ile satışının gerçekleştirildiğini öğreniyoruz (1 Aralık 1908: 2).

Dönemin gazete yazarlarından olduğu anlaşılan Seydişehirli Kemal imzasıyla yayınlanan makalenin (19 Ocak 1909: 1) üslubundan, 1909 yılında Konya’da şeker fabrikası kurulmasına ilişkin tartışmaların yaşandığını anlaşılmaktadır. Yazar, yapılacak yatırımın boşa gitmemesi için böyle bir girişimde bulunmadan evvel yapılacak işler bulunduğunu belirtmekte ve şöyle devam etmektedir: *“Şimdi şekerin sureti imalini öğrendik bu sevinçle 2-3 bin lira feda ederek bir de fabrika inşa ettirdik farz edelim sonra ne olacak. . . İşte buna şimdiden kati bir cevab vermeye kimse cesaret edemez. Ancak dinilebilirki, ya maksada muvaffak olunur yahud şekere tahvil edilecek pancarın ademi tedarukiyle veya fazla olan masarifi nakliye ile şu ümniyyei hayriyye vücud bulamayacağından 2-3 bin liralık fabrika suyu çekilmiş değirmen gibi durur. Sureti imale dair hasıl olan malûmat da tatbik edilmeye edilmeye bit-tab’ı mürüru zamanla mübeddeli nisyan olarak -amiyane ise de- eski hamam, eski tas tabirinden de aşağı bir dereke-i ta’accübe düşerek hazin hazin düşünürüz. ...İşte bu cihetler nazarı dikkate alınarak fabrikanın bulunduğu mahalle civar karyeler zürra’iyle yahud çiftlik sahipleriyle bir mukavele akd edilmesi yahud sermayedaran arasında bir iki çiftlik sahibi bulundurulması gibi tedabir ile bu cihetler tahtı temine alınmadıkca hatta akdi mukavele idecek zürra’ın arazileri bile pancar zer’ine elverişli olup olmadığı tedkik edilmedikçe işe başlamak şeker imal idelim dir iken evlerimizdeki pekmez küplerini de kırmakdan başka bir şey tevlid edemez ”.*

Konya ovasının sulama işi, günümüzde olduğu gibi o dönemde de gündemdedir. 23 Şubat 1909 tarihli gazetede verilen haberden anlaşılmaktadır ki vilâyet, Konya ovası sulama kanalı işini ihale etmiştir. Ancak çalışmalar henüz başlamamıştır. Fakat yapılacak kanalın geçtiği güzergahlarda çiftçiler tarlalarına tohum ekmek istemektedirler. Bu durum inşaat nedeniyle mahsule zarar vereceği gibi inşaatın da aksamasına neden olacaktır. Çözüm daha önce yapılan uyarının tekrarlanmasıdır (23 Şubat 1909: 1): “*Konya Ovası Ameliyat Komiserliğinden Der-dest inşa bulunan Konya Ovası ameliyat-ı iskâyesine tahsis olunan arazi üzerine tohum serpilmemesi hakkında vilâyet penahiyelerinin emir ve müsaadesi ile Konya’da neşr olunan resmi Konya Gazetesinin bin sekizyüz doksan dört numaralı ilanı münderecatına rağmen yine inşaatı mezkure arazisi üzerine ziraat eylediği anlaşılmıştır. Malumu âli-i vilâyet penahileri buyurulduğu üzere ameliyat-ı mebhûseye müktezi arazi cânibi hükümetden bil istimlâk bila bedel şirkete teslim olunmak hükmü mukavelename iktizâsından olub gelecek sene icrâ edilecek ameliyatı mühimme dahi mahsul zamanına tesadüf eylemesi mecburi olduğundan tahrib edilmesi tabii olan mahsulatın bedeli ya virilmemek veyahud verilse de millet hebasına hazine-i devletten çıkacağından şirket mühendislerinin irae edecekleri inşaat hududu dahilinde tohum ekmemelerinin ve ileride mahsul ziyânı namıyla tazminat taleb edenlerin iddiaları mesmu’ olamayacağıнын Beyşehir ile Konya Ovası arasındaki bil-cümle köylere ihdar ve tashihiyle ve muhtarlardan musaddak ihtarname ve varakalarının evrak-ı müsbite olarak idare-i aciziye irsalinin iktiza edenlere i’lanı babında”.*

1909 yılının sonlarında ise sulama işi ihalesi neticelenmeye yaklaşmıştır. Gazetede verilen haberde; işin keşif bedelinin, mevsim müsaade eder etmez belirleneceği, dönemin Ticaret ve Nafia Nazırı Hallacıyan tarafından bildirilmektedir (20 Aralık 1909: 1): “*Ahâlinin cümle-i müsted’iyantından olan Konya ve civarına su isalesi ameliyatının kabili icrâ olup olmadığının bi’t-tedkik iş’arı zımında mahalline i’zam kılınan Nafi’a Müdürü Frenkiya Efendinin avdeti ve vilâyet-i aliyyelerinden meb’us 25 Ağustos sene 325 tarihli ve yedi yüz on üç numaralı mazbata üzerine keyfiyet şirket ile müzakere olunarak bu babda sebk iden sa’y-ü gayret ve teşvikat neticesi olmak üzere mazbata-i mezkure muhteviyatı vechile esas madde hakkında şirketin muvafakatı istihsal olunmuş olduğunun ve tebdilen yapılacak ameliyata aid keşfiyatı kat’iyenin*

tanzimine mevsim müsaade eder etmez hemen mübaşeret olunması dahi tahtı karara alınmış bulunduğu berayı muamelat beyanına ibtidâr kılındı ol-babda”.

Anlaşılan o ki o dönemde sulama işine büyük ihtimam gösterilmektedir. Aynı tarihli gazetede, Karaviran Gölünün Konya Ovasına akıtılması işinde emeği geçenlere teşekkür edilmektedir (20 Aralık 1909: 2): *“Nafiâ Nezaretinin kısmı resmide münderic olan tahriratı aliyyesinden müsteban olacağı vechile Karaviran Gölünün Konya Ovasına isalesine kumpanyanın muvafakatı istihsal olunmuştur. Biz bu havadisi daha evvel istibşar ederek yazmışdık. Bu gün resmen tebliğ olduğunu görmekle de iftihar ediyoruz. Evvelce de arz ettiğimiz vechile suyun Konya Ovasına isalesi emrinde vali alimiz Vefik Beyefendi hazretleriyle mebus-u muhterememiz Mehmed Emin Beyefendi hazretlerinin ile’l-ebed unutulmayacak hidmetleri görülmüştür. Müşarun ileyhaya memleket namına tekrar arzı teşekkürü lâzıme-i kadri şinasiden ad ederiz”.*

Konya merkez kasabası ile tren istasyonu arasında tramvay işletilmesi için gerekli hazırlıkların yapıldığı ve seferlere başlayacağını aynı nüshadan (20 Aralık 1909: 2) öğrendiğimiz bir başka bilgidir. Belediye tarafından yapılan açıklamada işletilecek olan hattaki bilet fiyatları da kamuoyu ile paylaşılmaktadır: *“bi avnihi teala şehri hal-i carinin yedinci Pazartesi gününden itibaren gündüz saat üçden ibtidârla akşamın saat on ikisine kadar güzergah-ı dahilindeki hattın mebde-i noktası olan atik telgrafhane pişkahiyla istanyon bilethanesi arasında bilet kesmek suretiyle icrâyı amed-şud edecek ve vagonların vazı’ ve muhafazası için kariben yaptırılacak hangarın inşasından sonra dahi her gün İstanbul ve Karaman trenlerine gitmek ve vakt-ü miadında oradan gelmek isteyenleri götürüb ve getireceğinden gerek evkat-ı mezkurede ve gerek saât-ı sairede binecek yolcular her nerede rukub ve hangi mevkide inilir ise bilet mukabilinde alınacak ücurat birinci mevkiler için birer kuruş ve ikinci mevkiler için üçer metelik ve bil’umum asakiri Osmaniye ile elbise-i resmiye ve alamat-ı mümeyyizelerini labis ve hamil bulunan mekatib-i umumiye talebesinden dahi birinci mevki’a binenlerden üçer ve ikinci için ikişer metelikten ibaret olduğundan ve tevfikâtı samadaniyye ile evveli mevsim bahara kadar yüke mahsus vagonların dahi celb ve tedarükiyle bu kısım dahi işletdirileceğinden keyfiyet umum halkca malûm olmak üzere i’lan olunur”.*

O dönemde, İstanbul-Konya demiryolu hattı, Meydan-Pınarbaşı köyleri arasındaki Bozdağ kemreli mevkii özellikle kış aylarında ufak bir fırtınada bile kapanır.

Bu durum hem şehre ulaşımı hem de ticareti engellemektedir. Konya vilâyeti 1910 senesinde Ticaret ve Nafia Nezareti'ne gönderdiği yazı ile bu konuda bir talepte bulunur: *“Bu mevkiideki demiryolu hattının yeniden ele alınması ya da vilâyetin önerisi doğrultusunda güçlendirilmesi.”* Talep, Ticaret ve Nafia nezaretinin değerlendirmesinden sonra Dahiliye Nezaretine gider. Burada yapılan ikinci değerlendirmeden sonra vilâyete verilen cevap olumsuzdur. Gelen cevap Konya Vilâyet Gazetesi'nde yer almaktadır (11 Nisan 1911: 2): *“Mevki-i mezkurun muhafazası hakkında vilâyeti müşarun-ileyhce dermeyan olunan tedabire gelince yedi kilometrelik mesafe üzerinde mevcut yarmaların öyle demir putrel ve levhalar ile setri veyahut bir cihetindeki taş ve toprak yığınlarının ref'i temini maksada kafi olacağı yolunda müntesibin-i fenden hiçbir kimsenin beyanatta bulunabilmesi tasdik ve teslim olunamayıp çünkü bu suret-i kabul icra farz olunsa hudut-u mevcuda üzerindeki yarmaların tamamıyla kapanması ve fi maba'd inşa olunacak hatlarında kısım-ı azamının tahtı elzemiyet yani tünel dahilinde yapılması icap eder ki yapılacak bir hattın mesarif-i inşaiyesini tazif ve ahval ve teşkilatı arziyeye göre bir kat daha tezyit etmek ikitiza edeceğinden iktisaden demiryolu inşası imkanı harice çıkmış olan bahusus Rusya ve Almanya-yı şimalide ve hala Sibirya'da her sene şitayı memalik Osmaniye ile kıyas etmeyecek derecede şiddetle hükmünü icra etmekte olduğu halde erbab-ı fen canibinden bu gibi tedabir tahfaziye tatbikine kıyam olmaması şayan-ı nazar bulunduğu ve tahriratı mersale iade olduğu beyanıyla arzı ihtiram olunur o babda...”*

Konya Vilâyet Gazetesi'nden, ekonomi ile ilgili 1928 tarihli gazetede örnekler bulunmaktadır. Gazete çiftçilerle ilgili bir haberi aktarmaktadır. Gazete, Ziraat bankasından para alan çiftçilerin tohumlarını alarak tarlalarının başına döndüklerini haber vermektedir (25 Ocak 1928: 1).

Aynı tarihli gazetede Ticaret Vekâleti'nin bir tamimi yer almaktadır. Tamimde; Romanya, Yugoslavya ve Yunanistan'la Türkiye arasında bir ticaret anlaşması yapılacağı haber verilmekte ve anlaşma için gerekli olan bilgiler tüm vilâyetlerdeki ticaret ve Sanayi odalarından talep edilmektedir (25 Ocak 1928: 3).

Konya Vilâyet Gazetesi'nde, Konya'nın bir tarım şehri olduğu dikkate alındığında, “Emtia-i Ticaret” başlığıyla, ticareti yapılan malların o dönemki fiyatlarının para ve kuruş cinsinden okuyucularla paylaşıldığı gözükmemektedir. Konya Ticaret ve

Sanayi Odasından her onbeş günde bir açıklanan bu fiyatlar Konya Vilâyet Gazetesi'nde ilan edilmektedir. Verilen fiyatlar arasında Konya'daki ekmek fiyatları da bulunmaktadır (26 Temmuz 1910, s, 4). 1911 tarihinde bu malların fiyat bilgileri gazetede verilmiştir. O dönemde fiyatlar şu şekildedir (11 Nisan 1911: 2):

Hububatın sim (gümüş) mecdiye yirmi kuruş hesabıyla fiyatı beher kile (ölçü birimi) kıyyesi ı			Kahve vesairenin sim mecdiye yirmiden beher kıyyesi		
Para	Kuruş		Para	Kuruş	
	165	Birinci sert kırmızı buğday		12	Orta nevi kahve
	140	Beyaz buğday		?	Antakya sabunu
	135	Orta nevi buğday		8	Tarblus sabunu
	15	En ingin buğday		190	Kelle şeker beher torbası
	78	Çavdar	20	2	Siyah üzüm
	72	Beyaz şar		11	Sade yağı
	40	Ulaf (yulaf)		11	Zeytin yağı
	90	Burçak		7	Bezir
	84	Fink	20	36	Gaz yağı beher sanığı
	217	Nohut		17	Balmumu
				12	Pamuk
Emtia-i ticariye sim mecdiye yirmiden beher Kıyyesi (okkanın galatı)			Dekikin sim mecdiye yirmi kuruş hesabıyla fiyatı çuval kıyye beher kıyyesi		
Para	Kuruş		Para	Kuruş	
	12	Sarı tiftiğin alası	1	56	88 birinci nevi fabrika
	10	Sarı “ “ evsatı	1	56	80 ikinci
	14	Beyaz “ “ alası	1	56	70 üçüncü
	10	Beyaz “ “ evsatı	10	9	Adedi..... ?
	10	Kuzu yünü		56	24 ince kepek
	6	Kirli yapağı		42	15 kalın kepek
	11	İnek derisi	Lahm (et) sim mecdiye yirmi kuruş hesabıyla Fiyatı beher kıyyesi		
	11	Camıs derisi			
	...	Keçi derisi beher adeti	Para	Kuruş	
	40	Tilki derisi beher adeti	20	6	Erkek koyun lahmı
	100	Sansar derisi beher adeti		6	Dişi koyun lahmı
20	2	Tavşan derisi beher adeti		6	Erkek keçi lahmı
				5	Dişi keçi lahmı
Nan azizin sim mecdiye yirmi kuruş hesabıyla fiyatı beher kıyyesi			 sim mecdiye yirmi kuruş hesabıyla fiyatı beher adedi		
Para	Kuruş		Para	Kuruş	
16	1	Birinci has etmek (ekmek)		108	Osmanlı altını
7	1	İkinci pide çörek		118	İngiliz altını
4	1	Franca yerli ekmeği		94	Fransız altını

Bir diğerk haberde ise 1928 Mayıs ayında Ankara’da Türkiye Ticaret ve Sanayi Odaları umumi senelik kongresinin yapılacağını ve Kongrede ticaret ve sanayinin standartlara kavuşturulmasını müzakere edileceğini öğreniyoruz (25 Ocak 1928: 3). Bu haberin devamındaki haberde ise Konya Ticaret odasında konuyla ilgili bir toplantı yapıldığı belirtilmektedir: *“Ankara’da zaman içtimai tegarrup edilmekte olan Türkiye ticaret ve Sanayi odaları kongresine memleketimizin sanat ve ticaret sahasındaki ihtiyaçlarını noksanlarını şikayetlerini bildirecek rapora derç olunacak malumatı toplamak ve bu hususta müdavele-i efkarda bulunmak üzere Cuma günü şehrimiz ticaret ve sanayi odasında mezkur bir ictimai akd edilmiştir. Oda reisi bakkal başızade Nuri Bey’in gayyubeti münasbetiyle ictimai-i katib-i umumi Ekrem bey riyaset etmiş şehrimiz mukayyede erbab-ı sanat ve harfiyle tüccarlardan altmış zat iştirak eylemiştir. Bu icitmada bazı tüccarlarımız ve sanatkarlarımız tarafından serd edilen şikayetler ve ihtiyaçlar tetkik ve tespit edilmiş vaktin ademi müsaadesi hasebiyle pazartesi gecesini ikinci bir ictimai yapılarak müzakere edilemeyen diğerk hususat ve dinlenmeyen diğerk zevatin mütaaalaları tespit olunmasına karar verilmiştir. Pazartesi günü akşamı yine oda binasında icitmada bu maksatlar etrafında bir çok hususat-ı iktisadiye teemmül olunarak bunların etrafında müdavele-i efkar edilmiş izhar olunan mahalli şikayetler ve ihtiyaçlar tespit ve bunların Ankara’da yakınlarda ictimai edilecek olan odalar umumi kongresinde müdafaa ve teşrihi derpiş edilmiştir”*.

2. Eğitim

Konya Vilâyet Gazetesi’nde, Eğitim ile ilgili dikkat çeken unsur gazetede bu konuda yayınlanan makalelerdir. Gazetede, yazısı beğenilen talebelerin makaleleri yayınlanmaktadır. Gazete’nin, talebelere sayfalarında yer vermesi onları teşvik etmek ve geliştirmek anlamında önemlidir.

Bu yazıların konusu genellikle eğitimle ilgilidir. Bunlardan biri, Konya Mektebi Hukuk Talebesinden Seydişehirli Ahmed Burhaneddin imzalı makaledir (26 Ocak 1909: 1) “Kalem” başlıklı makalede Ahmed Burhaneddin şunları yazmaktadır:

“Kalem olmasa idi incila bahş afâk olan marifetin medeniyetin ziyâsı cihana nasıl intişar ider idi. Kalem olmasa idi hissiyatı beşeriyeyi tarif ve tasvire malumat ve müşahadat-ı insaniyeyi ifade ve beyana hangi âlet vüsatat iderdi göz yaşları serairi

kalbiyenin bir tercüman-ı şifahisi ise kalem de tahririsidir. Kalem olmasa idi yekdiğerinden uzak bulunan insanlarca lüzumu bedidar olan muhabire keyfiyeti nasıl kabil olabilirdi. Bu halde lisan-ı hakikat cemiyet-i beşeriyeye kıymet-i takdir olunmaz hizmet itmekde bulunan hame-i icaz perveri (Nihâli Seadet) tavsifiyle tebcil eylemiş olsa sezâ değildir. İşte şurada kendi mahiyetini tasvire çalışan bu küçücük kalemin kaderi dünyalar kadar büyüktür. Öyleyse çalışalım nur-u marifetle fikirlerimizi tenvire gayret edelim de kalemimizle memleketimize ve hükümetimize sadıkane ve müftehirane hizmetler ifasına muvaffak olalım. ”

Seydişehir Mekteb-i Rüşdi talebesi Ali Seyfeddin’in gazetede yayınlanan makalesinin başlığı ise “Maarif”tir (23 Şubat 1909: 1) Makalenin girişi şöyledir: “Maârifdir eazzü lütfi Yezdan, Maârifle saadet buldu insan. Hakikat Cenabı Feyyaz-ı kudretinin nev’i beşerde ecell-i celil-i eltafi maârifdir. Evet maârif o kadar kıymetdar bir bahşayış-ı ilahidirki hayat-ı ümem dinilse ahra ve hatta ruhu alem vasfiyle tevsîfi sezâ olur. Maârif hayatı ümemdir. Çünkü... ve maârifden bî-behre kalmış ve mezbele-i sefalet ve cehalete düşmüş olanlar müktezayı hilkatları aleyhine hareketle nizâmı akvamı ihlal ederler ve şu suretle biyaban-ı dalalet giderler ”.

Makalelerde kullanılan dil ve anlatım incelendiğinde dönemin mektepleri ve burada okuyan talebelerin iyi bir eğitim aldıklarını kanıtlamaktadır.

II. Meşrutiyetin ilanı ile birlikte yönetim anlayışında İttihat ve Terakki etkisinin hissedildiğini ve bunun, dönemin vilâyet gazetelerine doğrudan etki ettiğini belirtmiştik.

Konya Vilâyet Gazetesi’nde, yayınlanan imzasız bir makalede yine eğitimin öneminden bahsedilmektedir. Ancak bu makale ile yukarıda belirttiğimiz makaleler arasında bir fark vardır. Talebelerin yazdığı makalelerde, herhangi bir siyasi mesaj yer almazken bu makalede siyasi bir yön bulunmaktadır: “Mebde-i terakki-i milliyet olan mektebler, emri ehemmi maârifin temini muvaffakiyetine müessir efkâr ve esbab hiçbir vakit nazarı dikkatden dûr tutmamalıdır. Umum evlad-ı memleketin müstefiz-ı marifet olması hedefi âmali millet olmalıdır. Mahrûme-i marifet olan millet artık serbesttir. Zaman, ittihad ve çalışmak zamanıdır. Çalışalım! Her türlü saadete nâiliyet nûru alemle tezyin-i zat ve tenviri efkâr itmekle hasıl olduğunu ve “Hel yestevî...” mantuku hikmet meşhununa mâ sadak olmak için tahsil yolunda mesa-i ciddiye ve ikdâmat-ı faika ibraz ederek, tesâdüf olunacak her türlü müşkillata karşı fedakarane müdafa

etmek lâzımeden, bulunduğunu düşünelim. Her hususta sa'y idelim ! Zira sa'y de terakki ve feyz ve inbisat mündemicdir" (8 Aralık 1908: 1).

1910 yılında Konya Osmanlı İttihat ve Terakki Kulübü, Konya'da bir okul yaptırmaya karar vermiştir. İnşaat için gerekli olan paranın bir kısmı için klüb ilginç bir fikir geliştirir: Yapılacak okulun ismi müzayede edilecektir. Yani okul için en çok yardım yapan kişinin ismi okul var olduğu sürece yaşatılacaktır. *Konya Vilâyet Gazetesi'nde*, konuyla ilgili bir yazı kaleme alınmıştır (31 Ocak 1910: 1). Yazının girişinde, bir insanın bu dünyada hayırlı bir eser bırakmasının önemini vurgulanmakta ve *"Dünyaya bu kadar merbut, orada bu derece sahibi mal ve mevki' iken aleme geldiğine delalet eyleyebilecek bir şey bırakmaktan bu suretle na bûd olmak insan için ne elim bir mahrumiyetdir"* denilmektedir.

İlk mesaj bu şekilde verildikten sonra, yazar maksadını şu şekilde açıklamaktadır: *"Bu mukaddimeyi serde bizi sevk eden şey bir teşebbüs hayr münasebetiyle erbab-ı hamiyet için ibkayı nama vesile olacak bir fırsatın şehrimizde husûle geldiğini haber alışımızdır. İstihbaratı sarımıza nazaran Konya Osmanlı İttihad ve Terakki Klubü tarafından küşad olunacak mükemmel bir mekteb-i ibtidaiyenin namı müzayedeye konmuştur. Netice-i müzayedede kimin üzerinde kalırsa bu müessese-i muhtereme onun adıyla tevsim olunacak ve namı bir levha-i mahsusaya altın yazıyla yazılarak da'ima mektebin salonunda asılı kalacaktır"*.

Yazar, hayırseverlerin bu müzayedeye katılacaklarından emin olduğunu belirtiyor ve ilk yapılan müzayede hakkında bilgi vererek yazısını sonlandırıyor: *"İlk müzayede de Başaralızâde Mustafa Efendi tarafından on beş liraya çıkılmışdır. Müddet-i müzayede Şubatın yirmi birinci gününe kadar ta'yin ve temdid edilmiş ve o gün ihale-i kat'ıyyesi mukarrer bulunmuştur. İşte erbabı hamiyete bir vesile-i insaniyet. . . "*

Tarihi bir vesika olması sebebiyle burada aktaracağımız bir başka bilgi İdadi Mekteplerini ilgilendiren yönetmelikle ilgilidir. *Konya Vilâyet Gazetesi'nde*, Maarif Nezareti tarafından açıklanan 33 maddelik yönetmelik neşredilmektedir (23 Şubat 1909: 2). Yönetmeliğin, mekteplerdeki, ders, sınav, not, ders geçme, devam konusu, not ortalaması, mezuniyet vb. konuları düzenlediği görülmektedir. Yönetmeliğin son maddesi idare ile ilgilidir: *"İşbu talimatnamenin neşri tarihinden itibaren baladaki maddelerde mezkur usule muvâfık olmayarak tanzim edilip fakat nezareti celilece tasdik*

olunmayan ehliyetnamelerin hükmü olmadığından li-ecli't-tasdik maârif müdürleri tarafından nezareti celileye takdim edilemez. ”

Maarif Nezareti 1910 yılının başında devlet memuriyetinde bulunanların gazetelerde siyasi ve idari konular hakkında yazı yazmalarını yasaklar. Ancak vilâyetlere gönderilen bu tebliğe uyulmamış ve gazetelerde memurların siyasi içerikli yazıları sürmüş olmalı ki, maarif nezareti bir kez daha uyarı yapma ihtiyacı hissetmiştir. *Konya Vilâyet Gazetesi'nde “Tebliğ” olarak yayınlanan bu seferki uyarı daha serttir (14 Mart 1910: 1): “İşbu tebliğin layıkı vechile anlaşılmadığı memurin ve mansubin maârifden bazı kimselerin umuru maârif ve mekatib hakkında gerek gazetelerde ve gerek resaili mevkutede neşriyatda bulunmalarıyla sabit olmuştur. Malum olduğu vecihle nezareti murakibei milliye tahtında ifayı vazife eden bir hey’eti mes’ule olup kaffei muamelat ve icraatından dolayı bir taradan meclisi meb’usana karşı mesul olduğu gibi diğer taraftan matbu’at kanununda musarraah olduğu vechile matbuatında tenkidatına ma’ruz iken memurini maârifin umuru maarif ve mekatib hakkında munkıdane makalat ve mütaleat ile gazete sütunları doldurmaları sıfatı memuriyetleri ve sıfatın icabatı tabiiyyesinden olan vazife ve selahiyetleri ile katiyyen kabili telif değildir. Memurin ve müstahdiminin nezareta tealluk eden muamelat hakkında bir fikir ise doğrudan doğruya gönderebilürler merciyyed kaidesine müğayir ve salifül beyan emri samide tayin olunan esasa muhâlif harekette bulunacak olanlara nezaretce nazarı bi-kaydı ile bakılmayarak dairei selahiyet ve vazifelerini tecavüz etmiş addile haklarında muamelei kanuniye icrâ olunacağı te’kiden tebliğ ve ihtar olunur”.*

1910 yılında Akşehir ilçesinde, Rüştîye mektebi ile İbtida mektebinde okuyan öğrenciler için yıl sonu töreni ve başarı belgelerinin dağıtılması töreni düzenlendiğini yine *Konya Vilâyet Gazetesinden* öğreniyoruz. Gazete, töreni haber vermiş ve törende bir konuşma yapan, Akşehir emlak katibi İzzet Efendi mahdumu Ahmet Remzi'nin konuşma metnini yayınlamıştır (26 Temmuz 1910: 3).

1928 yılında, Maarif Müdürlüğünün nezaretinde, orta eğitim kurumları öğretmenleri tarafından Konya’da, Muallimler Birliği Konferans salonunda haftada iki defa, Pazartesi ve Perşembe günleri, umuma açık konferanslar verilmektedir. Maarif Müdürlüğü, verilecek konferansların sınırlarını çizmiştir. Buna göre konferanslar bir takvim doğrultusunda gerçekleşmekte ve bu takvim *Konya Vilâyet Gazetesi'nde* halka

ilan edilmektedir (25 Ocak 1928: 2). Müdürlük, hariçten konferans vermek isteyenlere de takvimi belli olan konferanslara denk getirilmemek ve öğretmenler için getirilen şartlara tabi olmak kaydıyla, konferans salonunu açmaktadır. Konferanslar resmi mahiyette olacağı için müdürlük bir de uyarı yapmıştır: *“Gerek konferansçıların gerek sami’lerin(dinleyici) resmiyetin müstelzim bulunduğu bütün tahyidat ve icabata riayetgar olmaları matlubdur”* (25 Ocak 1928: 4).

Konya Vilâyet Gazetesi, konferanslara haber olarak da yer vermektedir. Aynı tarihli gazetede Doktor Hulki Bey’in “Çocuk bakımı ve ev hıfzısıhası” hakkında verdiği konferans aktarılmaktadır. Konferansın, günümüz haber yazma kurallarına yakın seviyede haberleştirilmesi de dikkat çekicidir (25 Ocak 1928: 2-4).

3. Sağlık

Konya Vilâyet Gazetesi haberlerinde Konya ve bağlı yerlerde meydana gelen ve toplum sağlığını ilgilendiren yazı ve haberlere de sayılarında yer vermiştir.

Gazete’de Ereğli Uhuvvet Kulübü’nden gelen bir yazı neşredilmiştir. Yazıda, Ereğli dahilinde bulunan sazlık ve bataklıklardaki pisliklerin ilçenin içlerine kadar geldiği, ilçedeki havanın teneffüs edilemez hale geldiği ve ilçe halkında telafisi mümkün olmayan hastalıklar başladığı belirtilmektedir. Bu sorunun çözümü için kulüp validen yardım istemektedir (19 Ocak 1909, s. 1) İlçe halkı bu dertten hayli muzdarip olmuş ki yazıda vilâyete çağrıda bulunulurken şu cümle kullanılmaktadır: *“Devri istabdadin cümle mezaliminden olmak üzere memleketlerin mamuriyeti cihetine hükümetin sarfı makderet etmediği zamanı unutalım. Fakat şu devri muallayı hürriyetde her memleketde âsarı umran baş göstermek ve bu da mütemeddin memalike nazaran teşebbüs-ü şahsisi olmayan bu memleket ahâlisine kendi mazarratlarının izalesi için muavenetde bulunmak ve rehnümün olmak hükümeti meşrutanın başlıca vazaif-i esasiyesindendir”*. Kulübün talebi ise yazının en sonunda yer almaktadır: *“İşte burada müteşekkil Uhuvvet kulübü azasından ve ulemadan Süllüzâde mekremetlü Mehmed Efendi bazı Şaraitle bu bataklıkla kurutulması ve arazinin bataklık civarında bulunan kura ahâlisine taksimi imtiyazı hükümetden ba istid’â taleb idiyor. Bunun bir an evvel amma ne kadar sür’at mümkünse ol kadar sür’atle imtiyazını muma ileyhe vermek bu*

memleketi o müthiş ölümün pençesinden kurtarmak demektir ki her sahibi vicdan bunu ifa için vakit zayi' etmez bu babda lâzım gelen muamelenin sür'ati ifası ve muaveneti mukteziyenin de ibzali hususunun kaza kaimmakamlığına iş'arını memleketin sıhhati noktai nazarından umum ahâli namına zatı âli-i vilâyet penahîlerinden Ereğli Uhuvvet Klubü rica ediyor”.

Gazetenin 14 Mart 1910 tarihli nüshasının manşet haberi bir sağlık haberidir. Dahiliye Nezareti Müsteşarı Ali Fuad imzasıyla tüm illere gönderilen yazıda, zehirli mantarlara dikkat edilmesi istenmektedir. Dahiliye Nezaretinin böyle bir konuda uyarı yapmasının nedeni yazının başında anlaşılmakta ve ne kadar haklı bir uyarı olduğunu kanıtlamaktadır: Mamuratül-aziz vilâyetine bağlı bir ilçede zehirli mantar yiyen 42 kişiden 17'si ölmüştür. Nezaret, tüm illeri uyarmaktadır (14 Mart 1910: 1):

“... . ahâlinin hususatı sıhhiyye ve tecarübi vakı'aya ehemmiyet vermemeleri bu kabil faci'aların vuku'unu mü'eddi olduğu için şayanı teessüf bulunmuş olduğundan me'murini belediye vusatatiyle bil-umum sunufu ahâliye tenbihatı mukteziye ifası lüzumu meclisi tıbbiye-i mülkiye ve sıhhiyei umumiye riyâsetinin iş'arı üzerine tam'imen tebliğ kılınmakla oracada ber-vechi muharrer ifayı muktezasına himmet buyrulması babında”.

Konya Vilâyet Gazetesinde, Konya Vilâyet Umum Meclis tutanakları da yayınlanmaktadır (14 Mart 1910: 1; 4 Nisan 1911: 2-3). Bu toplantıların birinde Vilâyete bağlı bazı yerlerde görülen frengi hastalığı ve alınacak önlemlerin tartışıldığı anlaşılmaktadır. Gazete'de yayınlanan toplantı tutanaklarına göre, merkezde 300 yataklı bir frengi hastanesinin yapımının yanı sıra, mülhakatın teftiş edilmesi için bir tıp heyetinin oluşturulması karara bağlanmıştır (4 Nisan 1911: 2-3). Tarihi bir vesika niteliği taşıdığından gazetede yayınlanan tutanağın konuyla ilgili kısmını naklen aktarmakta yarar görüyoruz:

“Sene-i hilyeye mahsuben inikad eden meclisi umumi vilâyetinin onuncu ictima-i umumiyesi zabıtnamesi:

...

Memlekette ... efrencinin (frengi) pek ziyade ilerlemekte olmasına ve bahsi umumiyei tehdid eden maraz-ı müthiş-i mezkurun men'i ve izalesinin bir frengi hastanesi küşadı ve etibbayı mütehasşisa celbi ile mesabiyeinin emr-i müdavatine ibtidar edilmesi ve hamamcı ve aşçı ve berber ve ekmekçi ve bakkal gibi esnaf ve erbab

sanatının icra-ı sanata me'zun olması için muayene- tıbbiye tabi tutulmaları ile kabil olacağına dair Konya redif taburu meluliyet askeriyesi muayenesine me'mur tabib kolağası İsmail Hakkı Bey tarafından mali rapor kıraat olunmuş beyanat-ı vakia cidden calib-i nazar- dikkat ve hayat-ı umumiye-i memleketi tehdid eden böyle maraz-ı müthişin men'i serabeti için tedabir-i muktaziyey-i seria icrasıyla maraz-ı mezkurun önünün alınması hükümet ve ahali için en büyük bir vecibe-i zimmet bulunmuş olmakla üçyüz yataklı bir frengi hastanesi tesisıyla münavebeten mülhakata devr ve teftiş eylemek vazifesiyle mükellef olunmak üzere etibba-ı hususiye tayin ve i'zam olunması esbabının istikmali hususunun bamazbata nezaret müşarünileyhe Ve bakkal ve kasap ve kahveci ve hancı ekmekçi ve aşçı gibi esnaf ver erbab sanatının hastane tesis ve mütehassıs tabibler tayin oluncaya kadar merkez vilâyetle liva ve kaza merkezlerinde 3 ayda bir belediye tabibleri tarafından müddelmuayene emraz-ı sariyeden biri bulundukları tehakkuk ettiği taktirde icra-ı sanat eylemlerine me'zuniyet verilmesi hususunun mülhakat-ı vilâyete tebliği karargir olmuş ve saat onbir raddelerinde ictimaya nihayet verilmiştir”.

Aynı tarihli gazetede, Kızılay'ın yapılandırılması ile ilgili Dahiliye Nezaretinin bir yazısı da haber olarak verilmektedir. Burada verilen bilgiye göre, Hilal-i Ahmer Cemiyetinin, tabi oldu nizamnamenin bazı maddelerinin lüzumu üzerine tadil edildiği anlaşılmaktadır (4 Nisan 1911: 2). Değişikliklerin padişahla ilgili bir yönü de bulunmaktadır: “... cemiyetin esası ve maksadı teşkili gerek muharebe zamanlarında gerek harbin gayri musaidan bir vukuunda aleml beşeriyete hizmet ve muavenet ifasına müstenit bulunmasına nazaran Cemiyetler Kanununun on yedinci maddesi ahkamına tevfi kan cemiyeti mezkurenin menafiğ-i umumiye hadim ad olunması ma'attaktır. Kabul ve tasdik edilerek ifa-ı muktezasının devairi mütealakaya tebliği mülkiye dairesince tezekkür kılındığı ve mezkur Cemiyetin himaye hazreti padişahiye mazhariyeti ve veliahdı saltanat hazretlerinin riyaset-i fahriyelerinde bulunması led-el-arz makrun müsaade-i seniyyeyi hazreti padişahi olarak devairi muktaziyeye tebligat icra olunduğu batezkere-i samiye.....kılınmış ve mezkur nizamname Takvim-i Vekayi'i ile neşr-i ilan edilmiş olmakla mündericatına nazaran muamele ifası tamimen tebliğ olunur”.

Konya'da, bir tıp birliğinin kurulu olduğu ve bir binasının da olduğu gazeteden ulaştığımız bir başka bilgidir. 25 Ocak 1928 tarihli gazetede Tıp Birliği'nin yaptığı

toplantıdan bahsedilmektedir. Verilen haberin içeriğinde Birliğin yaptığı hizmetlerle ilgili ipuçları da vardır. Birlik, mesleki müsamereler düzenlemekte, şehrin uygun bir yerinde “muhtelif hastalıklar umumi ve hususi hıfzısıha” vb. konularda mütehassıs doktorlar tarafından verilen konferanslar düzenlemektedir (25 Ocak 1928: 3). Haberin devamında, birlik kurulunda yer alıp da meşguliyetleri nedeniyle kuruldan ayrılmak durumunda kalan üyelerin yerine yeni üyelerin seçildiği bilgisi verilmektedir. Yeni seçilen üyelerin birisi aynı zamanda *Konya Vilâyet Gazetesi*’nde Muharrir olan Muzaffer Hamid Bey’dir⁵¹.

4. Adli Vakalar

Konya Vilâyet Gazetesi’nde haber olarak en sık rastladığımız konu adli vakalardır. Ulaştığımız hemen hemen tüm nüshalarda gazete, okuyucularına vilâyette ve mülhakatta yaşanan olayları haber olarak duyurmaktadır. Bu haberler, kaza, yaralama, ölüm, intihar, zabıta denetimleri, mahkeme kararları gibi geniş bir alanı kapsamaktadır. Bu haberlerin, bazen “derdest” bazen de “Adliye” başlığıyla ve dağınık bir şekilde sayfalarda yer aldığını görmekteyiz. Ancak, 1909 yılındaki nüshalarda adli vakaların haftalık vukuat cetveli başlığıyla okuyuculara aktarıldığını görmekteyiz (23 Şubat 1909: 1). Gazete, günler bazında adli bir vukuat olup olmadığını bildirmektedir:

“Pazartesi : Vukuat yokdur

Salı : Akşam saat yarımında Türbe caddesinde Halvacı Mehmed kazai hacet için dışarıya çıktığında dükkandaki çekmecesini sirkat edilmiş ve ledet-taharri mezkur çekmece derununda bazı nakd ve eşya olduğu halde ağız kırık olarak elde edilmiş ve failleri Çerezci Ali olduğu bit-tahkik anlaşılmış ve mahkemeye teslim kılınmıştır.

Çarşamba: Gece saat iki raddelerinde Karb-i Cedid mahallesinden yağcının Ahmed ve Reşid tarafından Sarı Yakup mahallesi civarında iki el silah atılması üzerine der-dest ve rovelverleriyle getirilerek ciheti adliyeye verilmiştir.

Perşembe: Leylen Tekke mahallesinde Üçler Kabristanı civarında üç el silah endaht idilmiş ise de faili bulunamayıp taharri idilmekte bulunmuştur.

Cuma : Vukuat yokdur.

⁵¹ Muzaffer Hamid Bey’in Halk Fırkası Konya Merkez Kazası Heyet-i İdare Azalığı’na seçildiği de haber olarak yer almıştır. Gazete, Hamid Bey’i tebrik etmektedir (25 Ocak 1927, s. 3).

Cumartesi: “ “

Pazar : “ “

Gazete, 20 Aralık 1909 tarihli nüshasında, dönemin bir başka Konya gazetesi olan “Meşrik-i İrfan” gazetesi Baş muharriri Burhaneddin Efendi’nin zimmet ve ihtilas suçu işlediklerinin tespit edildiğini okuyucularıyla paylaşmaktadır (20 Aralık 1909, s2). Konya basın tarihi açısından önemli bir bilgi olmasından ötürü habere yer vermekte yarar görüyoruz: *“Konya Mektebi Hukuk Müdürü esbakı Alaaddin ve Katibi Maşriki İrfan Gazetesi ser-muharrir sabıkı Burhaneddin Efendilerin Maârif Nezareti Celilesinden varid olan iş’ar üzerine meclis idare-i vilâyetce tayin olunan bir heyet marifetiyle hisab ve muamelatı ru’yet ve tetkik idilmiş idi. Komisyonu mezkur bu kere ikmal-i tedkikat eylemiş ve her ikisinin de zimmet ve ihtilasları zuhur eylediği ve muameleten bir takım yolsuzluklarda vukua getirdikleri tahakkuk ettiği ba mazbata makamı vilâyete bildirilmiştir”*.

5. Tabii Felâketler

İncelediğimiz nüshalarda, tabii felaketler başlığı altında toplayabileceğimiz haberleri, gazetenin 1910 tarihli nüshalarında rastlanmıştır. O dönemde, Seydişehir kazasında bir sel meydana gelmiştir. Gazetede, bahsedilen selden zarar görenler için vilâyetçe bir komisyon kurulduğu haber verilmektedir (28 Haziran 1910: 2).

Aynı tarihli nüshada, mülhakatta, aşırı yağış ve dolu sebebiyle hasarların meydana geldiği bildirilmektedir: *“Kesretle nüzüil eden bârandan Ürgüb kasabasının Damse Çayı feyzan ederek yirmi beş re’s ağnamın çaydan geçmekde iken telef ve belediye makaratından? gazhanenin münhedim olarak yirmi... hasara uğradığı ve... kazasının Tekke karyesine baran ile müterafık nazil olan doludan hasıl olan seylabın afyon ve mahsulatı sairede hasaratı külliye vukua getirdiği ve iki hanenin münhedim ve dört re’s merkebin mahv ve Burdurun Kemer Nahiyesinde fındık ve ceviz cesametinde nüzüil eden doludan Klavuzlar karyesinin afyon mahsulatının ve Aksaray kazasına nazil olan doludan kazanın birkaç karyesiyle merkez mahsulatının azbir kısmının dü-çarı hasar olduğu ve-lehulhamd her iki tarafda nüfusca zayıat olmadığı mahallerinden bildirilmiştir. ”* (28 Haziran 1910: 2).

16 Temmuz 1910 tarihli nüshada ise, Aksaray kazası, Yapılcan karyesinin mevcut yerinin bir dere yatağına yakın olması sebebiyle, dere yatağının yağışlarda devamlı taşması ve karye ahalisinin bu durumdan olumsuz etkilenmesi sebebiyle, karye merkezinin vilâyet meclisinin oluruyla uygun bir yere nakledilmesi ve bunun bir komisyonca gerçekleştirilmesinin planlandığı öğrenilmektedir (16 Temmuz 1910: 3).

6. Sosyo-Kültürel Hayat

Uzun yıllar Konya’da basını tek başına temsil etmesi sebebiyle, *Konya Vilâyet Gazetesi*’nin vilâyetteki sosyal ve kültürel hayata büyük katkıları olmuştur. Okuyucuları bu konuda bilgilendirme anlamında *Konya Vilâyet Gazetesi*, dönem koşullarında gazetecilik görevini yerine eksiksiz olarak yerine getirmiştir.

Bilindiği gibi Konya, Mevlevi geleneğinin merkezidir. Hem halk hem de devlet nazarında bu geleneğe büyük önem atfedildiğini, gazetenin kimi haberlerinden anlamak mümkündür (24 Kasım 1908: 1; 1 Aralık 1908: 2). Mevlevi Dergâhları o dönemde Konya başta olmak üzere mülhakatta da yaygındır. Bu dergâhlar, mistik pratiklerinin yanı sıra toplumda sosyal ve Kültürel faaliyetlerin de merkezi konumundadır. Bu görevi nasıl ifa ettiklerini yine *Konya Vilâyet Gazetesi*’nden öğrenmek mümkün olmaktadır. *Konya Vilâyet Gazetesi*’nde, Çelebi Efendi tarafından umum Mevlevihanelere gönderilen bir talimat sureti yayınlanmıştır (1 Aralık 1908: 3). Talimatın içeriğinden, dergahlarda misafirlerin ağırlandığını öğrenmenin yanında Mevlevilik geleneğinin nasıl işlediği de müşahade edilmektedir⁵².

Vilâyetin, nahielerde ihtiyar heyetinin oluşturulmasına özen gösterdiği gazetede yer alan bir haberden anlaşılmaktadır. Nahiye müdürlerine vilâyetten gönderilen yazıda ihtiyar heyetlerine seçilecek kişilerin “*erbab-ı basiret ve malumat*”tan olması talep edilmektedir (1 Aralık 1908: 3). Buradaki amaç şudur: “*vatan ve milletin tezyîdi ümran ve mes’udiyyeti ve maârifin terakkisiyle beraber ahlaki umumiyenin tehzîb ve ahâli beyrinde hüsnü imtizâc ve âmizeş gibi ihtiyacat-ı esasiye esbâbını layıkıyla temin ve istihzar edebilmek.*” Haberin devamında azaların nasıl seçilmesi gerektiği anlatılmaktadır: *Kura ve mahallat heyeti ihtiyariyyesi ahâlinin her suretle emniyet ve itimadını kazanmış ve re’yi ve mütalaasından fikir ve muamelesinden istifade*

⁵² Bkz: Ek-4/B.

muhabbâk bulunmuş vatanını sever ahâlinin refahını ister. Ziraat ve maârif-i memleketin ileri gitmesine himmet eder erbabı basiret ve malumatdan olması meşrû olduğu için her şeyden evvel bu cihet nazarı dikkate alınarak heyeti ihtiyâriyyenin bu surette teşkili zımında evvel emirde nahiye mahallatı yapılarak buyruldukları gönderilmek üzere intihab nâmelerin irsali ve kura hey'etinin dahi nahiye meclisi azasıyla eşrâfdan icab edenler iki koldan kuraya çıkarılarak ber minvali muharrer evsâfı matlûbeyi hâiz zevatdan heyeti ihtiyariyyenin teşkili ve nâhiye meclisleri heyetinin ve vazife-i umumiyesi ve sulhen tesviyesine me'zûn oldukları mevad esasen kanununda muayyen olduğu gibi izahat vâkıa vechile vatan ve milletin menafiâ yekdil ve yekvücut olarak bedeli mesai olunduğu suretde bi mennihil kerim meşrutiyet idarenin icabatı mebruresinden bulunan ittihad ve ümran istihzar ve takvim edilmiş olacağı der kardır”.

Gazete, hicri yılbaşı zamanlarında ilk cümle olarak, okuyucularının yeni senelerini tebrik ederek sosyal görevlerinden birini yerine getirmektedir (26 Ocak 1909: 1)⁵³.

1909-1910 yıllarında gazetenin, ordu ve donanmaya Konya'dan yapılan yardımları liste halinde ve isim zikrederek ve hangi kaza veya nahiyeden yapıldığını da belirterek yayınladığı görüyoruz (23 Şubat 1909: 2; 14 Mart 1910: 3). Devlet, bir savaştan diğerine yetiştiği için orduya yardım gerekmektedir. Bu noktada kamuoyunu Konya Vilâyet Gazetesi oluşturmaktadır. Yardımları isim zikrederek yayınlaması, halkı teşvik anlamında değerlendirilebilir. Hatta, yardım işinin kolaylaştırılması ve yardımların artması için bazı memurların faaliyetleri de gazetede haberleştirilmiştir: “Vilâyeti maârif müdürü Hulusi Bey Donanma i'ane-i milliyesi için tek atlı bir fayton arabası ihda eylemiş ve hamîyyeti vakı'a şayan-ı teşekkür görülmüşdür. ” (28 Haziran 1910: 3) Sosyal yardımlaşma adına gazetede yayınlanan bu tür haberlerde dikkat çekmektedir.

Gazete, II. Meşrutiyetin yıldönümünde mülhakatta yapılan kutlama törenlerini haberleştirerek kaza ve nahiyelerde yapılan sosyal faaliyetleri duyurmuştur (26 Temmuz 1910: 2).

⁵³ Bkz: Ek-17.

Gazetede, kimi zaman güzel ve anlamlı sözlere yer verilerek kültür hizmeti de gerçekleştirilmektedir (31 Ocak 1910: 3). Gazete, “*Nakliye-i askeriye mahsus olmak üzere Almanya’dan mübayaa ve umman tesmiye olunan vapur bu kerede dersaadete gelmiştir. Bu vapur dört direkli iki bacalıdır. Teşekkür olunur.* ” (4 Nisan 1911: 3), “*Sayei meşrutiyete bu kere havran sancağında icra edilen tahrirde livanın 177227 nüfusu olduğu anlaşılmıştır. Bundan evvel nüfus..... Yetmişbin raddelerinde idi. İşte Feyz-i meşrutiyet bunda da tecelli eyledi.* ” (4 Nisan 1911: 3) vb. gibi farklı konuları, ilginç bilgileri içeren haberleri de sayfalarına taşıyarak okuyucularını bilgilendirmiştir.

7. Gazetenin, Diğer Gazetelerle Olan İlişkisi

Konya Vilâyet Gazetesi, İstanbul gazetelerinde yer alan ve önemli gördüğü haberleri sayfalarına iktibas ederek okuyucularıyla paylaşmaktadır. Gazete’nin iktibas yaptığı gazetelerin başlıcaları, *Tercüman-ı Hakikat* ve *Tanin*’dir. Gazetenin 8 Aralık 1885 tarihinde *Tercüman-ı Hakikat*’ten bir alıntı haberi yayınlamıştır. Haberde, İstanbul semalarında bir gökyüzü cismi görüldüğü belirtilmektedir: “*Ufak bir karpuz veya büyük bir portakal cesametinde bir kürre-i nurani peyda olarak sürsat-ı fevkalade ile sath-ı zemine doğru nüzul etmeye ve epice müdet yerde iğne gösterircesine ziya-gaşan olduktan sonra ârmstorong topu patlamasından mütahassıl sadaya şebih bir gürültü işitildikten sonra nazardan gaib olmuştur. Bu alamet-i acubenin şeb-i mezkûrda aynı saatte Dersaadete dahi müşahede edilmiş olduğu haber alınmıştır.*” (8 Aralık 1885: 3-4) Bu tür haberlerin yayınlanması okuyucuların ilgisini çekmek açısından önemlidir.

Bu iktibaslar arasında, dönemin Konya ileri gelenlerinin İstanbul’daki ziyaret programları da yer almaktadır: “*Müktesebât-Konya Mebusları-Dün akşam Konya mebûsları müftü zâde Hoca Salim, Hadimli Hoca Mehmed Vehbi, Konyalı Şeyh zâde Zeynelabidin, Akşehirli Kürd zâde Hacı Mustafa Efendiler Anadolu şimendüferleriyle Haydarpaşaya ve oradan kendilerini istikbale giden birçok zevat ile ve Fettah İstimbotiyle Sirkeci İskelesine gelerek Hoca Paşada Safveti Paşa dergâhı şerifine misafir olmuşlardır. Mebus efendiler Sirkeci İskelesinden Bahriye musikası terennümsaz olduğu halde istikbal olunarak ahâlinin alkışları arasında dergâhı şerifi mezkura getirilmişlerdir*” (24 Kasım 1908: 3).

Gazete, İstanbul ve Konya’da yayına başlayan gazetelerden haber vermekte ve tebrik etmektedir. Bu tavır, gazetenin gazetecilik mesleğine verdiği önemi

göstermektedir. İstanbul'da *Davul* Gazetesi'nin yayın hayatına başladığını haber veren gazete, gazetenin fiyatını da belirterek okuyucularına tavsiye etmektedir (26 Ocak 1909: 3).

Aynı tarihte, Konya'da *Hakem* ve *Gonca*, Adana'da ise *İtidal* adında gazeteler çıktığını yine *Konya Vilâyet Gazetesi*'nden öğrenmekteyiz (26 Ocak 1909: 3).

1911 yılında Konya'da yeni bir gazetenin çıktığını gazete şu şekilde duyurmaktadır (4 Nisan 1911: 3): “*Ufku Ati-Şehrimizde Ufku Ati namıyla neşr olunacağı mukaddima yazdığımız ilmi, edebi fenni, tarihi, felsefi, risale-i mevkute intişara başlamıştır. Devamını temenni ederiz.*”

1920'li yıllarda gazete'de “Vilâyet haberleri” ana başlığı altında vilâyette yaşanan gelişmeler küçük başlıklar eklenerek okuyucuya aktarılmaktadır. Bu haberlerden biri, Babalık Gazetesi sahibi Yusuf Mazhar'ın kayın validesinin vefatı ile ilgilidir (25 Ocak 1928: 1). Gazete gayet nazik bir dille dönemin önemli ismine taziyelerini iletmektedir. Haber, okuyuculara “Müessif bir irtihal” başlığıyla duyurulmakta ve şöyle devam etmektedir:

“*Babalık refikimizin sahibi imtiyazı Yusuf Mazhar beyin kayın valideleri hanım taht-ı tedavide bulunduğu İstanbul'da tıp fakültesi hastanesinde irtihali dar-i naim eylediği vasıl-ı sem'i teessürümüz oldu. Mahdumları Haydarpaşa liman ve rıhtım şirketi memurlarından Fuad ve Menemen mal müdürü Ragıp beylerle Mazhar beye ve aile-i kederdidesine beyanı taziyet eyleriz*”.

8. İlanlar

Konya Vilâyet Gazetesi'nde ilanlar, genellikle tapu ve icra dairelerinde satışı yapılan ev veya arazileri kapsamaktadır. Ancak, istisnai olarak vatandaşın yararına görülen makine vb. şeylerde ilan olarak gazetede yer bulmaktadır. Bunlardan birisi şu şekildedir (26 Temmuz 1910: 3): “*Ziraatten bir emsali aldığımız bir barakada İstanbul mamûlatından olup Ahi Baba Yusuf Efendi tarafından mamûlatı dahiliyemizden olan düğün/döğen makinaları getirdiğini ve satmakta bulunduğunu anladık kendi paramız yine kendimizde kalmak üzere vatansever her Osmanlıya meskur makinede tavsiye eyleriz.*”

Bazı ilanlar ise Konya'da resmi kurumlardaki istihdam ilanlarıdır. Örnekler şu şekildedir: “*Sultaniye kazası müderrisi Hulusi efendinin hicaz fırka-i tabur imametine*

tayininden dolayı münhal kala mezkur müderrisliğe ulema-ı mahalliyeden tayini canibi celili hazreti meşihatipenahiden fi 18 rebiul evvel sene 329 tarihli ve on bir numaralı emirnamede işar buyrulmuş olmakla tarihten itibaren talib olanların mahkeme-i şer'iyeye müracaatla icazetnameleriyle isimlerini kayd ettirmeleri ilan olunur” (4 Nisan 1911: 4).

“Ziraat bankasının münhal olan Akşehir refekatına bu kere karaağaç refik-i sabıkı Asım efendinin tayin edilmesine, mebni-i mezkur refakat kapanıp yalnız Ereğli ve Seydişehir refakatleri için usul miriye vechile müsabaka imtihan icra edileceğinden yirmi yaşını ikmal edip mani-i istihdam bir hali bulunmayan talebelerin (hesap, kitabet, hüsnühat) dan icra edilecek imtihana dahil olmak üzere evvelce ilan edildiği vechile Nisan’ın onuncu Pazar gününe kadar Konya şubesine müracaat eylemeleri ve mezkur refakatleri maaşı ikiyüz elli kuruş olup bir müddet hizmetle banka muamelatında kesb-i mumarese ile isbatı liyakat edildiği halde laekal beşyüz kuruş maaşla bir sandık memuriyetine veya ona muadil memuriyete terfi olunacakları lüzumu ilan olunur” (4 Nisan 1911: 4).

Gazete, yayınlandığı günden itibaren başlık klişesinde, ilan kabul ettiğini duyurmaktadır. İncelediğimiz nüshaların çoğunda resmi ilanlar haricinde başka bir ilana rastlanmamıştır. Ancak, gazetenin son sayılarında şahsi ilanlara da yer verildiği görülmektedir (25 Ocak 1928: 4): “At Pazarı caddesinde 112 numaralı ishakzade musa Kâzım ve tanacı zade İsmail hakkı... ile demir ve hırdavat ticaretiyle meşgul iken bu defa hüsnü rızamızla ve 4 Kanuni Sani 928 tarihli ibra senediyle yekdiğerimizden kat’ı alaka ederek bilcümle matlubu zimmet ve mağazadaki mal ve mağaza ishakzade musa Kâzım efendiye kalıp bendeniz ayrıca karşıdaki sultan veledzadelere ait mağazayı imar ederek demir hırdavat üzerine muamele yapmakta olduğumu ilan ederim. Demir hırdavat tüccarından Tanacızade İsmail Hakkı”.

Gazete, okuyucularına yeni çıkan gazeteleri, kimi zaman haber olarak duyururken, kimi zamanda ilan yolunu tercih etmiştir. Gazetenin 25 Ocak 1928 tarihli nüshasındaki ilan şu şekildedir: “Asarı Münteşire:

-DİLEK-Tosya’da her onbeş günde bir defa neşr olunmakta olan (Dilek) mecmuasının 22. ayındaki mündericatla (içindekiler) intişar etmiştir. Tavsiye ederiz.

-BÜYÜK GAZETE-Çok kıymetli mündericatla neşr edilmekte olan büyük gazeteyi kardeşlerimize tavsiyeyi bir vecibe biliriz”.

SONUÇ

Gazeteler, tarih araştırmaları için oldukça önemli bir kaynak grubudur. Bu kaynak grubu dağınık, fakat o oranda da zengin bir malzeme içermektedir. Bu malzemenin kısa zamanda kapsamlı bir çalışma ile ortaya konması zordur. Ancak bir dönemin tarihi olaylarını inceleyecek her hangi bir araştırmacının bu kadar zengin malzemeden mahrum kalması da bilimsel bir çalışma için büyük eksikliklerdir.

Olaylar meydana geldikleri dönemler içerisinde gazetelere yansımakta ve kamuoyunun nabzını tutmaktadır. Gazeteler toplumdaki bütün gelişmeleri, idarenin aldığı kararları kendi açılarından da olsa yansıttığı gibi, olaylar ve yönetim karşısında kamuoyunun tepkilerini ve görüşlerini de aksettirirler. Bu yüzden de basın, klasik bir tanımla “kamuoyunun sözcüsüdür” diye nitelendirilebilir. Özellikle radyo-televizyon gibi kitle iletişim araçlarının olmadığı bir dönemde gazetelerin kamuoyu oluşturma gücü daha büyük önem taşır.

Gazeteleri taramak suretiyle dönemin olaylarını ayrıntılarıyla öğrenebilmek ve gelişmeleri takip edebilmek mümkündür. Bu gelişmeler siyasi tarih kadar ekonomik, kültürel ve her türlü toplumsal konuyu da içermektedir. Dolayısıyla toplumu ilgilendiren diğer gelişmeleri de takip etmek mümkündür.

şimdiye kadar gazeteleri tarihi kaynak olmaları açısından inceleyen araştırmalar oldukça sınırlı olmakla beraber, son zamanlarda bir artış göstermiştir.

Bugüne kadar yapılan çalışmalarda devlet yıllıkları ile Vilâyet salnamelerinin ve basının tarih araştırmalarında önemli bir yer tuttuğu belirtilmesine karşın, bu kaynakların birarada bulunamaması, eski yazı ile oluşu ve okunup değerlendirilmelerinin zaman almasından dolayı pek kullanılamamışlardır. Bu bağlamda vilâyet gazeteleri ise günümüze kadar çok az incelenmişlerdir.

1864 tarihli Nizamname ile Osmanlı Devlet’inde her büyük il merkezinde bir matbaa açılmasından üzerinden kısa bir zaman sonra bu illerde ki yayın sayıları hızla atmıştır. Bu özellikleriyle vilâyet gazeteleri başta Osmanlı şehir yaşamına önemli bir yenilik kazandırmıştır. Bu yenilik kadar önemli bir değişikliği de Osmanlı basın yaşamında gerçekleştirmiştir. Öncelikle basının, İstanbul’un tekelinden çıkmasına neden olmuş, Osmanlı’nın egemen olduğu yörelerde gazeteciliğin yaygınlık kazanmasında önemli bir rol oynamıştır. Anadolu’daki bir çok ilin ve Ortadoğu’daki

bazı ülkelerin basın tarihleri vilâyet gazeteleri ile başlamıştır. Bu gazeteler, duruma göre birden fazla dilli olarak çıkmış ve yönetimle yönetilenler arasında bir iletişim köprüsü oluşturmuştur. Aynı zamanda bu yayın organları düzenli tutulmuş arşiv belgeleri niteliğine sahiptirler.

Basının öneminin kitleler tarafından kavranılmasında bu gazetelerin büyük payları bulunmaktadır. 1908 hareketinin ardından ülkenin bir çok yerinde bir anda çok sayıda süreli yayının çıkması; vilâyet gazetelerinin yüklendikleri işlevin önemli göstergesidir. Millî Mücadele yıllarında Anadolu’da yerel gazeteler yayımlanırken vilâyet gazeteleri deneyiminden yararlanıldığı da ileri sürülebilir.

Vilâyet gazetelerinde yer alan yazılar, genellikle imzasız yayınlanmış, konuları da yaşanan tarihsel sürece bağlı olarak büyük farklılıklar göstermiştir. Vilâyet gazetelerinde çoğunlukla yasalar, yönetmelikler, kamu görevlilerinin tayini ya da ödüllendirilmeleri, kolluk kuvvetlerinin başarıları, valilerin konuşmaları ve yazıları, resmi bildiriler, kamu kurumlarının başardığı işler haber olarak verilmiştir. Önemli bir bölümünün baskı sayısı 500 civarında olmuştur.

Vilâyet gazetelerinin ömürleri de çok değişiktir. Bazıları ancak birkaç yıl yayınlanabilmiş, bazıları ise yayın hayatlarına uzun seneler devam edebilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulmasının ardından kimi vilâyet gazeteleri özel gazeteciliğin özendirilmesi ve desteklenmesi için kapatılmıştır.

Konya Vilâyet Gazetesi de aslında çok uzun soluklu bir geçmişe sahiptir (1869-1932). Nasıl, *Takvim-i Vekayi* Osmanlı Devlet’inde gazeteciliği uzun süre tek başına temsil etmişse, yerel gazeteciliği, yaklaşık 38 yıl tek başına *Konya Vilâyet Gazetesi* temsil etmiş; toplam 2685 civarında ayrı sayı çıkarılmıştır. Bu toplam içinde 394 sayı, Harf İnkılâbı sonrasında yayımlanmıştır.

Vilâyet gazetelerinde yayınlanan haberler ve kamuoyunda oluşturduğu tesir, Osmanlı Devleti’nin vilâyet gazetelerine büyük önem atfetmesine neden olmuştur. Vilâyet gazetelerinin resmi görüşü yansıtan ve dönem iktidarlarının halka yönelik bir propaganda aygıtı olduğu gerçeği, *Konya Vilâyet Gazetesi* için de geçerlidir.

Konya Vilâyet Gazetesi; vilâyet merkezi Konya ile birlikte, etrafındaki şehir ve kasabaların, diğer yerleşim yerlerinin haberlerine yer vermiştir. Gazete, derneklerden, toplumdaki hareketliliğe kadar her türlü olguda yayınladığı haberleri, resmi bakış

açısıyla ele almıştır. Ancak, değindiği konular itibarıyla devletin sesi olsa da gazetecilik mesleğinin temel esası olan eleştiri görevini de zaman zaman yerine getirmiştir.

Konya Vilâyet Gazetesi’nde yayınlanan haberlerin büyük bir çoğunluğunun Konya vilâyetini ilgilendirmesi, İstanbul ve taşraya ilişkin haberlerin gazetede ancak çok küçük bir yer tutması, bir yandan vilâyet gazetelerinin “sebeb-i hikmet”ini açıklarken, bir yandan da bölge gazeteciliği açısından vilâyet gazetelerinin önemini ortaya koymaktadır.

62 yıllık yayın hayatın boyunca *Konya Vilâyet Gazetesi*, bir okul vazifesi görmüştür. Konya basın tarihinde yer alan öncü isimler, bu gazetede yazılar yazmışlardır. Birçok şair, yazar ilk tecrübelerini bu zeminde edinmiştir.

İstiklal Harbinde zafer kazanılıp Cumhuriyet kurulduktan sonra *Konya Vilâyet Gazetesi*, 1932’de İçişleri Bakanlığının emri ile resmen kapatılır. Matbaası bodrum katında, kendisi valiliğe bağlı elemanlarca çıkarılan gazeteden Konya Valiliği Dokümantasyon Merkezi ve kitaplığında bir nüsha bile bulunmaması, sosyal hafıza yönünden kaybın seviyesini vurgulamaya yetmektedir. 62 yıllık gazete, bu vilâyetin 62 yıllık tarihi demektir. Yalnız sadece bu ilin değil Konya vilâyetine bağlı, Isparta, Burdur, Antalya, Niğde, Aksaray, Karaman’ın da tarihi demektir. Ama ne yazık ki bu önemli bilgi deposu, korunamamıştır.

KAYNAKÇA

ADIYEKE Nükhet, 1998, “Osmanlı Kaynaklarına Göre Türk-Yunan İlişkilerinde Girit Sorunu (1896), *Dokuz Eylül Üniversitesi Dergisi*, C. 1. S. 3, s. 335-346.

AKANDERE Osman, 1987, *Konya Vilâyeti Salnâmelerine göre 1868-1904 yılları arasında Konya Sancağı'nın İdarî ve Mülkî Taksimatı*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Konya.

ARABACI Caner, 2002, “Vilâyet Matbaaları ve Konya Vilâyet Matbaası”, *Selçuk İletişim*, C. 2. S. 2, s.117-122, Konya.

ARABACI Caner, 1998, “Konya Basını Üzerine”, *Konya'da Düşünce ve Sanat*, TYB Konya Şubesi Yayınları, Konya.

ARABACI Caner, AYHAN Bünyamin, DEMİRSOY Adem, AYDIN Hakan, 2009, *Konya Basın Tarihi*, Palet Yayınları, Konya.

ASLANER Serhat, 2006, *İlmiye Sınıfının II. Meşrutiyeti Algılayışı (Konya Örneği)*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.

ATALAY, Ahmet (1997), *Milli Mücadelede Konya Kuva-yı Milliyecileri*, Cilt 1-2 Konya.

AVANAS Ahmet, 1998, *Millî Mücadelede Konya*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara.

AYDIN Hakan, 2004, *Mustafa Kemâl Tarafından Konya'da Finanse Edilen Bir Seçim Gazetesi: Halk (12 Haziran- 3 Ağustos 1923)*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Konya.

AYHAN Bünyamin, 2007, “Osmanlı'dan Cumhuriyete Toplumsal Kimlik Oluşumunda Basının Rolü”, *İletişim ve Ötesi*, Tablet Yayınları, Konya.

ÇELİK Bülent Murat, 1999, *Hicrî 1286 (Miladî 1869) Tarihli Konya Vilâyeti Salnâmesi'ne göre Konya Vilâyeti'nin Siyasî, İdarî, Adlî, Sosyal, İktisadî ve Askerî*

Yapısı, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Eğitimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

DOĞAN Aysun, BAL Elif, ÖLÇER Derya, BAYRAKTAR Ömer, 1999, **Osmanlı Basın Yaşamı Sempozyumu**, G. Ü. İletişim Fakültesi Basımevi, Ankara.

ES Selçuk, **Büyük Konya Ansiklopedisi**, Koyunoğlu Kitaplığı Arşivi.

GİRGİN Atilla, 2001, **Türk Basın Tarihinde Yerel Gazetecilik**, İnkılâp Kitabevi, İstanbul.

İNUĞUR Nuri, 1993, **Basın ve Yayın Tarihi**, Der Yayınları, İstanbul.

KOCABAŞOĞLU, Uygur, 1984, “Tuna Vilâyet Gazetesi”, **Tanzimat’ın 145. Yıldönümü Sempozyumu-Bildiriler**, İstanbul.

KOLOĞLU Orhan, 1994, **Osmanlı’dan Günümüze Türkiye’de Basın**, İletişim Yayınları, İkinci Basım, İstanbul.

KÜÇÜKBEZİRCİ Seyit, 1999, **Konya’da Fikir ve Kültür Hareketleri**, Konya Ticaret Odası Yayınları, İpekyolu Dergisi Konya Özel Sayı II, Konya.

ÖNDER Mehmet, 1949, **Konya Matbuatı Tarihi**, Konya Halkevi Yayını, Konya.

ŞEKER Murat, 2007, “Osmanlı Devleti’nde Mali Bunalım ve İlk Dış Borçlanma”, **C. Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, C. 8, S. 2, s.115-132.

TEPEYRAN Ebubekir Hâzim, 1998, **Hatıralar**, Pera Yayınları, İstanbul.

TOPUZ Hıfzı, 2003, **II. Mahmut’tan Holdinglere Türk Basın Tarihi**, Remzi Kitabevi, İstanbul.

UZ Mehmet Ali, 2003, **Konya Kültürüne Hizmet Edenler**, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No: 48, Konya.

VARLIK Bülent, 1999, “Osmanlı Dönemi Türkçe Yerel Basını Üzerine Bazı Gözlemler”, **Osmanlı Basın Yaşamı Sempozyumu**, G. Ü İletişim Fakültesi Basımevi, Ankara.

VARLIK Bülent, “Yerel Basının öncüsü: Vilâyet Gazeteleri”, **Tanzimat’tan Günümüze Türkiye Ansiklopedisi**. C. 1, s. 99-102.

YAZICI Nesimi, 1997, “Bölge Tarihlerinin Kaynağı Olarak Vilâyet Gazeteleri: Karesi Örneği”, **Tarih Boyunca Türk Tarihinin Kaynakları Semineri, Bildiriler**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul.

SÜRELİ YAYINLAR:

Konya, Numara: 738, 26 Teşrinisani (Kasım) 1301 (1885).

Konya, Numara: 1601, 21 Kanun-i Sani (Şubat) 1318 (1903).

Konya, Numara: 1894, 11 Teşrin-i Sani (Kasım) 1324 (1908).

Konya, Numara: 1895, 18 Teşrin-i Sani (Kasım) 1324 (1908).

Konya, Numara: 1896, 25 Teşrin-i Sani (Kasım) 1324 (1908).

Konya, Numara: 1901, 6 Kanun-i Sani (Ocak) 1324 (1909).

Konya, Numara: 1902, 13 Kanun-i Sani (Ocak) 1324 (1909).

Konya, Numara: 1906, 10 Şubat 1324 (1909).

Konya, Numara: 1948, 7 Kanun-i Evvel 1325 (Aralık) (1909).

Konya, Numara: 1953, 18 Kanun-i Sani (Ocak) 1325 (1910).

Konya, Numara: 1959, 15 Mart 1326 (1910).

Konya, Numara: 1974, 15 Haziran 1326 (1910).

Konya, 13 Temmuz 1326 (1910).

Konya, Numara: 2011, 22 Mart 1327 (1911).

Konya, Numara: 58-2259, 6 Mayıs 1336 (1920).

Konya, Numara: 117-2292, 25 Mayıs 1927.

Konya, Numara: 142-2292, 25 Kanun-i Sani (Ocak) 1928.

BELGELER:

BOA, DH. MKT. DN. 2152, GN. 125-7 Kanun-i Evvel 1314 /19. 12. 1898.

BOA, DH. MKT. DN. 2195, GN. 11-18 Mart 1315/02. 04. 1899.

BOA, DH. MKT. DN. 2310, GN. 44-27 Kanun-i Evvel 1315/08. 01. 1900.

BOA, DH. MKT. DN. 2549, GN. 138-11 Teşrin-i Evvel 1317 /24. 11. 1901.

BOA, DH. MKT. DN. 1094, GN. 38-8 Haziran 1322/21. 06. 1906.

BOA, DH. MKT. DN. 1224, GN. 1-24 Kanun-i Evvel 1323/06. 01. 1908.

BOA, DH. MKT. DN. 1231, GN. 61/03. 02. 1908.

BOA, DH. ID. DN. 79, GN. 28 /16. 01. 1913.

BOA, DH. ID. DN. 79, GN. 28-19 Kanun-i Sani 1328/01. 02. 1913.

BOA, DH. ID. DN. 79, GN. 28-14 Teşrin-i Sani 1328/27. 11. 1912.

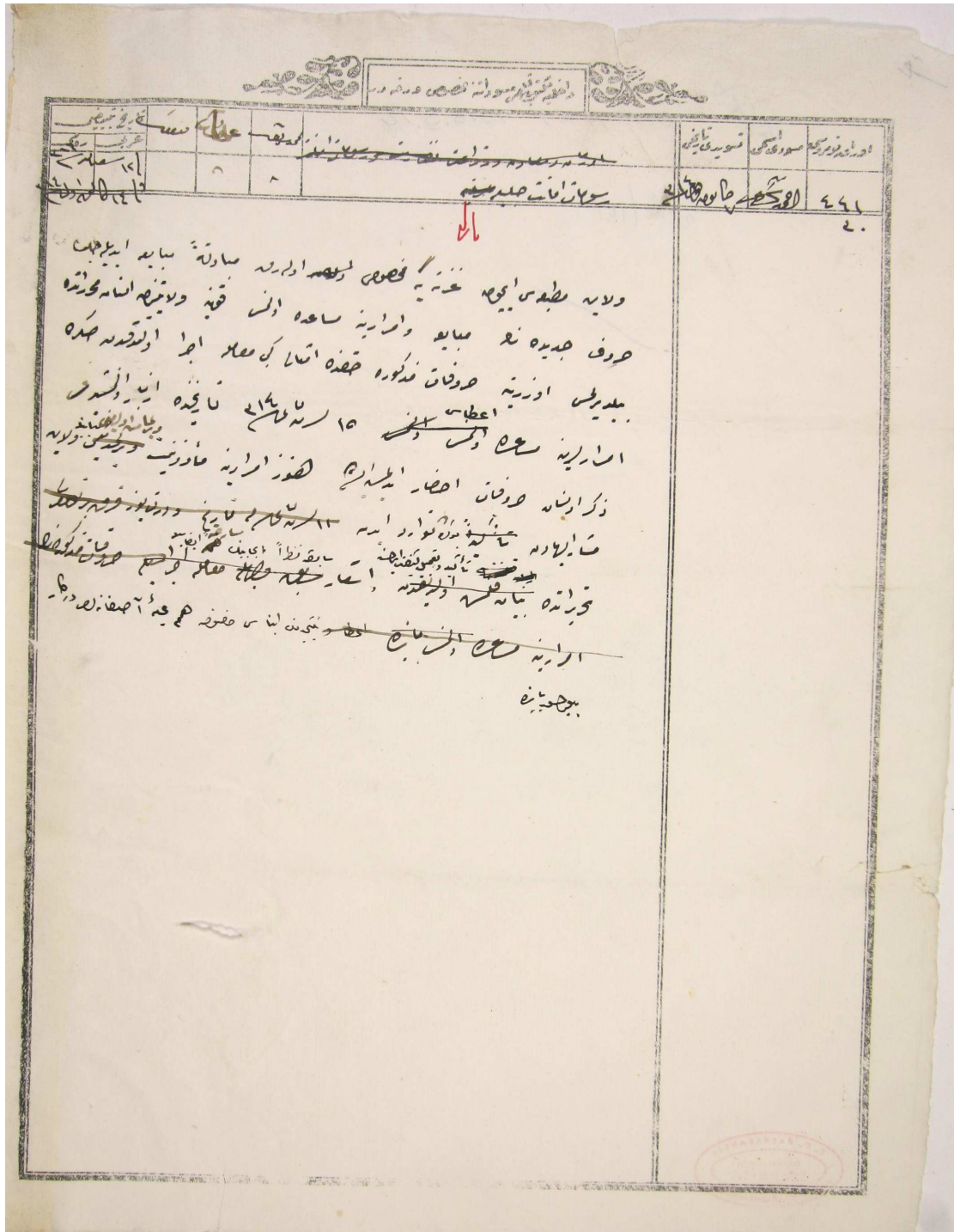
BOA, DH. ID. DN. 79, GN. 28.

BOA, Y. Mtv DN. 69, GN. 1-24 Eylül 1308/06. 10. 1892.

BO., MF. MKT. DN. 58, GN. 94-16 Teşrin-i Sani 1294/28. 11. 1878.

EKLER

EK-1/A: Konya Vilâyet Matbaası için ihtiyaç duyulan hurufatın mübadele yolu ile satın alınmasına izin verilmesi ile ilgili Dahiliye Nezareti'ne gönderilen yazı (BOA, DH. MKT. DN. 2152, GN. 125-7 Kanun-i Evvel 1314 /19. 12. 1898).

EK-1/A:

“Rüsumat-ı Emanet Celîlesine,

Vilâyet matbaası için gazeteye mahsus olarak mübadeleten mübaya’a edilecek huruf-u cedidenin mübaya’a ve emrarına müsaade olunması Konya Vilâyetinin (...) muharreratta bildirilmesi üzerine, hurufatı meskure hakkında emsali gibi icra olunduktan sonra emrarlarına müsaade i’tası, 15 Teşrin-i Sani sene 314 tarihinde izbar olmuştur. Zikrolunan hurufat ihzar edilmiş ise de henüz emrarına memuriyet verilmemiş olduğuna binaen Vilâyet-i müşarun ileyhadan bu kere tevarüt eden tahriratta te’sit ve teamül keyfiyetinin iş’arı sabıka icabının ifası ile ve ibna’sı hususuna himemi aliye-i asifanenin derkar buyrulması babında.”

EK-1/B:

“Orman ve Meadin ve Ziraat Nezareti Celîlesine,

Vilâyet matbaasında mevcut hurufat işe yaramaz hale geldiğinden bahisle melfuf veya pusulada nev’i ve miktar vakiyenin muharrer hurufat vesairenin her kıyyesi kaç kuruşa alınabilecekse memur-u mahsus ile celbedilip üzerine esman-ı miktarını iş’arına dair Konya Vilâyeti Aliyesi’ne gelen 21 Mart sene 1315 tarih ve 76 numaralı tahrirat melfufi ile irsal kılındığının himemi aliyeyi daverilerinin derkâr buyrulması babında.”

EK-1/C: Konya Vilâyet Matbaası için Brüksel'den bir makine alındığını gösteren belge (BOA, DH. MKT. DN. 2310, GN. 44-27 Kanun-i Evvel 1315/08. 01. 1900).

قونیه ولایت حلیه
۱۱۰
۱۱۷
۱۱۸
۱۱۹
۱۲۰
۱۲۱
۱۲۲
۱۲۳
۱۲۴
۱۲۵
۱۲۶
۱۲۷
۱۲۸
۱۲۹
۱۳۰
۱۳۱
۱۳۲
۱۳۳
۱۳۴
۱۳۵
۱۳۶
۱۳۷
۱۳۸
۱۳۹
۱۴۰
۱۴۱
۱۴۲
۱۴۳
۱۴۴
۱۴۵
۱۴۶
۱۴۷
۱۴۸
۱۴۹
۱۵۰
۱۵۱
۱۵۲
۱۵۳
۱۵۴
۱۵۵
۱۵۶
۱۵۷
۱۵۸
۱۵۹
۱۶۰
۱۶۱
۱۶۲
۱۶۳
۱۶۴
۱۶۵
۱۶۶
۱۶۷
۱۶۸
۱۶۹
۱۷۰
۱۷۱
۱۷۲
۱۷۳
۱۷۴
۱۷۵
۱۷۶
۱۷۷
۱۷۸
۱۷۹
۱۸۰
۱۸۱
۱۸۲
۱۸۳
۱۸۴
۱۸۵
۱۸۶
۱۸۷
۱۸۸
۱۸۹
۱۹۰
۱۹۱
۱۹۲
۱۹۳
۱۹۴
۱۹۵
۱۹۶
۱۹۷
۱۹۸
۱۹۹
۲۰۰
۲۰۱
۲۰۲
۲۰۳
۲۰۴
۲۰۵
۲۰۶
۲۰۷
۲۰۸
۲۰۹
۲۱۰
۲۱۱
۲۱۲
۲۱۳
۲۱۴
۲۱۵
۲۱۶
۲۱۷
۲۱۸
۲۱۹
۲۲۰
۲۲۱
۲۲۲
۲۲۳
۲۲۴
۲۲۵
۲۲۶
۲۲۷
۲۲۸
۲۲۹
۲۳۰
۲۳۱
۲۳۲
۲۳۳
۲۳۴
۲۳۵
۲۳۶
۲۳۷
۲۳۸
۲۳۹
۲۴۰
۲۴۱
۲۴۲
۲۴۳
۲۴۴
۲۴۵
۲۴۶
۲۴۷
۲۴۸
۲۴۹
۲۵۰
۲۵۱
۲۵۲
۲۵۳
۲۵۴
۲۵۵
۲۵۶
۲۵۷
۲۵۸
۲۵۹
۲۶۰
۲۶۱
۲۶۲
۲۶۳
۲۶۴
۲۶۵
۲۶۶
۲۶۷
۲۶۸
۲۶۹
۲۷۰
۲۷۱
۲۷۲
۲۷۳
۲۷۴
۲۷۵
۲۷۶
۲۷۷
۲۷۸
۲۷۹
۲۸۰
۲۸۱
۲۸۲
۲۸۳
۲۸۴
۲۸۵
۲۸۶
۲۸۷
۲۸۸
۲۸۹
۲۹۰
۲۹۱
۲۹۲
۲۹۳
۲۹۴
۲۹۵
۲۹۶
۲۹۷
۲۹۸
۲۹۹
۳۰۰
۳۰۱
۳۰۲
۳۰۳
۳۰۴
۳۰۵
۳۰۶
۳۰۷
۳۰۸
۳۰۹
۳۱۰
۳۱۱
۳۱۲
۳۱۳
۳۱۴
۳۱۵
۳۱۶
۳۱۷
۳۱۸
۳۱۹
۳۲۰
۳۲۱
۳۲۲
۳۲۳
۳۲۴
۳۲۵
۳۲۶
۳۲۷
۳۲۸
۳۲۹
۳۳۰
۳۳۱
۳۳۲
۳۳۳
۳۳۴
۳۳۵
۳۳۶
۳۳۷
۳۳۸
۳۳۹
۳۴۰
۳۴۱
۳۴۲
۳۴۳
۳۴۴
۳۴۵
۳۴۶
۳۴۷
۳۴۸
۳۴۹
۳۵۰
۳۵۱
۳۵۲
۳۵۳
۳۵۴
۳۵۵
۳۵۶
۳۵۷
۳۵۸
۳۵۹
۳۶۰
۳۶۱
۳۶۲
۳۶۳
۳۶۴
۳۶۵
۳۶۶
۳۶۷
۳۶۸
۳۶۹
۳۷۰
۳۷۱
۳۷۲
۳۷۳
۳۷۴
۳۷۵
۳۷۶
۳۷۷
۳۷۸
۳۷۹
۳۸۰
۳۸۱
۳۸۲
۳۸۳
۳۸۴
۳۸۵
۳۸۶
۳۸۷
۳۸۸
۳۸۹
۳۹۰
۳۹۱
۳۹۲
۳۹۳
۳۹۴
۳۹۵
۳۹۶
۳۹۷
۳۹۸
۳۹۹
۴۰۰
۴۰۱
۴۰۲
۴۰۳
۴۰۴
۴۰۵
۴۰۶
۴۰۷
۴۰۸
۴۰۹
۴۱۰
۴۱۱
۴۱۲
۴۱۳
۴۱۴
۴۱۵
۴۱۶
۴۱۷
۴۱۸
۴۱۹
۴۲۰
۴۲۱
۴۲۲
۴۲۳
۴۲۴
۴۲۵
۴۲۶
۴۲۷
۴۲۸
۴۲۹
۴۳۰
۴۳۱
۴۳۲
۴۳۳
۴۳۴
۴۳۵
۴۳۶
۴۳۷
۴۳۸
۴۳۹
۴۴۰
۴۴۱
۴۴۲
۴۴۳
۴۴۴
۴۴۵
۴۴۶
۴۴۷
۴۴۸
۴۴۹
۴۵۰
۴۵۱
۴۵۲
۴۵۳
۴۵۴
۴۵۵
۴۵۶
۴۵۷
۴۵۸
۴۵۹
۴۶۰
۴۶۱
۴۶۲
۴۶۳
۴۶۴
۴۶۵
۴۶۶
۴۶۷
۴۶۸
۴۶۹
۴۷۰
۴۷۱
۴۷۲
۴۷۳
۴۷۴
۴۷۵
۴۷۶
۴۷۷
۴۷۸
۴۷۹
۴۸۰
۴۸۱
۴۸۲
۴۸۳
۴۸۴
۴۸۵
۴۸۶
۴۸۷
۴۸۸
۴۸۹
۴۹۰
۴۹۱
۴۹۲
۴۹۳
۴۹۴
۴۹۵
۴۹۶
۴۹۷
۴۹۸
۴۹۹
۵۰۰
۵۰۱
۵۰۲
۵۰۳
۵۰۴
۵۰۵
۵۰۶
۵۰۷
۵۰۸
۵۰۹
۵۱۰
۵۱۱
۵۱۲
۵۱۳
۵۱۴
۵۱۵
۵۱۶
۵۱۷
۵۱۸
۵۱۹
۵۲۰
۵۲۱
۵۲۲
۵۲۳
۵۲۴
۵۲۵
۵۲۶
۵۲۷
۵۲۸
۵۲۹
۵۳۰
۵۳۱
۵۳۲
۵۳۳
۵۳۴
۵۳۵
۵۳۶
۵۳۷
۵۳۸
۵۳۹
۵۴۰
۵۴۱
۵۴۲
۵۴۳
۵۴۴
۵۴۵
۵۴۶
۵۴۷
۵۴۸
۵۴۹
۵۵۰
۵۵۱
۵۵۲
۵۵۳
۵۵۴
۵۵۵
۵۵۶
۵۵۷
۵۵۸
۵۵۹
۵۶۰
۵۶۱
۵۶۲
۵۶۳
۵۶۴
۵۶۵
۵۶۶
۵۶۷
۵۶۸
۵۶۹
۵۷۰
۵۷۱
۵۷۲
۵۷۳
۵۷۴
۵۷۵
۵۷۶
۵۷۷
۵۷۸
۵۷۹
۵۸۰
۵۸۱
۵۸۲
۵۸۳
۵۸۴
۵۸۵
۵۸۶
۵۸۷
۵۸۸
۵۸۹
۵۹۰
۵۹۱
۵۹۲
۵۹۳
۵۹۴
۵۹۵
۵۹۶
۵۹۷
۵۹۸
۵۹۹
۶۰۰
۶۰۱
۶۰۲
۶۰۳
۶۰۴
۶۰۵
۶۰۶
۶۰۷
۶۰۸
۶۰۹
۶۱۰
۶۱۱
۶۱۲
۶۱۳
۶۱۴
۶۱۵
۶۱۶
۶۱۷
۶۱۸
۶۱۹
۶۲۰
۶۲۱
۶۲۲
۶۲۳
۶۲۴
۶۲۵
۶۲۶
۶۲۷
۶۲۸
۶۲۹
۶۳۰
۶۳۱
۶۳۲
۶۳۳
۶۳۴
۶۳۵
۶۳۶
۶۳۷
۶۳۸
۶۳۹
۶۴۰
۶۴۱
۶۴۲
۶۴۳
۶۴۴
۶۴۵
۶۴۶
۶۴۷
۶۴۸
۶۴۹
۶۵۰
۶۵۱
۶۵۲
۶۵۳
۶۵۴
۶۵۵
۶۵۶
۶۵۷
۶۵۸
۶۵۹
۶۶۰
۶۶۱
۶۶۲
۶۶۳
۶۶۴
۶۶۵
۶۶۶
۶۶۷
۶۶۸
۶۶۹
۶۷۰
۶۷۱
۶۷۲
۶۷۳
۶۷۴
۶۷۵
۶۷۶
۶۷۷
۶۷۸
۶۷۹
۶۸۰
۶۸۱
۶۸۲
۶۸۳
۶۸۴
۶۸۵
۶۸۶
۶۸۷
۶۸۸
۶۸۹
۶۹۰
۶۹۱
۶۹۲
۶۹۳
۶۹۴
۶۹۵
۶۹۶
۶۹۷
۶۹۸
۶۹۹
۷۰۰
۷۰۱
۷۰۲
۷۰۳
۷۰۴
۷۰۵
۷۰۶
۷۰۷
۷۰۸
۷۰۹
۷۱۰
۷۱۱
۷۱۲
۷۱۳
۷۱۴
۷۱۵
۷۱۶
۷۱۷
۷۱۸
۷۱۹
۷۲۰
۷۲۱
۷۲۲
۷۲۳
۷۲۴
۷۲۵
۷۲۶
۷۲۷
۷۲۸
۷۲۹
۷۳۰
۷۳۱
۷۳۲
۷۳۳
۷۳۴
۷۳۵
۷۳۶
۷۳۷
۷۳۸
۷۳۹
۷۴۰
۷۴۱
۷۴۲
۷۴۳
۷۴۴
۷۴۵
۷۴۶
۷۴۷
۷۴۸
۷۴۹
۷۵۰
۷۵۱
۷۵۲
۷۵۳
۷۵۴
۷۵۵
۷۵۶
۷۵۷
۷۵۸
۷۵۹
۷۶۰
۷۶۱
۷۶۲
۷۶۳
۷۶۴
۷۶۵
۷۶۶
۷۶۷
۷۶۸
۷۶۹
۷۷۰
۷۷۱
۷۷۲
۷۷۳
۷۷۴
۷۷۵
۷۷۶
۷۷۷
۷۷۸
۷۷۹
۷۸۰
۷۸۱
۷۸۲
۷۸۳
۷۸۴
۷۸۵
۷۸۶
۷۸۷
۷۸۸
۷۸۹
۷۹۰
۷۹۱
۷۹۲
۷۹۳
۷۹۴
۷۹۵
۷۹۶
۷۹۷
۷۹۸
۷۹۹
۸۰۰
۸۰۱
۸۰۲
۸۰۳
۸۰۴
۸۰۵
۸۰۶
۸۰۷
۸۰۸
۸۰۹
۸۱۰
۸۱۱
۸۱۲
۸۱۳
۸۱۴
۸۱۵
۸۱۶
۸۱۷
۸۱۸
۸۱۹
۸۲۰
۸۲۱
۸۲۲
۸۲۳
۸۲۴
۸۲۵
۸۲۶
۸۲۷
۸۲۸
۸۲۹
۸۳۰
۸۳۱
۸۳۲
۸۳۳
۸۳۴
۸۳۵
۸۳۶
۸۳۷
۸۳۸
۸۳۹
۸۴۰
۸۴۱
۸۴۲
۸۴۳
۸۴۴
۸۴۵
۸۴۶
۸۴۷
۸۴۸
۸۴۹
۸۵۰
۸۵۱
۸۵۲
۸۵۳
۸۵۴
۸۵۵
۸۵۶
۸۵۷
۸۵۸
۸۵۹
۸۶۰
۸۶۱
۸۶۲
۸۶۳
۸۶۴
۸۶۵
۸۶۶
۸۶۷
۸۶۸
۸۶۹
۸۷۰
۸۷۱
۸۷۲
۸۷۳
۸۷۴
۸۷۵
۸۷۶
۸۷۷
۸۷۸
۸۷۹
۸۸۰
۸۸۱
۸۸۲
۸۸۳
۸۸۴
۸۸۵
۸۸۶
۸۸۷
۸۸۸
۸۸۹
۸۹۰
۸۹۱
۸۹۲
۸۹۳
۸۹۴
۸۹۵
۸۹۶
۸۹۷
۸۹۸
۸۹۹
۹۰۰
۹۰۱
۹۰۲
۹۰۳
۹۰۴
۹۰۵
۹۰۶
۹۰۷
۹۰۸
۹۰۹
۹۱۰
۹۱۱
۹۱۲
۹۱۳
۹۱۴
۹۱۵
۹۱۶
۹۱۷
۹۱۸
۹۱۹
۹۲۰
۹۲۱
۹۲۲
۹۲۳
۹۲۴
۹۲۵
۹۲۶
۹۲۷
۹۲۸
۹۲۹
۹۳۰
۹۳۱
۹۳۲
۹۳۳
۹۳۴
۹۳۵
۹۳۶
۹۳۷
۹۳۸
۹۳۹
۹۴۰
۹۴۱
۹۴۲
۹۴۳
۹۴۴
۹۴۵
۹۴۶
۹۴۷
۹۴۸
۹۴۹
۹۵۰
۹۵۱
۹۵۲
۹۵۳
۹۵۴
۹۵۵
۹۵۶
۹۵۷
۹۵۸
۹۵۹
۹۶۰
۹۶۱
۹۶۲
۹۶۳
۹۶۴
۹۶۵
۹۶۶
۹۶۷
۹۶۸
۹۶۹
۹۷۰
۹۷۱
۹۷۲
۹۷۳
۹۷۴
۹۷۵
۹۷۶
۹۷۷
۹۷۸
۹۷۹
۹۸۰
۹۸۱
۹۸۲
۹۸۳
۹۸۴
۹۸۵
۹۸۶
۹۸۷
۹۸۸
۹۸۹
۹۹۰
۹۹۱
۹۹۲
۹۹۳
۹۹۴
۹۹۵
۹۹۶
۹۹۷
۹۹۸
۹۹۹
۱۰۰۰

EK-1/C:

“Konya Vilâyeti Celîlesine,

Vilâyet-i Celîleleri matbaası için teferruatıyla (.....) makine mübaya’asıyla İzmir ve Karahisar tariki ile Vilâyete celbine müsaade ifası ve İzmir gümrüğünden bil’a-resm emrarı için İzmir Rûsumat Nezaretinde malumat i’tası, Rûsumat-ı Emanet Celîlesine iş’ar olunduğu ve teferruatı 21 (....)sene 315 tarihinde izbar kılınmıştır. Matbaalar teksir ve ta’dat ederek bir sanat ve ticaret-i mahsus şeklini iktisab eylemesine binaen bundan böyle ithal ve ihraç olunacak bil cümle matbaa alat ve edavatında gümrük resmini isti’fası (.....) ba tezkirede iş’ar buyrulmuş olduğundan vilâyet matbaaları için celp olunacak alet ve edavatın gümrük resminden istisnası çıkacak karar olmasına binaen gümrük resmine tabi tutulmasında (...) celp edilecek meskur makineler dahi gümrük resmi ahz-i tabi olduğu emanet-i müşarun ileyhadan cevaben gelen 27 Kanun-i Evvel Sene 1315 Tarih ve 112 numaralı tezkerede gösterilmiştir ol babda.”

EK-1/D: Konya Vilâyet Matbaası için Feridiye Matbaası sahibi Hasan Ferid Efendi'den de iki yüz parça çeşitli hurufla bir huruf makinesi satın alındığını gösteren belge (BOA, DH. MKT. DN. 2549, GN. 138-11 Teşrin-i Evvel 1317 /24. 11. 1901).

EK-1/D:

“Rüsumat-ı Emanet ve Zabıta-i Nezaret Celîlelerine,

Matbaasında mevcut 1200 küsur kıyye tenvim huruf-u kaffesinin (...) ve bir adet huruf makinesini Konya Vilâyet-i Celîlesi matbaasına fûruht ettiğinden bahisle muasılâ-i lazımenin ifası Feridiye Matbaası sahibi Hasan Ferit Efendi tarafından istida olunmuş ve matbaa-i mezkûre vilâyetin resmi matbaası olduğu cihetle zikrolunan huruf ile makine-i iştirasında beis olmadığı, matbuat-ı dahiliye idaresinden bamüzekkere (11) ifade kılınmış olduğundan bunların alel usul emrarına müsaade olunmaması hususuna himemi aliye-i daverileri derkâr buyrulmak babında.....

(11) Zaptiye’ye

Eşya-i mezkûrenin gümrüğe nakline mümaneat olunmaması hususuna himemi aliye-i daverileri derkar buyrulmak babında/ kılınmış, bunların hiyni tesliminde nakkaşlardan biri bulundurulmak üzere idare-i mezkureye i’tasıyla beraber.”

EK-1/E: Matbaa'nın "Levha ve Litograf taşları" trenle Konya'ya ulaştırıldığını gösteren belge (BOA, DH. MKT. DN. 1094, GN. 38-8 Haziran 1322/21. 06. 1906).

[illegible]

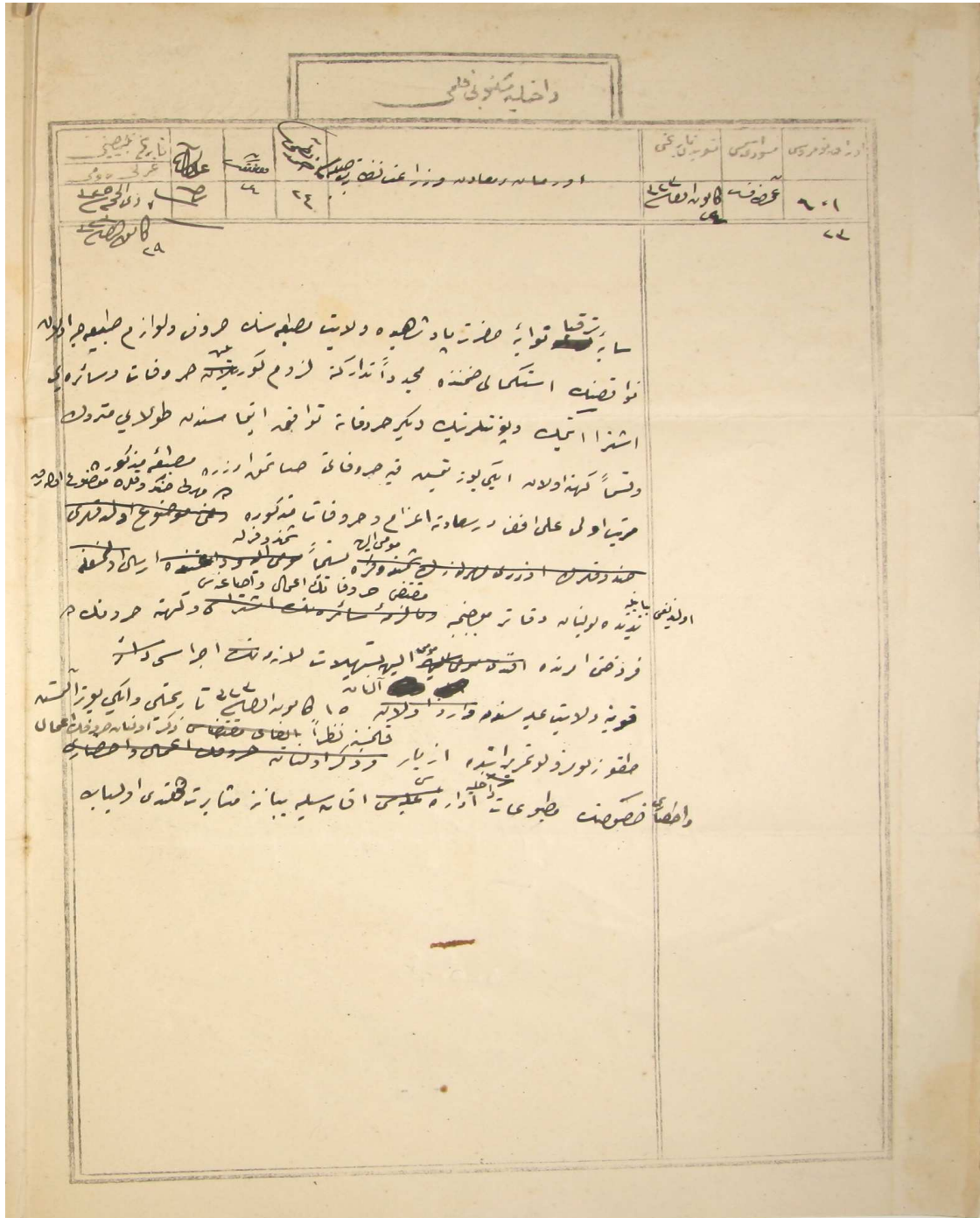
EK-1/E:

“Konya Vilâyeti Celîlesine,

4 Mart Sene 322 tarihli Tahrirat-ı Alilerinin cevabıdır.

Vilâyet-i Aliye’nin matbaasına mukteza levhalar numunesi vechi ile (litograf) taşları bura matbaacılarından beş liraya mübaya’a olunarak üç sanduka va’z ve mesarif nakliyesi oraca tesbiye olunmak üzere şimendifere teslim edilmiş ve mukabilinde alınan bilet ile eşya-ı mezkure tamamen tediye olunduğunu mübeyyin makbuz ve ilmühaberleri (lafzen) tisyar kılınmış olduğundan ve taşlar için fazla sarf olunan altmış ve sandukalar için otuz ve hamal ücreti olan on kuruş ki cem’an yüz kuruşun ısrarı lüzumunun matbuatı dahiliye idaresi ifadesi ile beyanına ibtidar olundu.”

EK-1/F: Konya Vilâyeti Matbaası mürettibi Ali Efendi'nin, istenilen harflerin imali ve hazırlanması için İstanbul'a gönderildiğini belirten belge (BOA, DH. MKT. DN. 1224, GN. 1-24 Kanun-i Evvel 1323/06. 01. 1908).

EK-1/F:

“Saye-i Terakkiya Tevvabe-i Hazreti Padişahîde vilâyet matbaasının huruf ve levazım-ı tab’iyede olan nevakısının istikameti zımnında mücediden tedarikine lüzum görülmüş hurufat vesaireyi iştira etmek ve puntolarının diğer hurufata tevafuk etmesinden dolayı metruk ve (...) köhne olan 270 (kıyye) hurufat-ı satmak üzere matbaa-i mezkure mürettibi U’la Ali Efendi der-saadete i’zam ve hurufatı mezkurede (.....) mevzuu olarak muma ileyh şimendiferle olduğu beyanı ile yedinde bulunan defatır mucibince mukteza hurufatın i’mal ve ihyası ve köhne hurufunun da fûruhtu emrinde muma ileyhe teşkilat lazımesinin icrası, Daire-i Konya Vilâyet-i Aliyesinden varit olan 15 Kanun-i Evvel Sene 1323 tarihli ve 269 numaralı tahririyle izbar kılınmasına nazaran zikrolunan hurufun i’mal ihsarı hususunun Matbuat-ı Dahiliye İdare-i Aliyesi ifadesiyle beyanına müşariyet (.....) ol bab’da. (.....).”

EK-1/G: Konya Vilâyet Matbaası için Tipograf ve Zimba makinesi alındığını gösteren belge (BOA, DH. MKT. DN. 1231, GN. 61/03. 02. 1908).

دائرة كبرى

تاریخ	محل	موضوع	
۱۳۰۷	۱۹	۱۸	

۱۸
۷۵۷
۱۹

مقامه كبرى مطبعه سنده موجود اولوب قويس عثمانيه عامه اولوب اوقافه مطبعه ده
 بر بعد حروفاته ايامه مازنده مطبعه قويس مطبعه قويس مطبعه قويس مطبعه قويس
 در معازنه مع اولاد قويس اولوب مطبعه مازنده مطبعه مازنده مطبعه مازنده
 زيمما مازنده مطبعه مازنده مطبعه مازنده مطبعه مازنده مطبعه مازنده
 مجد مطبعه مازنده مطبعه مازنده مطبعه مازنده مطبعه مازنده مطبعه مازنده
 تايجي قويس مازنده مطبعه مازنده مطبعه مازنده مطبعه مازنده مطبعه مازنده
 در لغت مطبعه مازنده مطبعه مازنده مطبعه مازنده مطبعه مازنده مطبعه مازنده
 خصوصت مطبعه مازنده مطبعه مازنده مطبعه مازنده مطبعه مازنده مطبعه مازنده

اداره كبرى

۱۸
۷۵۷
۱۹

وليفت رياست امنه مطبعه ده
 بيد بطه اولوب مطبعه مازنده مطبعه مازنده مطبعه مازنده
 مطبعه مازنده مطبعه مازنده مطبعه مازنده مطبعه مازنده مطبعه مازنده
 اداره كبرى مطبعه مازنده مطبعه مازنده مطبعه مازنده مطبعه مازنده مطبعه مازنده

EK-1/G:

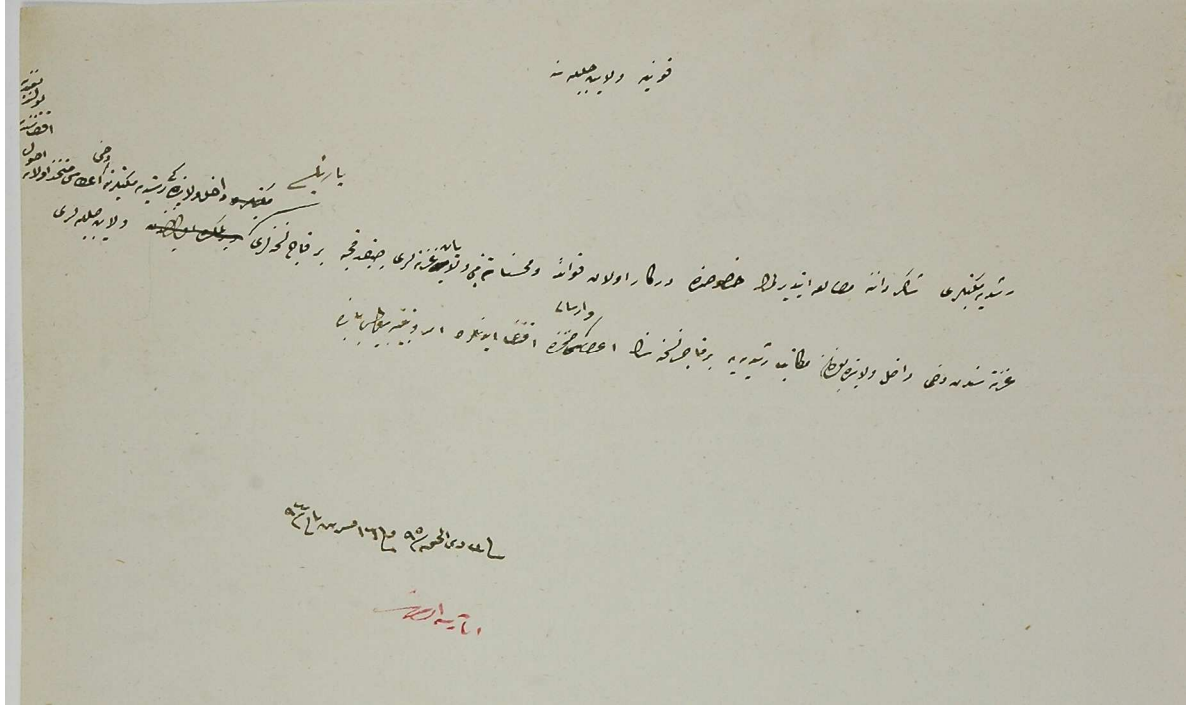
“Rüsumat-ı Emanet ve Orman ve Meadin ve Ziraat Nezaret-i Celîlelerine,

Hanımlar Gazetesi matbaasında mevcut olup (kayser) Osman Efendiye ait olan evkaf-ı kıt’a da bir adet hurufat-ı ayak makinesinin matbaa ve vilâyet mürebbisi Ali Efendi vasıtasıyla Dersaadet’te (.....) 23 liraya matbaa-i meskure namına pazarlığı icra olunmuş ve 5 liraya da zımba makinası mübaya’a edilmiş olup bunların ahz ve irsalini Mekteb-i Sanayi idaresi tevassud edeceğinden şimdi bu vasıta ile şimendifere teslimen tevsib’i irsalı Konya Vilâyeti Aliyesi’nden alınan 10 Kanun-i Sani sene 323 tarihli ve 286 numaralı tahriratta izbar olunmuş (11) ve keyfiyet Orman ve Meadin ve Ziraat Nezaret-i Celîlesine de bildirilmiş olmasına nazaran mezkur makinelerin gümrükten emrarı hususunda Matbaa-i Dahiliye İdaresi ifadesi ile beyanına müşabet olundu ol bab’da.

(11)

Orman Nezareti’ne ve keyfiyet Rusumat-ı Emanet Celîlesine de bildirilmiş olmasına nazaran mezkur makinelerin doğruca mahalline irsalı lüzumunun Matbuat-ı Dahiliye İdaresi ifadesiyle beyanına ibtidar kılındı ol babda.”

EK-1/H : Konya Vilâyet Gazetesi'nin, Rüштиye Mekteplerinde dağıtıldığını gösteren belge (BOA. MF. MKT. DN. 58. GN. 94-16 Teşrin-i Sani 1294/28. 11. 1878).

“ Konya Vilâyeti Celîlesine,

Rüştiye Mektepleri şakirdanına mütalaa hususunda derkar olan fevaid ve muhasenata mebni Vilâyet gazeteleri çıktıkça birkaç nüshaları dahili vilâyetteki rüştiye mektebinde dahi i'tası müttehiz olan usul iktizasından bulunduğundan Vilâyet-i Celîleleri gazetesinden dahi dahili Vilâyette bulunan Mekatib-i Rüştiye'ye birkaç nüshasını i'tası ve irsali zımında iktiza edenlere emr-u fermaları babında.”

01. 1913)

[illegible]

EK-2/A:

DÂHİLİYE NEZARET-İ CELÎLESİNE

- Hulasa-

Devletli Efendim Hazretleri

Vilâyet Gazetesine yirmiden ziyade haneyi havi bil-umum kuranın (Köylerin) ve maaşı beş yüz kuruşu mütecaviz olan memurinin abone kaydı yolunda evvelce müttehiz ve hayli müddet meri olan usulün ilan-ı meşrutiyetten sonra tatbik ve abone bedelâtının tahsilinin Jandarma tarafından ifa olunan muavenetin inkıtayıyla beraber diğer bir usul ve kaidenin vazı' olamaması ve mukaddema mevzu olan senevî üç mecdiye abone bedelinin celb-i rağbet maksadıyla bir mecdiyeye tenzil edilmesine rağmen ondanda istifade edilemeyerek bakayada kalması neticesi olarak matbaa-i Vilâyet varidatı pek çok tenakus edip müstahdemi idare ve mevcudîni idare edemeyecek bir hale gelmiş ve başka suretle varidat bulunmadığı gibi usul-ü sabıkanın tekrar tatbiki hâric-i imkan bulunmuş olduğundan kavanin ve nizamat-ı devletin usulen neşir ve ilanı ve köylere varıncaya kadar ahaliye tebliğ ve ilamı hususunda lüzum ve ehemmiyeti der-kar olan Vilâyet gazetesıyla evrak ve muharrarat-ı umumiyenin ve diğer bir çok evrak ve cedavilin tab'ı zımnında emri iradeye hıdemi, müstağni-yi izah ve beyan bulunan matbaanın temin-i mevcudiyeti için senevî yetmiş bin kuruşa baliğ olan masarıfa mukabil hazinece nisfı abonelerine ve bil-hassa köylere tevzi ve iysali ve abone bedelatının tahsili emrinde jandarma efradının veya tahsildârânın muâvenet-i filiyesine mazhariyeti gibi bir kaide-i muttaride ittihazı taht-ı mercuvide bulunmuştur.

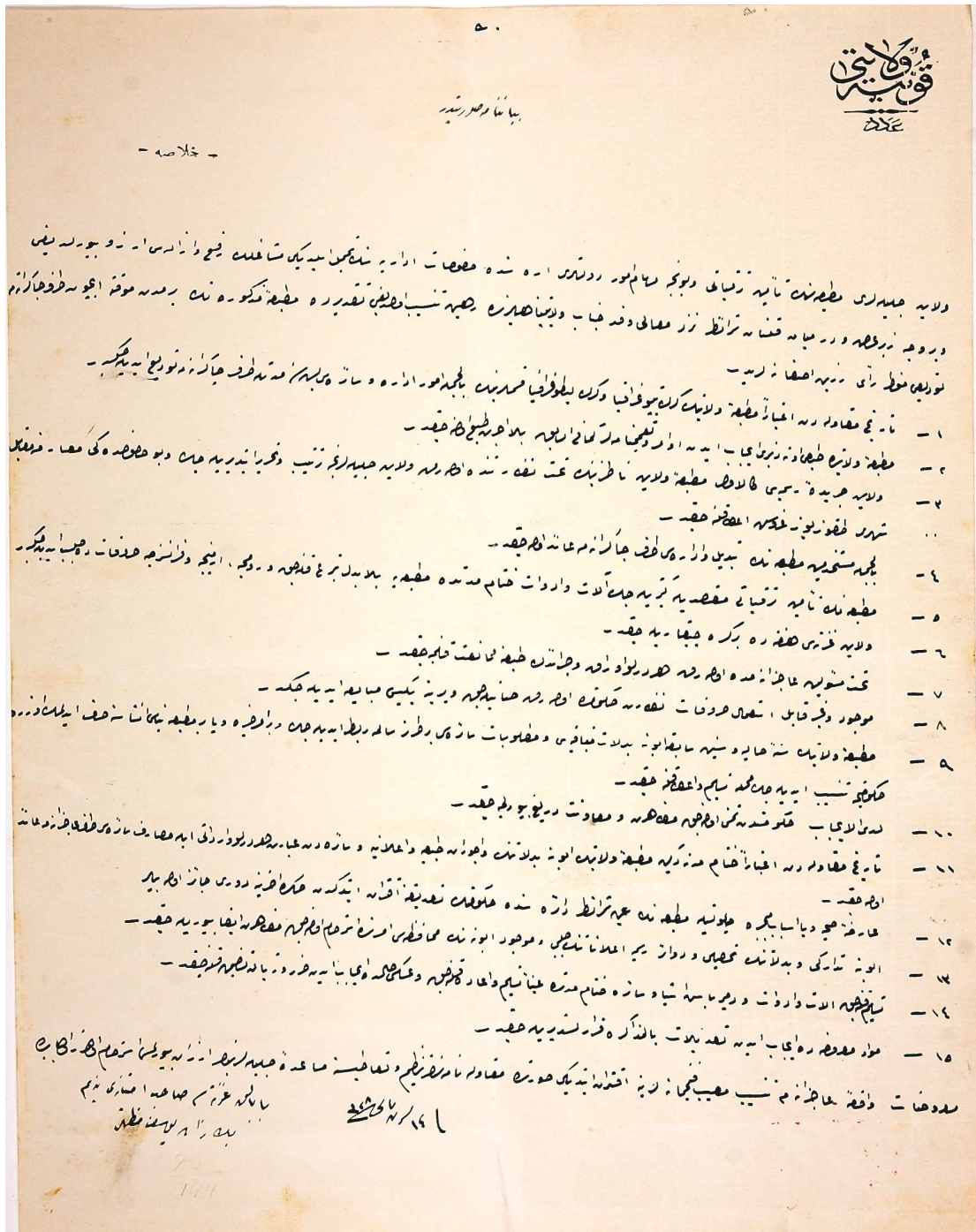
Temini kabil olmadığı takdirde bazı hususi gazeteler sahibi imtiyazları tarafından istida olunduğu vecihle gazete kema-kân Vilâyetin taht-ı nezaretinde tanzim ve meccanen neşir ve hükümetin evrak-ı lazımesi... tab olunmak ve vazife-i tahririyesi ne mukabil Vilâyete şehri bin kuruş ve fazla varidatından Vilâyet Sanayi mektebine bir hisse ifraz ve ita ve hitam-ı müddetinde bil-cümle âlât ve edevatı Demirbaş olarak ve kâde-i tabiyelerine asla hâlel getirilmeyerek iade ve teslim olunmak ve daha nafi şerait teklif edenler tercih edilmek üzere ücreti-münasib ile bir müteahhide tefvizi zaruri görülmekte bulunduğu matbaa-i Vilâyet nezareti tarafından ifade ve mutalaa-i vakıa meclis-i idare-i Vilâyetçe de tasvip edilmiş ve talibinin şeraiti tefvizi havi verecekleri

beyannamelerle matbaa nezaretinden yazılan derkenar suretleri leffen takdim olunmuş olmağıla suret-i hal ve münderecat-ı evraka nazaran iktizasının emir ve inbasına müsaade buyrulması babında emru-ferman hazreti men lehül emrindir.

8 Haziran 1331 ve 3 Kanun-i Sani Sene 328

Konya Valisi

EK-2/C: Yusuf Mazhar'ın Konya Vilâyet Matbaa'sını işletmek için Konya Valiliği'ne sunduğu 15 maddelik Beyanname sureti (BOA, DH. ID. DN. 79, GN. 28-14 Teşrin-i Sani 1328/27. 11. 1912)

EK-2/C:

- Hulasa-

BEYANNAME SURETİDİR

Vilâyet-i Celîle matbaalarında te'min-i terakkiyatı ve bunca mühâmm-i umuru devletleri arasında hususat-ı idariyesinin tahmil ettiği meşagilin raf ve izalesi arzu buyrulduğu ve ber-vech-i zîr arz ve dermeyan kılınan şerait nezd-i maali, vefd-i cenabı Vilâyet-penahide rehin tensip olduğu takdirde matba-i mezkurenin bir müddeti muvakkat için taraf-ı çâkiraneme tevdi menû-u ra'yi derpiş-i âsıfaneleridir.

1. Tarih-i mukaveleden itibaren matbaa-i Vilâyetin gerek tpoğrafya ve gerek katoğrafya kısımlarında bil-cümle umur-u idare ve sairesi beş sene müddetle taraf-ı çâkiraneme tevdi edilecektir.
2. Matbaa-i Vilâyette tab öteden beri icab eden evamir ve talimatla tamamı artık bila ücret tab olunacaktır.
3. Vilâyet ceridesi tesmiyesi kel-evvel matba-i Vilâyet nazırının taht-ı nezaretinde olarak Vilâyet-i Celîlelerince tertip ve tahrir ettirilecek ve bu hususta ki maarife mukabil şehri dokuz yüz kuruş ita kılınacaktır.
4. Bil-cümle müstahdemin-i matbaanın tebdil ve idaresi taraf-ı çâkiraneme ait olacaktır.
5. Matbaanın temin-i terakkiyatı maksadıyla getirilecek âlât ve edevat hitam-ı müddette bila-bedel teberru kılınacak ve Rumca, Ermenice ve Fransızca hurufatta celb edilecektir.
6. Vilâyet gazetesi haftada bir kere çıkarılacaktır.
7. Taht-ı mesuliyeti âcizanemde olarak her türlü evrak cerâidin tabına mümanaat kılınacaktır.
8. Mevcut gayri-kabil-i istimal hurufat nezaret-i hükümette olarak satılacak ve yerine yenisi mubâyaa edilecektir.
9. Matbaa-i Vilâyetin sene-i haliye ve sene-i sabıka abone bedelatının mütebakiyesi ve matlûbât-ı sairesi bir tarz-ı salime rabt edilecek ve bir emr-i

hayra ve ya bir matbaa binası inşasına sarf edilmek üzere hükümetçe tensip edilecek mahalle teslim ve ita kılınacaktır.

10. Ledel-icab hükümetten temenni olunacak muzaheret ve muavenet derî buyrulmayacaktır.
11. Tarih-i mukavelattan itibaren hitam-ı müddete değin matbaa-i Vilâyetin abone bedelatının ve ücûrat-ı tab'îye ve ilaniye ve saireden ibaret her türlü varidatı ile masarîf-ı sairesi tarafı çâkiraneme ait olacaktır.
12. Arıza veya esbab-ı diğere matbaanın aynı şerait dairesinde hükümette tatile iktiran ettikten sonra aharîne devri caiz olabilir.
13. Abone tedariki ve bedelatının tahsili ve devairi resmiye almanak'ının celbi ve mevcut abonenin muhafazası emrinde istirham olunacak mefahirane ifa buyrulacaktır.
14. Teslim kılınacak âlât ve edevat-ı demir baş eşya ve saire hitam-ı müddette aynen teslim ve iade kılınacak ve aksi halde icap eden zarar ve ziyan tazmin kılınacaktır.
15. Mevadd-ı marufede icap eden tadilat bil-müzakere kararlaştırılacaktır.

Mûlahazat vakıa-i acizaneme tensib mucib-i Fahimanelerine iktiran ettiğî surette mukavele namenin tanzim ve teatisine müsaade-i Celîlelerinin i'zan buyrulması terahhum olunur. Ol babta

14 Teşrin-i Sani Sene 328

Babalık gazetesini sahib-i imtiyazı

Nedim Bey zade Yusuf Mazhar

EK-2/D:

-Hulasa-

Matbaa nezaretinden yazılan Kânunuevvel 328 tarihli derkenar suretidir.

Babalık gazetesi sahib-i imtiyazı Mazhar Beğ tarafından takdim olunup âcizlerine havale buyrulan arzuhal ile bu babta matbaa müdürü tarafından verilen müzekkereler ve evrak-ı merbuta-i münfededesi tetkik olundu.

Gazetenin yirmi binden ziyade kuraya ve beş yüz kuruşu mütecaviz maaşı olan memurine re'sen tevzii ve irsali yolunda evvelce müttehiz ve hayli müddet meri olan usulün ilan-ı meşrutiyetten sonra tatbik olamaması neticesi olarak matbaa-i Vilâyet varidatı pek çok tenakus edip müstahdemi idare ve mevcudîni idare edemeyecek bir hal-i tezebzüle uğramıştır.

Gerçi bir aralık abone bedelatının bir mecidiye tenzil ve Vilâyetçe mülhakata tebligat-ı mütemadiye ve şedide icrası ve hariçten bazı siparişler kabul ve ifası suretiyle ihyasına çalışılmış ise de gazetenin kuraya isal ve tevzii ve abone bedelatının muntazaman tahsili emrinde vasait-i muntazama ve kanuniyyenin fıkdanına ve mülhakatça bir müddetten beri bu hususa layıkıyla ehemmiyet verilmemesine mebni senevî yetmiş beş bin kuruşa baliğ olan masarının temini bu gün pek müşkil ve müstahil bir hale geldiği anlaşılmakta tevazün-ü matlubun matbaa müstahdeminince icra kılınacak tensikat ilede istihsal kılınamayacağı istidlal edilmekte bulunduğundan matbaanın ve gazetenin idâme-i mevcudiyeti için bâ hükümetçe tahsisat-ı münasibe ve kafiye istihsali ve yahut eskiden olduğu gibi mecburi bir surette tevzii ve abonelerine iysali ile bedelatının tahsili emrinde tahsil daran ve Jandarmalar gibi vasait-i memleket ve kanuniyeden istifade olunması esbabının temini ile kabil olabileceği anlaşılmakta olup bu ise hal-i hazırda mümkünül-husul olamayacağı teşebbüsât-ı vakıa ve emsal-i mesbukasından istinbat edilmekte olduğundan müteahhit muma ileyhın iş bu istidasında dermeyeran eylediği şeraitten bazılarının ber-vech-i ati tatiliyle ve kendine matbaa müdür unvan-ı resmisi itasıyla maktûan ihale ve ilzamından başka çare görülmemektedir.

Şöyle ki; dermeyeran olunan şeraitten birinci ve ikinci Maddeler muvafık olup üçüncü Maddede Vilâyete verileceği beyan kılınan tahsisatın bin kuruşa iblağı ve keزالik dördüncü beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci Maddeler şayan-ı kabul olup ve

yalnız dokuzuncu Maddede abone bedelatı müdahalesinden tahsil edilecek mebaliğın ve birde bunun varidat-ı müstahsilesinden bil-cümle masarısı çıktıktan sonra beş senelik varidat-ı senevîye-i mütevassıtası iki yüz lirayı tecavüz ettiği takdirde fazlasından rub'unun matbaanın düyûn-u mevcudesi badet-tesviye hükümetçe tensip olunacak bir cihet-i hayriyeye verilmesi ve kezalik onuncu, on birinci, on ikinci on üçüncü Maddeler aynen kabul olunarak on dördüncü Maddede demir baş olarak teslim ve iade olunacak olan varidatın aynen ve hurufatın kuvve-i tabiyyesi hîn-i teslimdeki halde olarak iadesi şartlarının tadilen ilavesi ve on altıncı Madde olarak müteahhit tarafından Vilâyet-i Celîlelerinin nezaret ve muaveneti tahtında olarak Vilâyet salnamesi dercine selahiyyetdar olması şartınında ilavesi münasib-i mütalaa olmakta bulunduğundan bu cihetler nezd-i sami-i Vilâyet penahilerinde takdir buyrulduğu surette mukavele namesinin tanzimiyle mukavelat muharrirliğinden musaddıkan teatisi hususuna müsaade buyrulması menû-u ra'yi âli-i Vilâyet penahileridir. Ol babta.

EK-3: Seyyid Mehmet Celâleddin'in Konya Vilâyet Gazetesi Muharriri olduğunu gösteren belge (BOA, Y. Mtv DN. 69, GN. 1-24 Eylül 1308/06. 10. 1892)

ع .

ما سیه هیایه مطبوعه تکتات صید

قلم افندم حضرت
 جناب مولای معالضیفه حمید الفضل وشهدایا مدوح الایال ونعت بقره صلات برور اقدوس حضرت
 الم آمل دورانه اریکه برای توت و شانه جرحه آمیه
 روز جلوس سادت مایه حضرت ضحیه هیدیه نورو ممالک مودیه نهان رینک هکوشه شده وصور نمای
 سه صلات اوله بوجه مسسات خیره شهدایلیه بر لایقه صله اولعه اوزره بکره تابی وکاری
 مقصود امدتیه صحت نامه مطبوعه رنده بوجه رالوجه ایچیه سه غمید یوزعدرسم مجیدیک
 تقیمی کسی بر روی عبتیکارانه ره برنقده اولیغده قون عایله قونیک رضا مطر فخر و سرت
 بولنی استعما و تمام جات ابدیم ایلجه امدتیه صفت سه لایوکر [ه] یوزوخلایه ایچیه قونیه برنقده
 قونیه

EK-3:

Mabeyn-i Hümayun-i Mülükâne Baş Kitabet-i Celîlesine,

Devletlû Efendim Hazretleri

Cenab-ı Mevla-ı Müteal Halife-i Hamidül Hisal ve Şehriyar-i Memduh-ul amâl Velinimet-i bi minnetimiz padişah-ı hasenet-ı perver efendimiz hazretlerinin ila ahiriddevran erike piray-ı şevketşan buyursun amin.

Rûz-i Culûsi saadet-i men'us hazreti hilafet penahilerinden beri memalik-i mahsusa-i şahanelerinin her köşesinde vücud-ı nümay-ı saha-i hasenat olan bunca müessesat-ı hayriye-i şehriyârilerine bir lahika-i hasene olmak üzere bu kerre tesis ve güşad-i muhtefir emr-u fermana merhamet nişan mülükânelerinden bulunan Dar'ül-aceze için min gayri haddin 100 adet sim mecidiyesinin takdimi gibi bir arzuyu abdigaranede bulunmakta olduğumdan kabulüne inayetle kullarının dahi mazharı fakr-u meserret buyrulmasını isti'da ve istirhama cüret eyledim. Ol babda emr-u ferman hazreti menlehül emrindir. Fi 15 Rebi'ül-evvel sene 315

Konya Resmi Gazetesi Muharriri

Kulları es-seyyid Mehmet Celâleddin.

EK-4/A:

“MEFAHİR-İ MİLLÎYE”

Bir milletin adeti, bir vatanın hıfz-u selameti, ve bir devletin hukuk hakimiyeti hep askeri ile temin olunur. Millete vaki olan taarruz, vatana kasdedilen ihanet askerin süngüleriyle def’ ve tard olunur. Hasılı ordu, asker milletin ve devletin en sadık vefakar nıgehbanıdır. Vatan her köşesinde her bir yerinde runûma olan, ... umran, mamuriyet, şehirlerde yevmen fe yevmen efzâyîş bulan muamele-i ticaret, sanat efrad-ı ahâlideki refah-ı saadet, izdiyad-ı kuvved hep sukûn ve asayişle kaimdir. Er, asker ise asayiş-i vatanın ruknû kavimidir. Zafı satvetle hiçbir zaman asayiş temin edilemez. Bir millet için fevzû felah, sulh-u salah yine ancak satveti askeriyye ile temin edilebilir. “Hazır ol cenge eğer ister isen sulh-u salah” vatanın selameti milletin saadeti için düsturu hikmet-i addine şayandır. Milletdeki askerliğe olan rağbet ve hahiş noksan, muhabbet dündür, o milletin istikbali de âtisi de o mertebe muzlimdir. Şu millet-i necibiye-i Osmaniye en büyük en revnaklı kemalatını, en feyiznak nahmyesini askerlikde göstermiş, satveti askeriye sayesinde izhâr eylemiş, cihan medeniyetinih en parlak takdirlerine yine o kanlı şanlı harb meydanlarında muzaffer olmuştur. Hilkatene asker yaradılmış fezâili cengâveranede, evsafı merdânede fıtratın bol bol lütfuna nâil olmuş olan şu milletin askerlikde o harbin en mudik buhranlı zamanlarında izhâr ettiği zekalar, harikalar, meydan-ı kârzârın en müdhiş vakitlerinde selameti vatan namına meydana koyduğu cesaretler, kazandığı muzafferiyetler, tarihi millîmize ebediyen yadigar bıraktığı vak’alar hakkında ne kadar yazılar yazılırsa yazılsın bu millet-i Osmaniye’nin azameti ef’alini, celâdeti maziyesini satveti kâhıranesini bihakkın tasavvur bahsinde yine noksan kalmış olur.

İşte her biri birer şahid-i adil olan tarihler meydanda duruyor. Uzaklara, o bidayeti sultanatda devri istilaya kadar atfı nazar eylemeye hatta ne lüzum var. Devri ahîrede o gavaili hariciyye ile muzdarib, i’tişaşat dücâr-ı tedenni olduğu zamanlarda kabilinden gah gah öyle harikalar eylemişler ki tarihler de okuyubda o kahramanlara hayran kalmamak kabil değildir.

Mesela: Nice iktidarsız hamiyetsiz nâ ehil kumandanların taht-ı mezelletinde mağlubiyetten baş kaldıramamış, mâili inhidam zannedilmiş olan o yorgun ordu vakta ki tali’in ufacık bir lütfuna, bahtın ufak bir cilvesine mazhar olmuş, serkârde Kara

Mustafa Paşa gibi bir serdara kavuşmuş, ufak bir nefes almış, be-tekrar Viyanalara ecdadının muhasara idüb de zabt edemedikleri o yerlere kadar akınlara başlamış, Bir Baltacının vücuduyla mahkumu zeval ad edilen o zaif ordu, iktidar ve maharetiyle kos koca bir İmparatorluk vücuda getiren bir afet-i cevvali ordusuyla maiyeti halkıyla Prutda esir etmeye kadar kıyam etmiş..!

Devri ahîrde Musa Paşa gibi bir serdar Gazi Osman Paşa gibi bir kumandan o zaif, zebun ordunun, o yaralı arslanın kumandasını deruhte etmişler, teşettüti idare ile muzmahil olan o yorgun, bereli ordu âlemi askeride “Silistre”, “Plevne” gibi unutulmaz iki tâk-ı mualla meydana getirmiş, kazandıkları o mağrur azêmetli kumandanları Hristiyanlık namına Romanyadan o küçük beylikden istiâneye kadar mecbur etmiştir. Yine o kahraman ordunun eczasından bir parça, bir avuç fedai Şıbkada “Esfeti Nikola” tepesine âlemi Osmaniye rekz etmek yolunda, kalbi milletde ebediyyen menkûş kalacak surette fedakarlıklar, hamiyetler göstermiştir. Fıtratın askerlik namına bahş eylediği bu fezâil-i la tühsâ bu milleti hakikaten askerliğe has kılmış, ve bu kavmi necibe “Milleti Selha” namını da kılıcının ekmeği kadar hakkı olmuştur.

Acaba cihanda hangi bir millet, hangi bir ordu görölmüşdür ki Yemen gibi havayıcı zaruriyenin hemen kâffesinden mahrum bir çölde şedaidi iklimiyyenin her türlü avarızına maruz bir mahalde aç, sefil, zelil bir halde her türlü muavenet ve müzaheretden dûr bir yoksuzluk içerisinde düşmanlarına yıllarca tâb aver mukavemet olsun, hatta muzaffer bulunsun.

İşte bu biçare millet devr-i istibdadın en müzlim en gaddarane zamanlarında bile âsarı umrandan bâîd yerlerde, Yemen gibi muhavvef, payansız çöllerde derdi sefalet ve zaruretle binlerce kahraman arkadaş gaib ederek vatan uğrunda Osmanlılık namına yüz binlerce alkışlara, takdirlere seza şeca’at, metanet, kanaat nûmuneleri gösterdi. Âlemi medeniyetin mazhar-ı hayranı oldu. Osmanlılığın o mahkum-i zeval ad edilen milletin asabiyeti kavmiyesini, hayat-ı milliyesini, fezâili askeriyesini bilfiil isbat etti. İşte bu gibi fezâil bu gibi meali bu milletin fitrî bir semeresi, harikası, gıpta bahş-i cihan bir kuvve-i namiyesidir. Ya o halde bu milletin çıkardığı şu mümtaz ordu birde talim ve terbiye ile iktisâbı fen ve marifet eyleyse bu bî çare masum millet için acaba ne latif, ne ruhnüvaz hatıralar uyandadır? Mazinin o hazin hatıralarını o mes’ud emellerini acaba tazelemezmi?

Sad hezâr hamd olsun o Hakîmi lâ yezale ki o devri istibdad o idarei zalime o yorgun ordunun silahı hürriyetiyle parlatdı, süngüleriyle kahr-u terzil idildi, idildi de bir sabah hürriyete bir ravza-i sermediye resîde oldu. Mazinin alkışları arasında büyük bir sît-ü şöhrete malik olan ordularımız manevralar yapmak bahtiyarlığına, askerlerimiz talim ve terbiye edilmek şerefine nâil oldu. Ey ümmeti naciye, ey Konya ahâlisi ! Bu bizim istikbalimiz için bir beraat-ı istihlaldir. İşte talim ve terbiye edilen endahte ihzar edilen şu namdâr ordumuzun bir cüz-ü kalilini teşkil eden Konya Taburu efrâdı da o topraklar altında çürümüş ecdadının o mukaddes, muhterem vatan kahramanlarının ne yaman ne müste'îd oğulları olduğunu isbat ediyorlar. Biz askerler ki askerliğin hemende mucidi addine şayan olan Koca Bonapartın her biri birer düstürü hikmet olan sözleriyle âmiliz. O sözler ki en büyük bir kumandanın o afet harbin harb meydanlarındaki kanlı şanlı tecrübeleri neticesidir. Kalblerimizde zevâli nâ pezîr bir suretde hak edilmiş birer mi'yar muzafferiyetdir. “Her şeyi yapan eslihayı nariyedir, bakisi bir şey değildir.” Sözü de şu koca imparatorun lisanı hamasetinden sadır olmuştur. Müjde Konya ahâlisi, müjde ki sevgili evladlarınız o yiğit kardaşlarınız şu endaht tecrübelerinde ümidin, arzusunun fevkinde muvaffakiyetler gösteriyor. Mermilerin hedefe isabetleri takdire şayan bir yekünü buluyor. İşte bu da tekemmül ve teâli yolunda ordumuzun âtisi için bir burhan-ı münirdir.

Mülazimi Evvel Tophaneli SABRÎ

صندقرنه تأیید و ایالتی و متشکک را بلاموتقیر
 ایدمان و بدین حدایتند کوریکتی و الایشتان
 ایدمان و بدین حدایتند کوریکتی و الایشتان
 مساند و بولونی تی شرومه و سلیطین بولادی
 غروشدن اشانی سقری قبول ایدمان و اشانی مرادومه
 وین و سده و غروشه اوز افروشی و بولادی
 ایدمان و غروشه سارقمی تنظیم اوز افروشی
 اوز افروشی و بولادی و بولادی و بولادی
 شهر کلاون تی تأیید و سلیطین و بولادی
 وینک و غروشه و غروشه و غروشه و غروشه
 وینک اوزره تنظیم ایدمان و غروشه و غروشه

أولها

[illegible][illegible][illegible]

استیضای کلیه اشیاء خوش کوروز ، ترکیه دن
نظامیه ، و حقیق و بزرگ اوزونه آتاقان ییلدیزکین
ایلی هم ایده ییز . قوسلره فرهنگلره باقدین
و ششیز ، قوس ترکیه باقی حالاره کیمیز ،
ایشه همز شو اعتقاد و اعتیاد و اوزکلی یز .
شده و یلاردن آت آفنده تعصب کوسریمکله برابر
آفنده تعصب کوسریمکله برابر

[illegible][illegible]

چلی افتدی حضرت تری طرفدن عموم
مولو بخاندلره کوندریان تعلیمات صورتیدر :

ولایت و ریاسته مختار بودلیندی طریقت
علیه جلیله اولموک آزیت و تریاق و تعالیای
و تقاریب ابالیزیت و استراخ و طاقه
و معمارک کتکری و پیژنده علوم و معارف
عجمی و سیر و سلوک حسن تطبیق و ابوی
الجله حاسنک حصول ایچی درگاه شری
اسلامیه میره اولمچندن بخواه تعالی
اشیو امینیه بیگ حسن تطبیق کالیق
ندار ایش اولغه بالشی خامی بودلیندی
محدود برده نامور استادندر شری تطبیق
اولمچندن اولدوق وجهه درگاه شری
تکهنه و کوچکهنه و اولدولدی بدهک
انتضانه کوره درگاه شایباندن و قدما
اشوان و عجمان و ایسلجای بدهک شری
داره معریتیه کور درگاه شری بره رنده
برجلیس تشکیل ایدیهک درگاه شری هرسته
وارد ایدیهک صفاتی حبیب و شری و مسیح و ذلک
قوی واریسای اشیو امینیه و اولمچندن
ایچیه تحقیقات اولمچندن کور کلدزچکیز

(453)

سك ايتك اوكر، سوجه مكيتيرني مكيت حاله
يوقدن ايشه باشلام بكا شده. معارف نظارني
ولقي اوزره هين چالشي يز. سوركه ده شو
شده كورمك ايسنيكيز معارف نظارني فكدي
بولوشون ايله تبيت شخصيه من ايله كويده
مواقف.

[illegible][illegible]

برده اونه د نیری غریب بر اعتقاد وار . هر کس
کندی یی عربی و فارسی نک جاملی . ترکیه نک
علامه و عالم . عربی و فارسی آواز ال

EK-4/C: Çelebi Efendi'nin Mevlevihanelere gönderdiği talimat Sureti (Konya Vilâyet Gazetesi, 1 Aralık 1908, s. 3)

“Velâyet ve riyâsetiyle müftehir bulunduğum tarîkatı celîle-i mevlevîyenin izdiyadi şeref ve tealesi ve fukarayı babullahın terbiyet ve istirahatı ve taifei aliyemizin tekessürü ve beynimizde ulum ve maârifin tamimi ve seyr-u sülûkun hüsnü tatbiki ve bu gibi bilcümle mehâsinin husûlü ancak dergâhlarımızın ıslahıyla müyesser olacağından bihavlihi teala işbu ümniyye-i hayriyenin hüsnü tatbikine kema yelîku ibtidâr edilmiş olmağla binnefs hadimi bulunduğum huzuru pîrde ta devri istibdaddan beri tatbik olunagelmekte olduğu vechile dergâhlarımızın büyüklüğüne ve küçüklüğüne ve bulunduğu beldenin iktizâsına göre dergâh zabitanından ve kudemayı ihvan ve muhıbbandan veya sülahayı belleden beş zat marifetiyle umum dergâhların her birerlerinde bir meclis teşkil edilerek dergâhların her sene varidatıyla mesarifini mübeyyin muvazzah ve musahhah bir defterin Konya’ya irsali ve işbu hesap defteri üzerine icrâyı teftişat etmek üzere göndereceğimiz memura bilcümle hesabat ve icrâat ibraz edilerek teşevvüş ve mübayenet ve yolsuzluk zuhur etmemesine begâyet itina olunması ve dergâhın bir senelik hesabı carisi üzerinden bir aylık varidatıyla mesarifini mübeyyin bir pusulanın şimdiden hemen fakire gönderilmesi ve cânlara verilen et’imenin ve meaşın neden ibaret bulunduğu ve sabun ve şeker ve kahve ve aba vesaire gibi muknin niyazları varsa kezalik onunda beyanı ve dergâhlarda mücerred ve müteehhil hücre nişîn ve vazife her kaç zat olduğunun ve matbah cânlarının adeti neden ibaret olduğunun ve bunlardan Şeyh Efendi ailesinden başka dergâhda sakın ve dergâhdan muvazzaf kimseler varsa ne sebeble sakın ve müstefid olduğunun beyanıyla seccade nişin oldukları dergâhda evkatı hamsede ihvan ile beraber ma’zereti meşrua bulunmadığı takdirde namaza ve vakti muayyende ismi celale devam olunması ve bila mazeret terki selat edilmemesine gâyetle ihtimam olunub muhalefet edenlerin ale-l usul mücazat edilmesi ve mukabele-i şerifeye ve mukabele icrâ edilemeyen bazı zaviyelerde ismi celale ve makamımızdan evvelce tamim edilen mesnevi şerifi ve halebi-i şerife haftada bir kere behemehal müdavemet olunup bila mazereti şer’iyye terk olunmaması ve tekayayı mevleviye şeriat-ı garrayı Ahmediyyenin sûrî manevi bir hadimi olmak üzere teessüs eylemiş olduğundan ve tarikatı aliyye-i mevleviyye zahiren ve batinen aynı şeriatı Ahmediye olduğundan bu sebepten dolayı şeri şerifin emir ve nehiy etmiş olduğu ahkamı kudsiyyeye fevkâlade itina eyleyüp şeriat ve tarikat

ahkamına gayri muvâfık ahvalden fevkalade ictinab olunması ve şu yazılan mevaddın harfiyyen icrâsı hususunda tekasül edenler makamı devrişaneme bahş edilen imtiyazatı kadime ve cariyeye müsteniden mesul olacağı ve haklarında lâzım gelen muamele-i icrâiyyede bir güna rehavet gösterilmeyeceği beyan olunur. Ve işbu tamimin ikişer sureti okunaklı bir suretde çıkarılıb levha şeklinde biri matbahı şerife ve diğeri dergâhı şerifin bütün ihvanca görülecek bir mahalline talik olunması tezyil kılınır. ”

EK-5:

TEDKİKAT-I TARİHİYE-KONYA

MUHARRİRİ: NACİ FİKRET -9-

Ezmine-i kadime haritalarının hemen hepsinde gösterilen böyle bir göl hakikat-i halde mevcut değildir.

Bu çölün vaktiyle deniz olduğu ispata yarayacak delailden biriside tuz gölüne yaklaştıkça toprağın ihtiva ettiği emlahın (tuz) gittikçe tezayüd (artmak) etmesidir. Bu hususta Elize Zekalus, coğrafyasında şu malumatı veriyor:

Tuz gölünün garbında ovanın ötesine berisine bir çok tuzlu su birikintilerinden, bataklıklarından müteşekkil küçük göllerle bir takım tuzlu ırmaklar saçılmıştır. Bunlar yazın tebahurat (buharlaşıma) ederek kurur, kışın yine su ile dolarlar. Bu gölcüklerden bir çoğu ihtiva ettikleri emlahın nev-i itibariyle asıl tuz gölünden farklıdır. Mesela (iskil) köyüne yakın bulunan (Bölük) gölünün suyu geberitit magnezi ile geberititi suda ihtiva etmektedir. Yazın suları çekilen bu bipayan stepler hizasında cenube ve garba doğru imtedad eyleyen göllerin yatağındaki mavimtrak killerde aynı surette (klor sodyum)’a karışmamış olan acı (magnezi) emlahıyla mesbuğ (dolu) bir haldedir. Acı ve Tuzlu göllerin yekdiğerine olan mücavereti(komşuluk) buralara akıp gelen suların muhtelif emlahı havi tabakalardan geçerek araların emlahını aynı bir yere nakil etmiş olmasından ileri geliyor ki bu hali kapalı havzalarda kesiril (çok ünlü) vuku bir hadisedir. (Bölük göl)’ün kenarlarında bu mağnezyalı çaylardan biri menşeyinden mansıbına kadar tanınmıştır. Mağnezya melhi ile meşbu’ğ olan toprak adi tuzun tazhiratı ile mestur (örtülü) olan toprağın salabetine malik değildir. Bilakis hamur kıvamında olup yürüyüşü müşkil bir hale getirir; zemin en küçük bir tazyika bile mukavemet edemez, göçer.

Stepin en kurak aksamı bir ot ile mesturdur ki ineklerin pek iştah ile yedikleri bu ot, atın ayakları ezildiğinde gayet güzel bir koku neşreder. Konya’da bundan kokulu bir yağ çıkarılır ki “fun” mültekebeni hiç olmazsa gülyağı derecesinde latif bulmuştur.” Olsa gerektir.

Birazda 1890-1891 yani 1306-1307 tarihinde Anadolu’da ve hassaten şehrimizde ilmi bir seyahat icar etmiş olan Fransız ilim ve müsteşriki Klemen Huvark

(dokuzun derbenidi)ni geçtikten sonra ilk defa gördüğü Konya'nın kendisine nasıl bir intiba bırakmış olduğunu görelim:

İçine girilmeden çok zaman evvel görülmekle başlayan Konya, zemini düz ve gayet geniş bir çukurluğun müntehasındadır ve bu düz ova ortasında civarındaki “Sille” ve “Meram” nahiyeleriyle beraber hemen yegane meskun mevkidir. Bu çukur ova bomboştur. Adeta bir çöldür. Hacı halifede de aksi görülen mahalli bir ananeye nazaran bu ova, vaktiyle deniz olup eflatun ilahesi tarafından kurulmuş idi. Ananenin birinci kısmı doğru olabilir. Bu ovaya kadar kurumuş bir göl manzarasını arz eden diğer hiçbir yer yoktur. fakat anânenin ikinci kısmı kayd-ı ihtiyatla telakki olunmak icap eder. Kim bilir, hangi mahalli anane murur-u (geçmiş) zamanla bu tuhaf şekle istihale /(değişmek) etmiştir.

Her ne olursa olsun burada tabî ki bir çölün ortasındaki bir vaha halinde dünyanın aksam-ı dairesinden tamamıyla tecrid edilmiş bir şekilide bu “ikonyum” şehrinin mevcut olmasından daha garip bir şey tasavvur edilemez; bu garabete imkan veren meramdaki menbaalardır. Bu şehrin yegane sebebi vucud dağlardan çıkarak çölde gayb olmak üzere gelen akarsulardan müteşekkil çaylardır. İşte bu sulardır ki Konya'nın etrafındaki bağları bahçeleri ırva ve iska ederler; bu çayların saha tesir ve ihyasından hariçte kalan yerler ise bir taraftan çıplak dağlardan ve diğer taraftan iki günlük bir mesafe dahilinde imtidad eden gayri meşru'ğ(ekilmeyen) bir ovadan ibarettir.

Bundan evvelki makalelerimizde garba doğru yaklaştıkça dağların kuve-i hayatiyesi yavaş yavaş tezayüd edeceğini üzerlerindeki orman ve koruların daha kesif vadilerinden akan çayların daha dolgun bir hale geldiğini söylemiştik. Bunun başlıca sebebi garba ve cenuba doğru dağların irtifai'nin tezayüdü ve bu nakle mütenasib olarak üzerlerindeki kar hamulesinin fazlalığıdır. Bu suretle bütün bu dağlar adeta bir sıra su mahsenleri halini almış oluyor. Bahara doğru eriyerek bunların yarık ve çatlaklarından nüfuz ve hulul etmiş olan sular, tabakat-ı arziyanın derelerle inkıtaa(kesilmek) yaradığı mahallerde yegane menbaalar teşkil ediyorlar. İşte cenubdan şimale doğru sıralanan ve hep bu dağlara amud (dik) teşkil eden bir takım vadiler vardır ki Konya'nın cenubu karbiyesinde (çayırbağ, gödene ve hatup) köyleri arasından geçen vadi ile onun bir iki saat şimalinde bulunan ve fakat ondan daha fazla dolamalık olan meram deresi ve daha şimaldeki sille deresi bu kabildir. Suların asırlarca devam eden tesirat-ı intikaliyesi ile

oyulmuş ve derinleşmiş olan bu vadiler dahilinde tabakat-ı arziyanın ve sureti teşkil ve tatbiki pek şayan-ı dikkat ve temaşa bir halde görölmektedir.

Gelecek makalelerimizde oldukça mufassal (geniş) olarak mütalaa etmek istediğimiz bu arziyatı bahsinde şimdilik bu kadarcık söyleriz ki Konya'nın cidden şayanı temaşa güzelliklerinden. Ve bünyedeki zuhurdan müteşekkil tabakatın arz etmekte olduğu şekillerdir. Ezcümle muhtelif bünye ve sertlikteki kayaların arasındaki bu fark hesabıyla bir çoğu asırlarca devam eden intikalatın tesiriyle teşkil etmiş olan “kızlar kayası” bu kabildendir. Hatta bunların suret-i teşkili hakkında mahalli tuhaf bir efsane de vardır. Güya vaktiyle bir düğün alayı geçiyormuş, gelin yahut içlerinden bir şahıs tebevül etmiş ve gizlice yufka ile silinmiş, cenabı hak cezaen teknil gelin alayını taşta tahvil etmiştir.

[illegible]

EK-6:

TEDKİKAT-I EDEBİYAT-EMİN BÜLEND VE ŞİİRLERİ- MUHARRİRİ: MUZAFFER HAMİD

Servet-i Fünun edebiyatının bazı hususiyetlerle ayrılan bir istitalesi ad ettiğimiz Fecr-i Ati edebiyatının şiir cephesinde Ahmet Haşim beyden sonra en kudretli feyyaz şahsiyeti şüphesiz Emin Bülend beydir. Fecr-i Ati'nin Ahmet Haşim Bey'e nazaran daha az sembolik fakat herhalde hemen hemen aynı kudret-i şiiriye malik genç siması işte on sene oluyor ki edebiyat sahasından çekildi.

On sene evvel yüksek bir nefise-i şiiriyesini meşhur “Gurur”unu anlatılamayacak kadar nuşin bir heyecanla okuduğumuz sanatkâr şairin, o zamandan beri rebab sanatından bir tek nağmecik olsun çıkmadı. Bilmem, Emin Bülend Bey'e Türk Edebiyatı'nın kaybettiği bir sima diyebilir miyiz? Bu zalim hükmü daha iki üç sene evvel vermiş dimağlar var. İsmail Habib pek meşhur kitabında “Emin Bey şimdi kendisine acınan uzak bir sükûttur.” diyor.

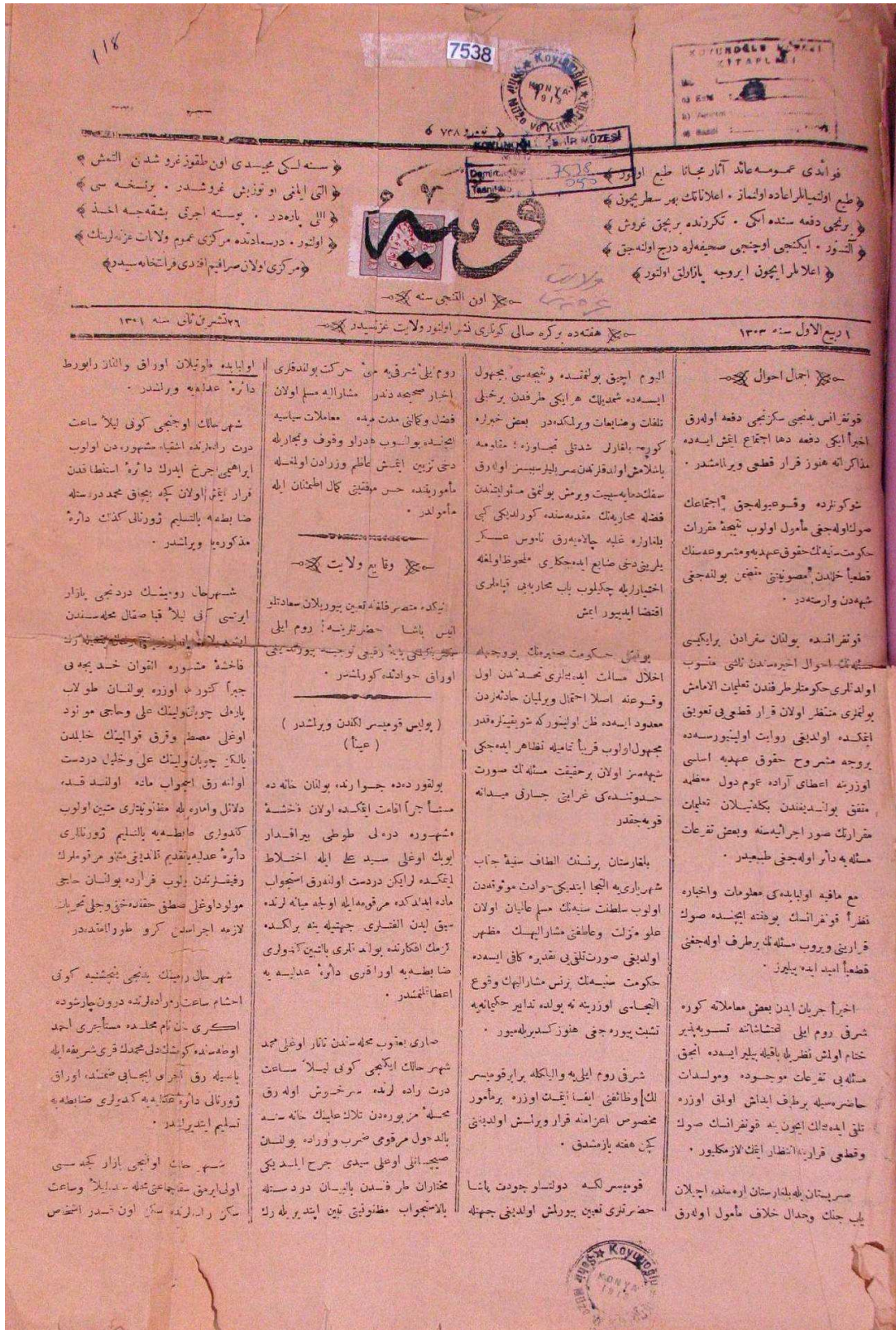
Filhakika Emin Bey yuvasını değiştiren genç bir kartal gibi Türk Edebiyatında çıktığı şahikadan; şiir şahikasından, sportiyesine atladı. On sene kadar sanata derin bir aşkla merbut kalan on sene nadide ve hassas şiirleriyle terbiye-i edebiye ve bedeniyemizi takviye ve tesmiye eden şair, şimdi de Türk gençliğinin terbiye-i bedeniye ve azliyesi için çalışıyor. Onu bugün Fenerbahçe gibi kutlu bir spor kulübünün faal uzuvları arasında görüyoruz. Demek ki Türk şiirinin kaybettiğini Türk sporu kazanmış.

Kaybettiğini mi dedik? Hayır hayır... Emin Bülend, Türk sanat edebiyesi için henüz tamamen kaybedilmiş telakki eylemez. Gerçi on senedir onun zengin ve derin muhayyilesinden çıkmış bir saniha-i şiiriye tesadüf etmedik. Gerçi Emin Bülend Bey bir zamanlar perestiş edercesine sevdiği peri-i şiire bugün sadakatsizlik gösteren vefasız bir aşık vaziyetindedir. Onu sporun fettan ve cazibedar dilberi kendi harimi muhabbetine aldı.

Fakat bütün bunlar Emin Bülend Bey'in bir gün –ihtimal ki yakın bir atide–dünkü ateşin aşk ve iştiyaktan kalan bir bakiye-i perestişle ve haksızca terk edilmiş bir eski sevgiliye avdet eder gibi tekrar hayat-ı sanata dönmesine mani olmayacaktır. Zira

genç şairin kalbinde biz dünkü sanat imanı ve mefkûresinin hala küller altında sıcaklığını muhafaza eden ateşler gibi için için yandığına kanaat ediyoruz.

*Ahmet Haşim bey ve sanat-ı edebiyesi hakkında babalıkta epeyce evvel yazdığım silsile-i tedkikat üzerine bir çok gençlerden dün bu yoldaki edebi tahlillere devam etmekliğini müşir rica yollu mektuplar almıştım. Hem emir telakki ettiğim bu ricaları isaf (yerine getirme) etmiş bunmak ve hem de naçiz yazılarım hakkında fazla teveccüh ve rağbet gösteren gençlerle bilhassa müştakan şiir vadiye bir şükran nişanesi olmak üzere bu yazıyı neşr ediyorum. Emin Bülend beye dair yazdığım bu tedkiki genç edebi neslin şayan-ı nazar gördüğüm diğer simaları hakkındaki etütlerim takip edecektir. M.H.

۱۳۲۶

قانون مجری

شرائط اشترا و اعلان :

سنه [] مجری بکری غروشدن [] والی آتقی ۱۲

غروشدن

اعلامات ایچون ابرو بازارلق اولدور

بر تفسیسی بکری باردر

مطبعه و محل اداره سی :

حکومت دارمستدر

امور اداره و محرمه طالع مواد ایچون مطبعه مطبوعه

مرامجت اولدور

ساج عروسیه طالع آکر عانا قبول درج اولدور

سج ایلیا نوری اعاده اولماز

بر تفسیسی بکری باردر

(۳۰ سوال سنه ۱۳۲۶)

حقتده نشر اولدور ولایت غروشدن

(۱۱ تفسیرقانی سنه ۱۳۲۶)

فرمان مالی قرائتی

ولاقر و ایلیکته تعیین بوردلش اولان ساداتلو طالع پاشا حضرتنریک مأموریت جلیلهلری تشتمن اولان امرعائلیک رسم بقی قرائتده شهرمال رومیتک سکرنجی جمه ابرتس کوی ماعت سکرده اجرایی قرار کیر اولش و بالاکا علیه لازم کلازده اعطای معلومات ایدش ایدی بومده کورده ذات عالی و لایشاهی اونیقورمه لری لایس نشان دیشا نری حامن اولدقاری و رشادتلو جلی اقدی حضرت نری ایه بالجه ارکان و مأمورین و لایس و امرا و ضابطان عسکری ایه عالمایچیلان و اشرف و معتبران مملکت و لایسای رواجیه الب سیمیلرله حاضر بالدفقاری عساکر اعطای و سنبله و بولیس افرای سنبله احترام و بر تحیل اعلای اتمو و تنظیم ایدلر و حاکم حکومت دارمسی بیدانه والی مازالیه حضرت نری یل تعظیم و احترام لده طالع کورده اولدقاری مازالیشانی مازالیه بکیتون بیزی ساداتلو خدمت اقدیه تودوم و انطا یورملرله موسی له طرفین تکررات فاقه ایه فتح و قرائت اولمشدر

فرمان عالیشان قرائتی متعاب مقی باده ساج احمد اقدی طرفدن دما تلاوت اولش و عموم حاضرین آیین خوان اولمشدر

بمده مکتب طابع موبقی اوج دفعه رسم سلامی اجرایی اوزینه بادشاهم چوقی یشاحیه عیالیه کتار ایدش و بولری متعاقب موسیق طرفین حیدری و حریت مارشلیم تم اولمشدر

رسم بین قران بوردلکه مسکی الحتام اولدقاری سکره جلی اقدی طرفدن ولاقر خلفه سلام شاهانی و مشروطیت حقتده بعضی ایضاحاتی متضمن زبرد صردی مندرج برنطق ابیع قرائت دلیس و بعد والی جامع الفضائل مقام عالیجاری بالتشرف عوما تبریکات رسمیه اعلایمشدر

فرمان حارون صود

امیرالامر الکرام کیر الکرام بادشاهم (ذوالقندر و الاحترام مسامحان)

(وسع مقدس ایلله سکن محراب فی الیوم)

(التلون من شهرتشان المظم لسنه)

(وعشیرین و لایس و الالف)

رشادتلو جلی اقدی حضرت نری طرفدن ایراد یوریلان نطقک صورتیدر اهالی کرام !

اصول مشروطیت حق صریحمن ایدن حقوقی آرایماق بزی درک عمو و اشه جلاله دوشورمش ایدی اودور استبدادک مطلق بیلم تعریف و تصور ایدلرک بر قلم واریدر ؟ بجای دینه بایلم که بولرک ظلمدن دکل کردن اکلده غرضده اعلامشدی ای سنیس حقیله مشحون اولان محرم قوتیه اهالیسی : اصول مشروطیت و مشورت حق مشرورده جناب رودرک قران مجیدده حیث اکر مه خطاب ایه عومزه شامل اولان استبداد باه (وشاورم) یوریلور امر و فرمان آتیه و احادیث نبویه ایه ثابت و مؤید اولان اصول مشرورده و مشروطی قالد و مشر ایدی قصیده حاجت بعضی کتیدیه مزه بیل اتمرله عمو و افایه قدر جسارت ایشلر ایدی حفظا و بحال برازدها دوام ایددی دهاییجه نیچیدن و شرایع متعلق کتابلری قلد بره قلد ایدی معلومات دینه مزدن نری محروم ایللچکلری خصوصاً اجدادمزک سرابا خون شهادتیه ملمع اولان و قائلری بهانه آتاق سولکی وطنمزک حرطرفده آری آری اجلی بار افرای موج ایدلرک الیزدن کیدجکدی حداتم حد غیراء غلبه کلرک جناب حق اتحاد و ترقی جمعیتی آلت ایدلرک قهرمان و شامل اردومزک انضمام مساوات سلطنتکارانه حق مشرورمز استود ایدلرک بولک ایچون اشو جمعیت محترمه بازل و جان محسوماول اولقلندز عین قرض و قرض عیدر

مع هذا ذات شاه ایه کوروشده مانتک حق اولان قانون اساسی درجه لیاقتی تصدیق بوردق اصول مشورت و مشروطیه حقیقی رعایت یورده جلیلهلری سلام شاهانریه قوتیه اهالیسه تبلیغ ایللچکلری

۶ آونوز طقوزنجی سنه ۱۳۲۶

(صالی)

۶ نومبر ۱۹۰۱

شرائط اشترای و اعلان :

سنه [عیدیکری فروشدن] ۲۰ واتی آلتی ۱۲
فروشند
اعلاماتک بدی که حسابیه هر سطر ایچون دوت
تکراری حالده اوج فروش الزوم
رجی . ایچی و اونچی صحیفه درج اولنجق
اعلامات ایچون ایرد بازارلق اولنور
— برنقصی اون بارعد —

قونیه

مطبعه و محل اداره سی :

— حکومت دارمسندهدر —
امور اداره و تحریقه طابو اچون مطبعه . دربرق
مراجعت اولنور
منافع مومیه طابو آکر عیلاً قبول دوج اولنور
درج ایدیلانری اناده اوتماز
— برنقصی اون بارعد —

(۶ کانونی سنه ۱۳۲۶)

هفته نشر اولنور ولایت خرمسیدر

(۲۶ ذی الحجه سنه ۱۳۲۶)

تذکره

داخلیه نظارت جلیله سندن ولایت تبلیغ

ایدیلان تفراف صورسیدر

کرک شخصلریه و کرک عموم متعلق
مسائلین مأموریت اقتضاسندن طولای اهلایک
هایکی مرجعه نه صورتیه مراجعت و شکرانده
بولنجی لازم که چکی قانون اساسیک اون
درنجی والی ایکنجی ماده لایحه مصرح
اولدیی و ملککنده انتظام و ترتیق حصول
مأمورین ایل برابر اهلایکله قانون اساسی
حکمنه رعایت اقلیه منوط بولندینی حالده
بعضی محالوره مختلف عنوانلره تشکیک ایدن
جستارله افراد اهالی طرفندن مأمورین
حکومتک استغفانه و ترک موقع مأموریت
اجبار و بوردلو تکلیفات موافقت ایسان
مأمورلرک جبراً طرد و اخراجلری و دولجه
تعیین واعزام اولسان مأمورلرک محلی
مأموریتلریه مواظبتده عدم قبوللری
حرکات قانون شکنانه به اجتناب اولقنده
بولندینی معاملات و تجارت جاریدن
مستان اولقنده اصول و قانون خارجده
هیچ برمداخله و معامله تک و قوی تجویز
اولمیهی و سعادت وطن و ملیه مرکز
کافل یکه ای اولان قانون اساسی حکمنه
متاقی تشیق و حرکتک مره طرفندن جرأت
اولنورسه اولسون متجاسری حقدنه
تقیات سریمه مؤثره قانونده ذره قدر
اهمال اولماق لازم که چکی جهله حق
و صلاحیتلری و حدود قانونی نیجاوزه
و اخلاص نظام و انضباطه قصدی ایدیلر عابیه
بلا تأخیر تقیات قانونیه ک ایفا ایدیلر
وقوع قانونیه و ضابطه مقاومت ایدیلر
اولدیی تقدیرده جهت عسکریدن معاونت
فعلیه طایفه حرکات و مجاوزات قانون شکنانه
صورت قلمبده ثبات و برسی تمعیا و
آکیداً توصیه و طلب اولنجق معاونت
عسکرلرک در داخل ایسانی شمنده
قوماندا لقلره اواصر صریحه
اعطایی خصوصتکده حربه نظارت جلیله سنه
اشعار قلدینی علاوه تبلیغ اولنور اولیاده
فی ۲ کانونی سنه ۱۳۲۶
داخلیه ناشوی
حسین حلی

شکر اعمالی حقدنه برایکی سوز

اوستایک صوک ضربه سیایسته قارشو
اتحاد ایدیلر اقتصادی و حرب و لایحه
شکر اعمالی . ایچی اورتایه آندی .
اکثری و صحت برتر عیبا شکر فصل اعمال
ایدیلور دییه . ارباب و فو قده بایده بیلدیک
انظار معالیمه عرش الیمک باشلادی .
بونلر هب شایان افتخار و مظهر تحسیندر .
فقط الک صکره موضوع بحث اولنجق
بر مسئله اول اورتیه ایدیلور ، ادا هیلی
جهتلر ایسه هیچ قله بیله تیور .
بوگون هان حوایج ضروریه میانه
کیرن شری هر فرد کندی حوایجی قدر
استحصال ایدیمه جلدندن شو اوزلور
بالطبع بر قایقه تأسیسی تولید ایلر
شمدی شکرک صورت اعمالی اوکرندک ،
بوسوخله ۲-۳ بیک لیرا فدا ایدیلر
برده قایقه انا ایدیلرک فرض ایدیم
صکره نه اولنجق ...
ایسته بوکشمیدن قلعی رجواب و برمه
کیمه جسات ایدیم . ایچی دیکیلورکده
یاقصدده موفق اولنور یاخود شکره تحویل
ایدیلرک ایدیلرک عدم تداریکله و یاصله
اولان مصارف قلیله شو اتمیه خیریه
وجود بولمیه جلدندن ۲-۳ بیک لیرا
قایقه سونی چکمش ذکرین کی دورور ،
صورت اعماله دار حاصل اولان معلوماتده
تطبیق ایدیلر ایدیلرک بالطنع مرور زمانه
میدل نیان اولرق — مایانه ایسه —
اسکی حام ، اسکی طاس تعمیرندنده اشاعی
بردرک تمجیه دوشورک حزن حزن
دوشوروز .
شکر اعمال ایدیلرک بر قایقه موسم
حاصلانده ۳-۴ آ ای ایدیلرک احضار
ایدیلر یاخاری شکره تحویل ایدیلرکدن صکره
اورسنه ک وقت حاصلانده قدر دورور شوالده
۳۳۰ کونلک و ارداد ۹۰-۱۲۰ کونده
قیه یاخار صرف و استهلاک ایدیلرک الاواق
بر قایقه ۳-۴ ای طرفنده ۱۳۰۰۰۰۰۰ —
۱۸۰۰۰۰۰۰ قیه یاخار استهلاک ایدیلرک جلدندن
شومقدارک صورت احتیاری الک اول
دوشورولرک شکر .
بردورنده حاصل اولان یاخار ۲۰۰-۷۰۰
قیه قدر بعضاً ده زاده اوله بیلور ایسه ده

اربابک بیانه کورده اوقی قلمده کی یاخارک
بر ، بر یق قیه سیوک قلمده کی یاخارک
هان دوت قیسه معادل بولندیندن هر هانکی
نوع اولور ایسه اولسون ۱۳-۱۸ میلیون
قیه یاخار اوقی ۴۵-۵۰ بیک دوت منایه
اسولی نظر دقه انور ایسه ۱۰۰ بیک دوت
اراضیده پیشه بیلر . ایسته بوجیتلر
نظر دقه انور قایقه بیلرک بولندینی عیله
جوار قیر ارایه یاخود جفتک صاحبیلر
برمقاله عقد ایدیلر یاخود سرمایه داران
ارمسنده برایکی جفتک صاحب بولندیلر کی
تدایر ایلر بوجیتلر تحت تأمین الخدیجه
حق عقد قایقه ایدیلرک زراعت اواصلری
بیل یاخار زرعنه اولرشی اولوب اولدینی
تدقیق ایدیلرک ایسه باشلامق شکر اعمال
ایدیلرک اولر زرعده کمر کوبیلر
قرمقدن بشقه برشی تولید ایدیم . برله
برمقاله ک ایدیلرک بر تشیق و قوی کال
منویله ایدیلرک صورت اعمال بک قولای
اوکر بیلور ، موقت بک تر حاصل اولوروز .
سیدی شهری : کال

داخلیه نظارت جلیله سندن لاجل الاسکان
اعزام پیویرلان کسان ایکی خانه سیرا
مهاجرلندن لکری خانه ای ایشهرده وسکر
خانه ای بلنجه کوسریلان لزوم اوزرنه
مسافره ایقولش و مأمورین خصوصه
اعزام ایلر اسباب احتیاری استکمال قلدینی
کی بورا کالان الی دوت خانه ده محله
و خانلرک برلش و تعلیمی و جیهه تعلیمات
اعطا قلمقده اولدیی اکلشلمشدر .

— قویه ارکایی اخوت قلوبندن —
قویه ارکایی قضایی داخلنده بولان ساز
و یاققارله قضیه و قریله دروندن کی یسلک
و مایه جمعیته ک تسبیح ایدیلرک هواندن متول
خسته لقلر بولمک خلقی عادتاً مزاددن
چقمش منجرک بر جنازه اردوسی قیامت
سوقدینی و اوخته لیلرک تولید ایدیلر
اومدهش اولومده بلا انصاف عریضیلر
باری باری بیلرک بر طاقلری بلا و بر
طاقلری ده ثروت بیلرکی محافظه ایدیلرک
اولاد اوخاقدن بیلرک مزاددن بیلرکی
و شیخه خاتمالر سوندریکی قضای تشکیک
ایدن قیسه و قرادن ساز ملککنده ایشالری
کی برعصر یا شام ایکی کوچ کینیک شمدی
قدر بولندینی ایلرک شکر .

اوقی بر ملاحظه ایلر اکلشیلرکی و جیهه
بدرلرک ثروتی محافظه ایدیلرک اولاد
و اخلاص یثعینان ملککنده جهلک اقصای
آمال و سعادت ثالث مایه ای اولان ثروت
تأسس انجر ، ایسته یاخار اولساز ثروتک
یاخار اولمدهش ملککنده ایسه عمومک
منقوری و موجب محسوی اولان فقر
و ضرورت حکمقده اولور . دور استبدادک
جلیله مظالمندن اوقی اوزر ملککنرک معمرین
جیهته حکومتک صرف مقدرت ایدیلرکی
زمانی اوتومده . فقط دور معمرین
هر ملککنده آثار عمران یاش کوسرتمک
بوده . شمدن مالکک نظر تشیق شخصسی
اولمای بولمک ایلرک کندی مضرتلرک
ازالهی ایچون معاونتده بولق و رهشون
اولق حکومت مشروطه ملک ایشیلرک و طائف
اسامیه سندن جناب قایر مطالت حضرتلری
کتاب مقدسه تفکیری تهلکه ایضا
ایچون دیه زهره امیر بیلور . آرتق سکوره
و بریدیک طقوزده و طقوزده و بریدیک
سکوره آیر تدبیره قصور ایدیلرک قدره
چنان اتمامیلر . ملککنک هواسی شو
مضر و مهلک بظانلرکدن قورقمنه آسانیه
ساریلر . ساریلان معاونت اچکنده جیت
وطنه اچانیلر . ایسته بوراده مشکک
اخوت قوی اعضاسندن و علایان سولی
زاده مرکز متو محمد آندی یعنی شرائطه
بولماق قوی بیلرکی و اراضینک اطاقلق
جوارنده بولان قرا اهلایسته تقسیم ایشار
حکومتدن باستنا طلب ایدیلور بونک
بر آن اولان مایه قدر سرعت شکسته اولقده
سرعه ایشارینی موی الی و برمک بولمک
اومدهش اولومک چیمندن قورقناق
دیکدر که هر صاحب و جدان بونی ایشا ایچون
وقت ضایع آیزر بولایه لازم ک معامله ک
سرعت اضایی و معاونت مقتضیه ده اذالی
خصوصتک قیامتقا قیامتقا معامله ایشارینی
بھی نقطه نظرلندن عموم اهالی نامه ذات
عالی . ولایت ایشارلرکدن ارکایی اخوت قوی
رجا ایدیلور ،

اطالوئی خاتالی مجورونی شرکی مرعشیه
مقاله خصوصه ایشاکی دارمسنده
در دست اجرا بولان اروا و اسفا علیتک

۲۹۷۴

قونیه

(سنة)

قونیه

قونیه

مطبعة وعمل اداره سي :

مكتب مطابعه در

امور خريده مائه مواد ايجون ولايت خريده امور خريده

وامور اداره مائه خصوصيات ايجون مطبعه

سراجت اولور

منايع موصيه مائه آله مجاآ قبول ودرج اولور

درج ايجاليلري اعاده اولماز

برنقسي يکري بارمدر -

شرائط اشترای واعلان :

سنة [عيدي يکري خروشدن] ۲۰ واتي آيلى ۱۲

فروشدر

اعلانک يکي که - سايه هر سطرى ايجون درت

تکراى حالنده اوج خروش شور

برنجى . آکيمي واولمى هميله درج اولمى حق

اعلانک ايجون ابرو پازارلق اولور

برنقسي يکري بارمدر -

۱۳۲۸

قونیه

(۲۱ جادى اخر سنه ۱۳۲۸)

مقتده بردقه نشر اولور ولايت خريده

(۱۵ جزيران سنه ۱۳۲۶)

اوامر مرکزیه

دول اربعه حايه سقراسى طرفون اعطا اولوب سدا تعلقان توج ايديل عطره مک ترجمى صورت آقى درج اولدى مآلکين مستبان اولمى اوزده دول حايه حى حکومت سنيک کريد اوزده کى حق حکمرانسي تآيد وتصديق ايلش ومشته حسن نسويه اقتران ايتکده وولش اولمى بوخصوصه اهاليجه تلاش وهيجانه عمل اولمى پندن ايجال ايلنره آکا کوره قضايات ولعظمايت ايجاليه سکن اذهانه اعتيائيلسي تعمى تبليغ اولور .

۱۴ جزيران ۲۶ داخله نظارى ملت

صورت

دول اربعه حايه ششابه کريد مجاسى مقرب الوقوع اولان ايجاعى ششابه اعضا مساعيه کنديلرندن حيا نلرسيه مفار بر تخلف اداسى طلب ايجاسون قبول ايتيه بى و ماورين اسلامک عتي تخلفى ادا ايلدکيمر سرتجه ايجاي وظيفه ايجلرسيه ومعاشرى آلمرينه مساعده ايلميه چک اولورسيه کنديلر نجه مناسب کورنیه چک تدابيريه توسل ايدمکى کريد هيئت ايجاليمنه بيان و ايشاره حايه بى چترل قونسلوسلرني مآور ايجاشلر بوندن ماعدا کريد سولر لکمى استايبوزلرنيک عددينى تزييده قرار و برمشرد دول اربعه حقوق حکمرانى حضرت پادشاهى محافظه خوسوندکى فکر و يئلرني اشيو تدابيرک اخاذى صورتيله رکزه دها ارانه و انيات ايدرلر بوخصوصاته ايشاآ حکومت سنيدين تالاک عثاينه دى هيجانه تآيت ويرمک وزده صورت مؤزده صرف مساعيه بيورلسنى طلب ايلرلر زرايو نالشتاک طور وحرکتيله وقوعه سبت ويرمديکي بويچا چک داوى بر طاقم جاذبات متاسفه توليد ايتمکدن حال قالا ماز آکر حکومت عثاينه کريدده برادر اقله تاييسه تقيت ايدلى زمانک حول ايشيرکي فکر و اعتقادنده بوانيورسيه دول اربعه ايجي رلين ماعده نامسته واشع

امضا بولان دول سائر ملک اشترای کريله بو ادره حقندره قفا ايتدار ايدميه چکلى حاکومت مشارالیه دريشت و ايتان ايلرلر .

داخليه نظارتک ۳۰ مایس ۳۲۶ تاريخى و ۱۶۲ نومردى بخبر برانى صورتيدر :

پاورندن پالکتر ذات حضرت پادشاهى وولى عهد سلطنت ومقام صدارت وحريره نظارتيله ارکان جريمه عموميه رياستى وارو و قول اردوى هايونلر قوماندانلقلرى پاور جريلرى قورودون تعلقته صلاحيتدار اولوب بولردن ماعداسى قورودون تعلق ايدميه چکلى ولايات معتبرلنده مستخدم ژاندارمه ضابطى پاور حرب اوليوب امر ضابطانندن بولده قورودون تعلقته صلاحيتدارى اولميه چى حربيه نظارت چيله سکن اشعارى اوزدرسيه تعمى تبليغ اولور .

داخليه نظارتک ۲۹ مایس سنه ۳۲۶ تاريخى و ۲۶۱ نومردى بخبر برات عليه مى صورتيدر .

تصحيح سن ايجون ايجراسى ايجال ايدن معامله مآثر شوراى دولت ملکيه دائره سندن اولجه اعطا اولان مضطه ايله ظهوريه مقام ساعى صدارت پاهيدن عجز اشارت عليه وداورؤ مذکوره مک مضطه ايجريمسى صورتيرى بوکره باند کرؤ سايه توديع بيورلسيله لقاآ سیر قندى احکام مندرجه لرسه توفيق معامله ايدلسى سجل قوس اداره مى مديريتى اقادسيه متضادر .

شورای دولت ملکيه دائره سکن ۲۹۸ نومردى مضطه سکن صورتيدر .

داخليه نظارتک شوراى دولت حواله بيوريلان ۱۶ ربيع الاول سنه ۳۲۸ تاريخى و يوزکرى اتى نومردى مذکورسى مللوقيله ملکيه دائره سندن قرات اولدى مذکورسى نومردى قوس نظامه مى اقتضاسجه تصحيح سن ايجى شاهرک شهادتيله وبعاف مجلس اداره مى ايجرا اولمى ايسه ده فرما سجل غوسه يکري پشنده مقيد اولان رکيسه اوتوز پشنده بولمى پندن بايت تصحيح سنى استعفا واکى شاهرک ارانه ايله تاييه مى

ايله فقط مجلس اداره مواجبه سنده کندی کورمى بولک سن حقيقتى يکري پش تقدير اولميه نظامه ايجاييه شهادت بى حکم ايدميه چکله کوره مديريتک قفله ياولش وتقديره ايجار اولمى ايجال کوره شهادت واقعه کلاچ پکين عد ايلش اولمى چندن بوخصوصه شهادته بولسه تقديرى بى حکم اولمى ايجى وعناصر غير مسلمک تصحيح سنده قايى قورودنکده نظر اعذاره ايجى امرى اقتضاسندن ايسه ده روم قيسالنده پالکتر و ايجرا ايدمى کى سروده اتان رسم متماثلک قيس ايدمى کى ميين ويريلان مقوش علم بخبر لرينک ديب قوچاقرى بولمى پندن بولمى کيا قودى تميزدن مقصود اولان قوروديه قاتم قوچاقرى بولمى پناير ايجون واتير وسسته مآثر اولانلرک شهادتيلر اوزدرسيه ويريلمک علم بخبر لرينک معتبر اولوب اولمى چى خدارنگار ولاندين استعفا اولوب تصحيح سن ميجنده دلايت موصود کتوت مديريتى و يکونوا سکن وسنتى اوى اولمى اوزدرسيه کيا سيناغو قورودنکده نظر اعذاره آتسي حربيه نظارتک اشعارى اوزدرسيه تعمى ايجرا قتان تبليغات ايجالندن اولميه کوره مذکور ديب قوچاقرى کيا قودى ريم قاتم اولميه چى و يوزلر بولمى ايسه ويريلمک علم بخبر لرينک قوچاقرى بولمى اوزدرسيه معامله ايجراسى بخبر ايدميه چى وتصحيح سن قيد اداسک شاهرک کتير و اقادى لرى و اجرا بى حق تحقيقات تاييى اوزدرسيه مقبول ايدميه چى نظامه سکن ايدمى مادمسته عجز اولميه نظار لازم ايلمايه اولان هرايکى شرطدن برى دیکريتک سنى و طهر حال ششعه کيتن تقديره امر متفقاته داخل و مشرع کى خطر قلندن اولمى پنايله اقتضاسک امرى اشعارى لوى کوسقاندن .

ايجال لى الذاکره قوس نظامه سکن اول رنجى مادمسته شاهرک مجلس اداره وقوع بولمى قيرز و اقادى لرى اجرا قفله حق تحقيقات تاييى اوزدرسيه مقبول اولميه چى مصرح اولميه نظار مجلس مذکوره ده عدا ساعده حاصل اولمى قنقدر وقامک شهادت واقعه عمير قواقى حالده بموجب نظام ايجراسى ستم اولان تحقيقات جديده ايتدار ايله برابر شهادته بولانلر ايجاسى تصحيح ايدميه چک ششاک اقاتان ارمسته حاصل اولميه چک بايتلرک نظر قندن قايي بوليد شيد شهادت کلاچ وقوس تحق ايدر ايسه درحال تحقيقات قايي بوليد توسلدن يشته بايلىق تدبير اولدى بولمى قوتلقت تيمم سنده حق تآيد ايدميه چک شهادت اوزدرسيه معامله تصحيح سنى پلازود اجرا قندى لازم کلاچى و واتير علم و خبر لرينک کايجه چامت غير مسلمه چوچلر تايخ تولردن ايتدار اتى مآه طرفه ايجى چانده

سجل غوسه قدي ايشيرلديکي حالده اوج ماطر فنده بايس وخالق و عخانلرک قوس اداره قريه اخبار ايتکده بخبر لرينک حکم نظام ايجالندن وياتيرين تاريخ تولدى مشر اولان قايى قورودنک قوتلقت امور ميبيندن اولميه واتير عرويتلرندن ديب قوچاقرى بولانلرک اشعار نظارت ريجيه کيا قودى مقلنه قاتم عدى مناسب ايسه ده بولمى پنايرى اولان علم بخبر لرينک مقيت کيا سارده بر کونا و يشه موجود اولميه بولمى بولمى بولمى ايعضا ولانلرک بولمى بولمى شهادت للاحقيق بى معامله چتر اولميه چندن و متلو علم بخبر لرينک و زدرسيه دغى سالف لک مآه نظامه بايه تيرفات تبليغ داورمسته تحقيقات ايجراسيه تين ايدميه چک حال کوره معامله ايجاسى ايجال ايدمى کى تذکر ايلش اولميه حربيه و داخليه نظارتيله آکا کورمى پناير ايجراسى پشنده اسير فرمان خسر ستم الا امرکدر قى ريم الاخر سنه ۳۲۸ قى ۱۳ تينان سنه ۳۲۶ مضطه کى حربه مقام شاورين عجز اشعارک صورتيدر

حربه نظارت چيله سکن تذکر لنده تصحيح سن مملاتى حنده جيل و دلسالى مآه اطرافى برقرار اخاذى و زدرسيه بر ش سلطانه دويان اولميه نظار مذکور تذکره بولمى بولمى بولمى و مضطه کى مديريتى نظر اذته ايلش لازم الا اخاذ اولان تدابير ايجواسيه بايضايتان اوزدرسيه تذکره ايلش و دوت ۱۷ تينان سنه ۳۲۶ دائره مذکور مضطه ايجراسيه مى صورتيدر

تصحيح سن مملاتى حنده حربه نظارتندن شوراى دولت حواله بيوريلان سالف لک تذکره ايلش ايجالندن سن ۴۴ ايتکد اوجلى حنى افندي متلق بولان ۱۶ تينان سنه ۳۲۶ تاريخى و يوزاوتوز دوت لوسرود مذکور اوزدرسيه مآثر عجميه نظارتيله عايريه جريان ايتکده اولمى پندن تيمم عايريه وذا کرک ايجريمى عرض و اشعارى طيبيدر . شاهرک مشوبولدن سنا بيوک اولمى لرونک اشائى کديقيده مجلس اداره مى نظر ايتدار آتسيه دائره اولان ۶ تينان سنه ۳۲۶ تاريخى و يوزاقرى قى نومردى سکرسيه کلچايتن مضطه ده کوسقاندن قوس نظامه سکن اول رنجى مادمسته مصرح اولمى اوزدرسيه شاهرک مجلس اداره وقوع بولمى قيرز و اقادى لرى اجرا قفله حق تحقيقات تاييى اوزدرسيه مقبول اولميه چک بايتلرک نظر ايدميه چک شهادت واقعه عمير قواقى حالده بموجب نظام ايجراسى ستم اولان تحقيقات جديده ايتدار ايله برابر شهادته بولانلر ايجاسى تصحيح ايدميه چک ششاک اقاتان ارمسته حاصل اولميه چک بايتلرک نظر قندن قايي بوليد شيد شهادت کلاچ وقوس تحق ايدر ايسه درحال تحقيقات قايي بوليد توسلدن يشته بايلىق تدبير اولدى بولمى قوتلقت تيمم سنده حق تآيد ايدميه چک شهادت اوزدرسيه معامله تصحيح سنى پلازود اجرا قندى لازم کلاچى و واتير علم و خبر لرينک کايجه چامت غير مسلمه چوچلر تايخ تولردن ايتدار اتى مآه طرفه ايجى چانده

۱۱۸

سر: ۲۲۹۲-۴۲۲۱
اداره عالی: قونیة، حکومت حجاز و ارد
باشا ازل اولی: آستانه، ولایت طبرستان
نظار آدره: قونیة و ولایت طبرستان
مخصوص و رشید: اخصا: قونیا و ارد
مستند حائزین: مستوفی قبول ایدار
نسخه: هر رده ۵ غرض شد

۲۵ کانون یانی ۱۹۲۸ * چارشاہی *

تحریر ایضاً ایچون ولایت تحریرات
مدیریتہ ، ادارہ ایچون ولایت مطبعہ
مدیریتہ سلامت اولوگور
آبوتہ شرائطی : سنہ لکھی ۲۵ ،
آئی آئی ۱۵۰ غروشد
کونی کچیش نسخہ ۲۰ غروشد

قوتی

دولتک لفيفده برکده نشر اولونور رمى غزه سبدر

ولايت خبرلى

صولاما مجلس ادره میں آجائی
 یکڑہ صولاما جلس ادرہ میں ؟
 ولواما جلس ادرہ میں جس بلک لکستہ
 طولایتیں سلطان فرسندہ فرسندہ
 سد امیرک برجوک ضرورک دیو برسر
 اولاستند امدا بلایتیج عکستہ
 مغزی کاروان بلاتیج حورک
 سیب اوائلر حتمہ علا دقتات اجراشہ
 قارورش برستی کردی
 غیاں زراعت سیب مردی جدی و افہ
 باش مہندی سلان، صولاما مرکز مہندی
 اشرف، صولاما جلس ادرہ میں اعتضد
 اشراف زامہ اشعلیل زانامہ مرکز
 بلوک قوماندان بکرون عیارت برحیت قریہ
 مذکورہ بلایتیج خزارت افہ حتمہ
 اجاب ایدر حتمہ بلوئندن سورک
 عدوت الجند .

اوقاف دائرہ سی بناسی

• مختلف اوراق ابلانك و عرقان ابلانك كڤي
و الطبع و ماملانك دك و نكند فضله
حسيه او دنوي شه رهنده جن ايدوب
دارمي بنامه او ايتاج حن ايدوب
دورقمده ايدى ، مسوعازنه نظرآ و لايت
او قديميرت كوسى طرفدن و خصوصه
ياپلان قشيت و كوسرتين اديد و صبه
مقامات دمنصوبه ايديرك ايديرك بنانك
انسانى ازوى قرد ايتش و اوراق كفيه
سكند ديبه ميعارى قاچ قى طرفدن
تظايف ايدوب اولونخدر ، انشاءه ماروند
اعزاز ايتلاشى بخند .

مؤسفہ برائے محال

بالبالوقية منك صاحب امتياز يوسف
مظهر بك ذی والدهای خاتم تحت
نژاد بدو بولونیدی استانبول مطاف کولمسی
خست خاستمند احوال دارنیم ایلمدی واصل
سمع تاثرمن اولدی .
خندملری حیدر پاشا لیان و ریغتم
شرکی مأمورلندن قواد و منمن ملدی
راغب بکلره مظهر بکه و عاتقه کردیده سنه
بیان لغزیت ایلرز .

شهریز تجار معتبر سندن سلهای علی
افندی زاده علاءالدین بیک دوقیمه
استانلوی تجاروند شهریز سلهای امین
بیک کریمه عفت و سیمه سی خاک متلا
اولدینی راجحتراندن رباب اوله یاریق
ارتحال ایلدیک واصل سمع تازرس اولدی .
عالمه کدر دودسونه و زوجری علاءالدین بیکه
پیان تعزیت ایلدین .

موسی کاظم بك
 آفرمای میوت محترمی سابق بدیہ
 رئیس موسی کاظم بك شہر ~~کاشغر~~
 راقم بك
 جوہرہ قضای بدیہ رئیس راقم بك
 بعض ممالك تسویہ ایجن شہر مزہ
 عربیت و عودت الشاردر
 علی رضا بك عودی
 بعض تحقیقات بلوچی اوزدہ ارکلی
 قضای کش اولان ولایت واردات میری
 علی رضا بك عودت الشاردر

حیدر

شهر من تجارت و صنایع او طبعی عبادہ
جیسی و کتاب عمومی معاون عبادہ محمدی
اقدیدن منحل مذکور و طیفہ لہر مطیب
زادہ رجب زہدی بک ، او طہ سہج
مأمور لندہ قرہ حافظ زادہ عبدالرحیم بک
تعمیر اولو تشر

چیف جیلر مزہ اقراض

زراعت باغی قونی شمعی مدیریت
عمومی نالی ابتدایی امر اوزرین ذراعه
پاراقراضی معامله باشلاشد. بر جوق
کویردن کلن یوزلجه ریجیر کاتب عدله
کفالت منسلابه هاند مغاولهلی تنظیم
ایتدیرمکه. و پارورنی آلانر هوالرک
مساعدندن بالاستفاده نمج آلهرق جغتاری
و نالارلی باشه دوغمنده درلر .

موزه می زیارت

هه و ماموت اجهانبه مديريت عيلسي
ناسده خلمزكرك انظار عيرت و ابانهه وضع
ايديان مختلف خست فركلر باخامه فركين
و بل مسقوفتي كي مهدش امراضك
صفحات ايجيهي حاكى ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر
هه موزمي رچوي مديريت مستطاف ر ر ر ر ر
انجكدهد ر كرك هه مديريت كال بل و
كرك هه موقوتوري خزايين و خيوي بركل
طريقه زيارت ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر ر
ر
درجه زانكته معامه ايديهك قولايان
كوسترككدهد ر

ویرم بیلیرسه بومستنا موفیتک تودک اقصا
نارنجده اکه معلما بر موقی اشغال ایده جکند
اصلا شه اجه بورز . بومناستله تقر
صاحی دور اندیش بمولومیزی تبریک
وتقدیر ایدر کن عزتم بجزلمز کده بوتکلیفری
تدقیق و قبول صورنیه تنویج ایده جک
قوله امد الله بورز . *

ایکی مهم تکلیف قانونی

[illegible][illegible][illegible]

مطلبه و محل ادارہ می :
 - حکومت دارہ سندھ -
 امور ادارہ و تحریک ملحد مواد ایچون مطلبه ، مدیر مشه
 مراجعت اولور
 منابع عربیه : عائد آثار مجانا قبول درج اولور
 درج ابتدائی اثری اعاده اولتاز
 - ورتنشی ی بکرمی ایزد -

١٤ ذوالقعدة سنة ١٣٢٦

— اعلان مخصوص —

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

وَاللَّهُ يَكُونُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا

از بازلاق برهان تصریح معیار اردوسید را
عسکر بزرگ نظر تحسین علیه اردویی تقدیر
باید و نتیجه تحقیقاتی ذهاباً که ایستاده
افرادینک طرز ناپس و قیافه نیک، درج
اقام و ماسعینک، تهنیت و تسلیه اند
مشهود اولان - و ربط و شفاقت
اودونک سلوت و اجالی، او ملکت شری

۲۰۱۱

(سالی)

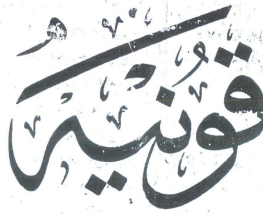
۲۰۱۱

شرائط اشترا و اعلان :

سالی [جمعی یومی فروشیدن] ۲۰ واتی آلی ۱۲
غروشد

اعلانات بدی گه حسابیه بهر سطر ایچون ایک
تکراری حالتیه به ایک غروش التور
برخی، ایکتی و اوچتی محیفه درج اولنجی
اعلانات ایچون اورو پازارلق اولتور

برسئسی یومی یادره

مطبعه و عمل اداره سی :

حکومت چوارنهم دائرة مخصوصه -

امور تحریریه عائد مدراء ایچون زلات تحریرات مدیریته
وامور اداره عائد مخصوصات ایچونده مطبعه مدیریته
مراجعت اولتور

منابع عمومیه عائد آثار مجانی قبول و درج اولتور
درج ابدیالاری اعاده اولتور

برسئسی یومی یادره

(۲۲ مارت سنه ۱۳۳۷)

فقده برده نشر اولتور رسمی دولت غرضمیر

(۵ زین الاخر سنه ۱۳۳۹)

جریان ایدن معاملهدن بحث اچیرک مجلس
اداره ولایت مراجعت وشهود اقامه آتش
وتصحيح سنه قرار استحصال ایش
اولدنی صورت اشعاردن اکلانسته و
ماملهك صورت جریانه نظراً کیفیت
استیانی صورتده تدقیق ایدلماش ایسده
مراجعت شكلی حكومتی توخا اغفال
صورتده وقوع بولیدنه و بوسورته تولى
ایدهك مراجعتك اساقی انواع سوه
استعمالی داعی اولهچنه بناء اسكدار
اخذعكر مجلسجه و برین قرارك تغییرت
عل اولسادینك مستدیه لاجل التفهیم
حربه واستانولولایی والی كالتنه معلومات
اعطائنه و بویه تصحيح سن ایچون اخذ
عسكر مجلسلرینه یاخود مجلس اداره
مراجعت ایدوبده استدعاری اسباب قانونیه
مبنی رد اولتور دكر برعل جلسته عینی
ادعا ایه مراجعت ایدلماش تقدیرده استدعاری
قبول واستماع ایدلماش ایچون انمو و بولای
ایه لویه غیر ملحقه بایات اغلاشك
داخله نظارتنه اشعاری تذکر قلدی
اولیاده .

داخله نظارتك فی مارت سنه ۳۳۷
تاریخی و ۲ عموم نومرولی تحریراتی
صورتیدر :

جزای تقدیدن احترازاً نفوس مكثومه
كندلرینی سجل نفوسه قید ایدرمدكلی
بعض طرفدن اشعار اولنسی اوزرنه اتی
ماه نظرنده مراجعت ایدرمدكلی جزای
تقدیدن مدفونلری شوی دولت قراریه
مقام نظارتدن پازیرلان ۲۱ نشرین اول سنه
۱۳۳۴ تاریخی تحریرات عمومیه ایه تبلیغ
ومؤخر اعالیه تسهيلات اولنی اوزرنه ذكر
اولتان اتی ماه نظرنده نفوس مكثومهك
پاكیز علی وغیره قید وتسجیل دخی ۲۰
نشرین اتی سنه ۱۳۳۴ تاریخی تفرافاده
اشعار قلدیشیدر بالآخره جزا مستلشی
نفوس قانونی لایحهك موقع اجرابه وضحه
دكین امپال اولنسی متابیلنه بعضی محملجه
علی وغیره قید ماملهك دخی مدت
مفقونك دوامه دكین اجرا ایدلماشكی

استانبوله نقل خانه مساهله سی اجرا
ایدرمدك وقوع بولان مراجعتی ولایت
مجلس اداره نتیجه تاریخ تولدی طقسان كزده
تصحیح اولدنی و بونك استیافاً تصحیح
سن مامله سی اولیوب درسعادته نقل
مامله سی اجرا ایدرمدك رشخصك قانوناً وقوع
بولان مراجعت بناء و برین قرارك ایدرمدك تصحیح
قید ادعاسی مانع اوله بیجی ییلدریش
ایسده جواباً قرعه مجلسلرینك اساساً
مأمورین ملكیه وعسكری بدن مشكلك اولسنه
وبویه مجلسك اسباب قانونیه ییلدریش
برمدلهك دكر برجلسته دینی استیاف
دلك اولوب بونك ایسه تصحیح سن حقدنه
شورای دواتجه متخذ اولان قرارموجبه
متنوع بولقنه مبنی بروجب قرارشوصورته
مؤخر اواع اولان تصحیح سنك رهین
قبول ایدلماشكی وسن مقیدی اوزرنه
اجرا ایدلش اولان مامله عسكری سنك
اغاسی لازم كلكچكی دربان اولوب جریان
ایدن مامله شورای دولت قرارینه موافق
بولدنی كندنه تفهیم ایدرمدك برابر
بدل قلدی و بریمك اوزرنه طابوره قید
اولدنی حاله شدیدی قدریدك انخاسیه ده
مذكور طابورین سوال اولدنی كلا یاهرق
اكرجه استدعایه شده شاهدارك برینك
تركبه لایقیه عدم وقوفه مبنی لایقیه
اقده ایدرمدك تصحیح سن مامله سنك
قانونی كوی شعبه منجه رد ایدلماشكی ادعا
اتكده ایسده شولكده اسكدار قرعه
مجلسجه نظراً اعتباره انقض اوله بیجی ملحوظ
اولدنی و بونك احوالدن طولانی تكرار
تصحیح سن دعواسن دینی استیافاً اولوب
اولیه چفك شورای دولته ییلدریشك مواددن
بولدنی كزدرشدر سجل نفوس مدیر
عمومیه زكاتی بكدن ایشاحات لازمه
الدقندن سكروه ایجابی لدی التأمل مستدینك
اوغل خرمیلوسك تصحیح سن حقدنه
اقده ایدرمدك شاهدارك اقدانی پشده كورینان
مبایته بناء اسكدار اخذ عسكر مجلسجه
اولدنی استدعای رد ایدلماشكی حاله
مؤخر اوساده نقلمكن ایدرمدك اسكدارجه

مفأخر مله من عد ایدلماشكی سزاوار اولدنی
بین قوای عمومیه قوماندانلكت اشعاریه
عطفاً حربه نظارت جلیله سنن آ لآن
تذکر ایدلماشكی مصرقنك تفرافاده شدن
آكلاشلمش و بیان اولان اواع جدیده
منها طریق اوزرنه كی ك مهم نقاط
عسكری بدن بولیش اولفله بان معلومات
اولتور اولیاده

اواخر مركزیه

داخله نظارتك ۲ مارت سنه ۳۳۷
تاریخی ۱۰ عموم نومرولی تحریراتیله
تبلیغ بیولیش اولان شورای دولت ملكیه
دارمسنك ۲۳۵۲ نومرولی مضبوطه سنك
صوره در :

اوغل خرمیلوسك بلك سكر بوز سكسان
ایكی تاریخده لسقوكده توله ایدلماشكی حاله
تذکر عثایه سنده فضله كوستریدك عل
مذكور اخذ عسكر مجلسلرینه جلب و دعوت
اولدیندن وقوع بولان مراجعتی اوزرنه
استانول ولایتجه سبب واقفك تصحیحه
قرارولش ایكن حربه نظارتجه شورای
دوله مراجعتی ثرویه اقدار قلدیندن شتله
استدعای مدداتی حاوی قاضی كوسنه مقیم
واسیل امضایله بالقدم حواله بیوردلان
عرائحال و یاغبار حواله حربه نظارتدن
الآن ۹ قانون اتی سنه ۳۳۶ تاریخی و ۶ -
۵۷ نومرولی تذکره ملكیه دائره ندره
قراش اولنسی . مذكور انكسره ده
مستدینك اوغل خرمیلوس حقدنه تمیلات
قودیه اجرا اولنقه تصحیح سن ایچون
وقوع بولان مرجعتی اوزرنه اسكدار
اخذ عسكر مجلسجه استماع اولتان شاهدارك
اقدارلی یكیمكرینه بیان اولنسی جهته
استدعایك رد ایدلماشكی و تمعاقباً استانبوله
نقل خانه ایه ولایت مجلس اداره سنندن
طوغریلدر طوغری تصحیح سن ایدرمدك
ایسده و تصحیح شده استیافاً تصحیح سن
چاز اوله بیجی دائره اولان شورای دولت
قراش استاد قبول ایدلماشكی ای استانبول
ولایت نفوس مدیرك اعلانده مرقوم

تازه هرات

بین واشقورده و مظفریات جدیده تماینه
داخله نظارت جلیله سنن آ لآن فی ۲۱
مارت سنه ۳۳۷ تاریخی تفرافاده سوروی
اشقورده ولایتك قره طوغری شورای
مقیم مالیه و در طرفدن وقوع بولان حرکات
عساییه اوزرنه شورای اولان عساكر عثایه ك
حوض جانی اشغال ایدلماشكی و یكیمكرینه امین
بك قوماندانلكت قوه مرتبهك طوزه
پارم ساعت مسافده واقع دوقالنه موقعه
واصل اولدقزی فی ۱۹ مارت سنه ۳۳۷
قوه مرتبهك مظفر طوزه كزدرش
و در ساندن اعزام اولتان طابورلر كده
اشقورده به مواصل ایدلماشكی فی ۱۱ مارت سنه
۳۳۷ تاریخی تفرافاده لره ولایتدن اشعار
قلقه انشای تبلیغ كلیت اولتور .

داخله نظارت جلیله سنن آ لآن فی ۲۱
مارت سنه ۳۳۷ تاریخی تفرافاده سوریدر :
عون حقه تمر قولك زرداری تخلیص
ایدهك و پشدارك سنان پاشا قره طوغریله
انفال حاصل ایدلماشكی و بی شوب قره غولی
محاصره ایدن اشقا طاقیلدیندن مذكور
قره غولك دخی قورتلرله بی بین قوای
عمومیه سی قوماندانلكت اشعارلارندن
اكلانسته انشای تبلیغ اولتور .

داخله نظارت جلیله سنن آ لآن فی ۱۲
مارت سنه ۳۳۷ تاریخی تفرافاده سوریدر :
مارك اوجدن بونكه قدر دوام ایدن
مصادمات و حرکات نتیجه شده ییل ممدی
عجزنی ریهه متبعی سوق الحیمیه مشار
موقعلری تخلیص و یل ممدی موقی استراد
اولدنی و شهر حالك آنجی كوی منجی
سجور ایدرمدك حصن ایدن اشقا هزیت عطفیه
دوجار اولدنی میر آلی رضایك قره قسنك
بلا و قواعت سوق الحیمیه كزدرشك و نثار
قره غولده اطراندكی قاطعاً حاكماً لا اشغال
قراكاره عومك مناجه سن سوق الحیمیه نقل
اولدنی و شمدیه به قدر محاصره مقاومت ایدن
قره غولك اكره اشعاركی حجت وشجاعت

EK-16/B: Konya Vilâyet Gazetesi'nin 26 Temmuz 1910 (13 Temmuz 1326), tarihinde, II. Meşrutiyetin ilanının yıldönümünde şehirde yapılan kutlamalar hakkında verdiği haber:

IYD-İ EKBER-İ OSMANİYE

Iyd-i saadet-i mülk-ü millet olan on Temmuz yevm-i mubarekine şeref-mütesadif ıyd-i milli-i Osmanî şehrimizde dahi milletin bî nihaye alkışları, nâ mütanahi tebcilleri ile layık olduğu kudsiyet ve ulviyetle takdir ve terkim edildi. Her cebhe bir ma'kes-i Enver-i sürur, her nâsiye bir ufuk-u habûr nur-u Enver halini almıştı. Meşrutiyeti Mübeccel-i Osmaniye'nin başlangıcı olan bu yevm-i muazzamın şîr-fahul-i müştak-ı hürriyet, meftûn-i adalet bulunan millet-i muazzamamızı Câvidânî bir şevk ve saadete müstağrak eyledi. Halkımızda bu ıyd-ı ekberin tebcil-i şan ve kadri için her türlü riya ve sahtelikten ziyade olarak gayet samimi bir hiss-i meserret-i rû-nemûd etti. Belediye tarafından daire-yi hükümet önüne inşa ettirilen müteaddid tak-ı zaferler ve lâ -yeud bayraklar ve levhalar ile hürriyet meydanı semavi bir hal kesb eylemişti. İttihat ve terakki kulübü önüne rekz edilen tâk-ı zafer ise hassaten cezb-i enzar eyliyor ve elvâh-ı raaiye üzerinde Osmanlı bayraklarının temevvücatı lahutî bir manzara erâe ediyordu. Belediyemiz bu yevm-i mübarekin kadriyle mütenasip, tenvirat ve tezyinat ile ilan-ı şaduman ederek ahali-yi memleketin hissiyatına tercüman olmuştu. Cevami-i şerif minareleri, mektepler ve tak-ı Osmanî ve ziraat bankası ve hapishane ve sair müessesat-ı Emiriye ve maliye ve birçok emkine-i hususiye tezyin ve tenvir edilerek her taraf mütebessim görünüyordu.

Hele her unsura mensup dört kız çocuğunun müzeyyen urba içinde arabanın ön cihetine muallâk "İttihad-ı anasır" levha-i mübeccelesinin her biri bir köşesine merbut kırmızı ve beyaz habl-i metin ellerinde olarak aldıkları vaziyet, umuma reşk-i meserret bahş etmiştir. Bu levha ittihadın kuvvet ve ulviyetini meyan-ı unsura bir lisan-ı sitayişle erae eylemekte ve her unsur kalblerinde câyı-gir olan ittihadî vecihlerinde hâsıl olan alaim-i ibtisam(tebessüm alametleri) ve meserretle erae etmekte idi.

